

六祖大師法寶壇經

風旛報恩光孝禪寺住持嗣祖比丘宗寶編

南無本師釋迦牟尼佛

說 明

本繁體注音版《六祖大師法寶壇經》電子書，是根據《大正新脩大正藏經》第 48 冊、第 2008 部，諸宗部，風旛報恩光孝禪寺住持嗣祖比丘宗寶編《六祖大師法寶壇經》影印本校正注音的，特此說明。

仁慧草堂

二〇一七年三月

目 錄

六祖大師法寶壇經序	- 1 -
六祖大師法寶壇經贊	- 3 -
六祖大師法寶壇經（注音）	- 10 -
行由第一	- 10 -
般若第二	- 21 -
疑問第三	- 30 -
定慧第四	- 35 -
坐禪第五	- 38 -
懺悔第六	- 40 -
機緣第七	- 47 -
頓漸第八	- 63 -
宣詔第九	- 70 -
付囑第十	- 73 -
● 附 錄：	- 84 -
六祖大師緣記外記	- 84 -
迴向偈	- 93 -

六祖大師法寶壇經序

古筠比丘德異撰

妙道虛玄不可思議，忘言得旨端可悟明。故世尊分座於多子塔前，拈華於靈山會上，似火與火，以心印心。西傳四七，至菩提達磨。東來此土，直指人心，見性成佛。有可大師者，首於言下悟入，末上三拜得髓，受衣紹祖開闡正宗，三傳而至黃梅，會中高僧七百，惟負春居士，一偈傳衣為六代祖，南遊十餘年，一旦以非風旛動之機，觸開印宗正眼。居士由是祝髮登壇，應跋陀羅懸記，開東山法門，韋使君命海禪者錄其語，目之曰“法寶壇經”。大師始於五羊，終至曹溪，說法三十七年，霑甘露味，入聖超凡者，莫記其數，悟佛心宗，行解相應，為大知識者，名載傳燈。惟南嶽青原，執侍最久，盡得無巴鼻。故出馬祖石頭，機智圓明，玄風大震，乃有臨濟潯仰、曹洞、雲門、法眼諸公巍然而出，道德超群，門庭險峻，啟迪英靈，衲子奮志衝關，一門深入，五派同源，歷遍鑪錘，規模廣大，原其五家綱要，盡出《壇經》。夫《壇經》者，言簡義豐，理明事備，具足諸佛無量法門，一一法門具足無量妙

義，一一妙義發揮諸佛無量妙理。即彌勒樓閣中，即普賢毛孔中。善入者，即同善財於一念間圓滿功德，與普賢等、與諸佛等。惜乎《壇經》為後人節略太多，不見六祖大全之旨。德異幼年，嘗見古本，自後遍求三十餘載，近得通上人尋到全文，遂刊于吳中休休禪庵，與諸勝士同一受用。惟願開卷，舉目直入大圓覺海，續佛祖慧命無窮，斯余志願滿矣。

至元二十七年庚寅歲中春日敘。

六祖大師法寶壇經贊

宋明教大師契嵩撰

贊者告也，發經而溥告也。壇經者，至人之所以宣其心也（至人謂六祖篇內同）。何心邪？佛所傳之妙心也。大哉心乎！資始變化，而清淨常若，凡然聖然幽然顯然，無所處而不自得之，聖言乎明，凡言乎昧，昧也者變也。明也者復也。變復雖殊而妙心一也。始釋迦文佛，以是而傳之大龜氏，大龜氏相傳之三十三世者，傳諸大鑒（六祖諡號大鑒禪師），大鑒傳之而益傳也。說之者抑亦多端，固有名同而實異者也，固有義多而心一者也。曰血肉心者，曰緣慮心者，曰集起心者，曰堅實心者，若心所之心益多也，是所謂名同而實異者也。曰真如心者，曰生滅心者，曰煩惱心者，曰菩提心者，諸修多羅其類此者，殆不可勝數，是所謂義多而心一者也。義有覺義、有不覺義，心有真心、有妄心，皆所以別其正心也。方《壇經》之所謂心者，亦義之覺義，心之實心也。

昔者聖人之將隱也，乃命乎龜氏教外以傳法之要意，其人滯迹而忘返，固欲後世者提本而正末也。故《涅槃》曰：「我有無上正法，悉已付

囑摩訶迦葉矣。」天之道存乎易，地之道存乎簡，聖人之道存乎要，要也者，至妙之謂也。聖人之道以要，則為法界門之樞機，為無量義之所會，為大乘之椎輪，《法華》豈不曰：「當知是妙法諸佛之祕要」，《華嚴》豈不曰：「以少方便疾成菩提」，要乎其於聖人之道，利而大矣哉。是故《壇經》之宗，尊其心要也。心乎若明若冥，若空若靈，若寂若惺，有物乎？無物乎？謂之一物，固彌於萬物；謂之萬物，固統於一物；一物猶萬物也，萬物猶一物也，此謂可思議也。及其不可思也，不可議也，天下謂之玄解，謂之神會，謂之絕待，謂之默體，謂之冥通，一皆離之遣之，遣之又遣，亦烏能至之微，其果然獨得與夫至人之相似者，孰能諒乎！推而廣之，則無往不可也；探而裁之，則無所不當也。施於證性，則所見至親；施於修心，則所詣至正；施於崇德辯惑，則真忘易顯；施於出世，則佛道速成；施於救世，則塵勞易歇。此壇經之宗，所以旁行天下而不厭，彼謂即心即佛。淺者何其不知量也，以折錐探地而淺地，以屋漏窺天而小天，豈天地之然邪？然百家者，雖苟勝之，弗如也。而至人通而貫之，合乎群經，斷可見矣。至人變而通之，非預名字

不可測也，故其顯說之，有倫有義，密說之，無首無尾。天機利者得其深，天機鈍者得其淺，可擬乎？可議乎？不得已況之，則圓頓教也，最上乘也，如來之清淨禪也，菩薩藏之正宗也。論者謂之玄學，不亦詳乎？天下謂之宗門，不亦宜乎？

《壇經》曰定慧為本者，趣道之始也。定也者，靜也。慧也者，明也。明以觀之，靜以安之，安其心可以體心也，觀其道可以語道也。一行三昧者，法界一相之謂也。謂萬善雖殊，皆正於一行者也。無相為體者，尊大戒也。「無念為宗」者，尊大定也。無住為本者，尊大慧也。夫戒定慧者，三乘之達道也。夫妙心者，戒定慧之大資也。以一妙心而統乎三法，故曰大也。無相戒者，戒其必正覺也。「四弘願」者，願度度苦也，願斷斷集也，願學學道也，願成成寂滅也。滅無所滅，故無所不斷也；道無所道，故無所不度也。無相懺者，懺非所懺也。三歸戒者，歸其一也。一也者，三寶之所以出也。說摩訶般若者，謂其心之至中也。般若也者，聖人之方便也。聖人之大智也，固能寂之明之、權之實之。天下以其寂，可以泯眾惡也；天下以其明，可以集眾善也；天下以其權，可以大有為也；天下以其實，可以大無

為也。至矣哉般若也！聖人之道，非夫般若，不明也、不成也。天下之務，非夫般若，不宜也、不當也。至人之為以般若振，不亦遠乎！我法為上上根人說者，宜之也。輕物重用則不勝，大方小授則過也。從來默傳分付者，密說之謂也。密也者，非不言而闇證也，真而密之也。不解此法而輒謗毀，謂百劫千生斷佛種性者，防天下亡其心也。

偉乎《壇經》之作也，其本正，其迹效，其因真，其果不謬，前聖也，後聖也，如此起之，如此示之，如此復之，浩然沛乎，若大川之注也，若虛空之通也，若日月之明也，若形影之無礙也，若鴻漸之有序也。妙而得之之謂本，推而用之之謂迹，以其非始者始之之謂因，以其非成者成之之謂果。果不異乎因，謂之正果也；因不異乎果，謂之正因也。迹必顧乎本，謂之大用也；本必顧乎迹，謂之大乘也。乘也者，聖人之喻道也。用也者，聖人之起教也。夫聖人之道，莫至乎心；聖人之教，莫至乎修。調神入道，莫至乎一相止觀；軌善成德，莫至乎一行三昧。資一切戒，莫至乎無相；正一切定，莫至乎無念；通一切智，莫至乎無住。生善滅惡，莫至乎無相戒；篤道推

德，莫至乎四弘願。善觀過，莫至乎無相懺；正所趣，莫至乎三歸戒。正大體、裁大用，莫至乎大般若；發大信、務大道，莫至乎大志。天下之窮理盡性，莫至乎默傳；欲心無過，莫善乎不謗。定慧為始道之基也；一行三昧，德之端也；無念之宗，解脫之謂也；無住之本，般若之謂也；無相之體，法身之謂也。無相戒，戒之最也；四弘願，願之極也；無相懺，懺之至也。三歸戒，真所歸也。摩訶智慧，聖凡之大範也。為上上根人說，直說也。默傳，傳之至也。戒謗，戒之當也。

夫妙心者，非修所成也，非證所明也；本成也，本明也。以迷明者復明，所以證也；以背成者復成，所以修也。以非修而修之，故曰正修也；以非明而明之，故曰正證也。至人暗然不見其威儀，而成德為行藹如也；至人頽然若無所持，而道顯於天下也。蓋以正修而修之也，以正證而證之也。於此乃曰，罔修罔證，罔因罔果，穿鑿叢脞競為其說，繆乎至人之意焉。噫！放戒定慧而必趨乎混茫之空，則吾未如之何也。甚乎含識溺心而浮識，識與業相乘循諸響，而未始息也。象之形之，人與物偕生，紛然乎天地之間，可勝數邪？得其形於人者，固萬萬之一耳。人而能覺，

幾其鮮矣！聖人懷此，雖以多義發之，而天下猶有所不明者也；聖人救此，雖以多方治之，而天下猶有所不醒者也。賢者以智亂，不肖者以愚壅，平平之人以無記惛，及其感物而發，喜之怒之，哀之樂之，益蔽者萬端曖然。若夜行而不知所至，其承於聖人之言，則計之博之。若蒙霧而望遠，謂有也，謂無也，謂非有也，謂非無也，謂亦有也，謂亦無也，以不見而却蔽固，終身而不得其審焉。海所以在水也，魚龍死生在海而不見乎水；道所以在心也，其人終日說道，而不見乎心。悲夫心固微妙幽遠，難明難湊，其如此也矣。

聖人既隱，天下百世雖以書傳，而莫得其明驗，故《壇經》之宗舉，乃直示其心，而天下方知即正乎性命也。若排雲霧而頓見太清，若登泰山而所視廓如也。王氏以方乎世書曰：「齊一變至於魯，魯一變至於道。」斯言近之矣。《涅槃》曰：「始從鹿野苑，終至跋提河，中間五十年，未曾說一字。」者，示法非文字也。防以文字而求其所謂也。曰：「依法不依人」者，以法真而人假也；曰：「依義不依語」者，以義實而語假也；曰：「依智而不依識」者，以智至而識妄也；曰：「依了義經不依不了義經」者，以了義經盡

理也。而菩薩所謂即是宣說大涅槃者，謂自說與經同也。聖人所謂四人出世（即四依也）護持正法應當證知者，應當證知故，至人推本以正其末也。自說與經同故，至人說經如經也。依義、依了義經故，至人顯說而合義也，合經也；依法、依智故，至人密說變之、通之而不苟滯也。示法非文字故，至人之宗尚乎默傳也。聖人如春陶陶而發之也，至人如秋濯濯而成之也。聖人命之而至人效之也，至人固聖人之門之奇德殊勳者也。

夫至人者，始起於微，自謂不識世俗文字；及其成至也，方一席之說，而顯道救世，與乎大聖人之云為者，若合符契也。固其玄德上智生而知之，將自表其法而示其不識乎？歿殆四百年，法流四海而不息，帝王者、聖賢者，更三十世求其道而益敬，非至乎大聖人之所至，天且厭之久矣，烏能若此也。予固豈盡其道，幸蚊虻飲海亦預其味，敢稽首布之，以遺後學者也。

liù zǔ dà shī fǎ bǎo tán jīng
六祖大師法寶壇經

fēngfānbào ēn guāngxiàochán sì zhù chí sì zǔ bǐ qiū zōngbǎobiān
風旛報恩 光孝禪寺住持嗣祖比丘宗寶編

xíngyóu dì yī
行由第一

shí dà shī zhì bǎo lín sháozhōuwéi cì shǐ yǔ guān
時，大師至寶林。韶州韋刺史（名璩）與官
liáo rù shānqǐng shī chū yú chéngzhōng dà fàn sì jiǎngtáng wèizhòng kāi
僚入山請師，出於城中大梵寺講堂，為眾開
yuánshuō fǎ shī shēngzuò cì cì shǐ guānliáo sān shí yú rén rú zōng
緣說法。師陞座次，刺史官僚三十餘人，儒宗
xué shì sān shí yú rén sēng ní dào sù yī qiān yú rén tóng shí zuò lǐ
學士三十餘人，僧尼道俗一千餘人，同時作禮，
yuàn wén fǎ yào
願聞法要。

dà shī gào zhòng yuē shàn zhī shí pú tí zì xìng běn lái qīng
大師告眾曰：「善知識！菩提自性，本來清
jìng dàn yòng cǐ xīn zhí liǎo chéng fó shàn zhī shí qiě tīng huì néng
淨，但用此心，直了成佛。善知識！且聽惠能
xíng yóu dé fǎ shì yì huì néng yán fù běn guān fàn yáng zuǒ jiàng
行由，得法事意。惠能嚴父，本貫范陽，左降
liú yú líng nán zuò xīn zhōu bǎi xìng cǐ shēn bù xìng fù yòu zǎo wáng
流于嶺南，作新州百姓。此身不幸，父又早亡。
lǎo mǔ gū yí yí lái nán hǎi jiān xīn pín fá yú shì mài chái shí
老母孤遺，移來南海，艱辛貧乏，於市賣柴。時，
yǒu yī kè mǎi chái shǐ lìng sòng zhì kè diàn kè shōu qù huì néng dé
有一客買柴，使令送至客店；客收去，惠能得
qián què chū mén wài jiàn yī kè sòng jīng huì néng yī wén jīng yǔ
錢，却出門外，見一客誦經。惠能一聞經語，
xīn jí kāi wù suì wèn kè sòng hé jīng kè yuē jīn gāng
心即開悟，遂問：『客誦何經？』客曰：『《金剛
jīng fù wèn cóng hé suǒ lái chí cǐ jīng diǎn kè yún
經》。』復問：『從何所來，持此經典？』客云：

wǒ cóng qí zhōuhuángméixiàndōngchán sì lái qí sì shì wǔ zǔ rěn
『我從蘄州黃梅縣東禪寺來。其寺是五祖忍
dà shī zài bǐ zhǔhuà mén rén yī qiānyǒu yú wǒ dào bǐ zhōng lǐ bài
大師在彼主化，門人一千有餘；我到彼中禮拜，
tīngshòu cǐ jīng dà shī chángquàn sēng sú dàn chí jīn gāngjīng
聽受此經。大師常勸僧俗，但持《金剛經》，
jí zì jiàn xìng zhí liǎochéng fó huì néng wén shuō sù xī yǒu yuán
即自見性，直了成佛。』惠能聞說，宿昔有緣，
nǎi méng yī kè qǔ yín shí liǎng yǔ huì néng lìng chōng lǎo mǔ yī liáng
乃蒙一客，取銀十兩與惠能，令充老母衣糧，
jiàobiàn wǎng huáng méi cān lǐ wǔ zǔ
教便往黃梅參禮五祖。

huì néng ān zhì mǔ bì jí biàn cí wéi bù jīng sān shí yú rì
「惠能安置母畢，即便辭違。不經三十餘日，
biàn zhì huáng méi lǐ bài wǔ zǔ zǔ wèn yuē rǔ hé fāng rén
便至黃梅，禮拜五祖。祖問曰：『汝何方人？
yù qiú hé wù huì néng duì yuē dì zǐ shì lǐng nán xīn zhōu bǎi xìng
欲求何物？』惠能對曰：『弟子是嶺南新州百姓，
yuǎn lái lǐ shī wéi qiú zuò fó bù qiú yú wù zǔ yán rǔ shì
遠來禮師，惟求作佛，不求餘物。』祖言：『汝是
lǐng nán rén yòu shì gé liáo ruò wéi kān zuò fó huì néng yuē rén
嶺南人，又是獠獠，若為堪作佛？』惠能曰：『人
suī yǒu nán běi fó xìng běn wú nán běi gé liáo shēn yǔ hé shàng bù tóng
雖有南北，佛性本無南北；獠獠身與和尚不同，
fó xìng yǒu hé chā bié wǔ zǔ gèng yù yǔ yǔ qiě jiàn tú zhòng zǒng
佛性有何差別？』五祖更欲與語，且見徒眾總
zài zuǒ yòu nǎi lìng suí zhòng zuò wù huì néng yuē huì néng qǐ hé
在左右，乃令隨眾作務。惠能曰：『惠能啟和
shàng dì zǐ zì xīn cháng shēng zhì huì bù lí zì xìng jí shì
尚，弟子自心，常生智慧，不離自性，即是
fú tián wèi shěn hé shàng jiào zuò hé wù zǔ yún zhè gé liáo gēn
福田。未審和尚教作何務？』祖云：『這獠獠根
xìng dà lì rǔ gèng wù yán zhuó cáo chǎng qù huì néng tuì zhì hòu
性大利！汝更勿言，著槽廠去。』惠能退至後
yuàn yǒu yī xíng zhě chā huì néng pò chái tā duì jīng bā yuè yú
院，有一行者，差惠能破柴踏碓。經八月餘，
zǔ yī rì hū jiàn huì néng yuē wú sī rǔ zhī jiàn kě yòng kǒng yǒu è
祖一日忽見惠能曰：『吾思汝之見可用，恐有惡

rén hài rǔ suì bù yǔ rǔ yán rǔ zhī zhī fǒu huì néng yuē dì
人害汝，遂不與汝言。汝知之否？』惠能曰：『弟
zǐ yì zhī shī yì bù gǎn xíng zhì táng qián lìng rén bù jué
子亦知師意，不敢行至堂前，令人不覺。』

zǔ yī rì huàn zhū mén rén zǒng lái wú xiàng rǔ shuō shì
「祖一日喚諸門人總來：『吾向汝說，世
rén shēng sǐ shì dà rǔ děng zhōng rì zhǐ qiú fú tián bù qiú chū lí
人生死事大，汝等終日只求福田，不求出離
shēng sǐ kǔ hǎi zì xìng ruò mí fú hé kě jiù rǔ děng gè qù
生死苦海；自性若迷，福何可救？汝等各去，
zì kàn zhì huì qǔ zì běn xīn bō rě zhī xìng gè zuò yī jiǔ lái chéng
自看智慧，取自本心般若之性，各作一偈，來呈
wú kàn ruò wù dà yì fù rǔ yī fǎ wéi dì liù dài zǔ huǒ jí
吾看。若悟大意，付汝衣法，為第六代祖。火急
sù qù bù dé chí zhì sī liáng jí bù zhōng yòng jiàn xìng zhī rén
速去，不得遲滯，思量即不中用；見性之人，
yán xià xū jiàn ruò rú cǐ zhě lún dāo shàng zhèn yì dé jiàn zhī
言下須見。若如此者，輪刀上陣，亦得見之。』

zhòng dé chǔ fēn tuì ér dì xiāng wèi yuē wǒ děng zhòng
(喻利根者) 眾得處分，退而遞相謂曰：『我等眾
rén bù xū chéng xīn yòng yì zuò jiǔ jiāng chéng hé shàng yǒu hé suǒ
人，不須澄心用意作偈，將呈和尚，有何所
yì shén xiù shàng zuò xiàn wéi jiào shòu shī bì shì tā dé wǒ bèi
益？神秀上座，現為教授師，必是他得。我輩
mán zuò jiǔ sòng wǎng yòng xīn lì yú rén wén yǔ zǒng jiē xī xīn
謾作偈頌，枉用心力。』餘人聞語，總皆息心，
xián yán wǒ děng yǐ hòu yī zhǐ xiù shī hé fán zuò jiǔ shén xiù
咸言：『我等已後依止秀師，何煩作偈？』神秀
sī wéi zhū rén bù chéng jiǔ zhě wèi wǒ yǔ tā wéi jiào shòu shī wǒ
思惟：『諸人不呈偈者，為我與他為教授師；我
xū zuò jiǔ jiāng chéng hé shàng ruò bù chéng jiǔ hé shàng rú hé
須作偈，將呈和尚，若不呈偈，和尚如何
zhī wǒ xīn zhōng jiàn jiě shēn qiǎn wǒ chéng jiǔ yì qiú fǎ jí shàn
知我心中見解深淺？我呈偈意，求法即善，
mì zǔ jí è què tóng fán xīn duó qí shèng wèi xī bié ruò bù chéng
覓祖即惡，却同凡心，奪其聖位奚別？若不呈
jiǔ zhōng bù dé fǎ dà nán dà nán
偈，終不得法。大難！大難！』

wǔ zǔ tángqián yǒu bù láng sānjiān nǐ qǐngòngfèng lú zhēn
「五祖堂前，有步廊三間，擬請供奉盧珍，
huàléng qié jīng biànxiàng jí wǔ zǔ xuè mài tú liú chuángòngyǎng
畫楞伽經變相，及五祖血脈圖，流傳供養。
shén xiù zuò jì chéng yǐ shù dù yù chéng xíng zhì tángqián xīn zhōng
神秀作偈成已，數度欲呈，行至堂前，心中
huǎng hū biànshēnhàn liú nǐ chéng bù dé qiánhòu jīng sì rì
恍惚，遍身汗流，擬呈不得；前後經四日，
yī shí sānduóchéng jì bù dé xiù nǎi sī wéi bù rú xiàng láng xià
一十三度呈偈不得。秀乃思惟：『不如向廊下
shū zhuó cóng tā hé shàngkànjiàn hū ruò dàohǎo jí chū lǐ bài
書著，從他和尚看見，忽若道好，即出禮拜，
yún shì xiù zuò ruò dào bù kān wǎngxiàng shānzhōng shù nián shòu rén
云是秀作；若道不堪，枉向山中數年，受人
lǐ bài gèng xiū hé dào shì yè sāngēng bù shǐ rén zhī zì
禮拜，更修何道？』是夜三更，不使人知，自
zhí dēng shū jì yú nánláng bì jiān chéng xīn suǒ jiàn jì yuē
執燈，書偈於南廊壁間，呈心所見。偈曰：

shēn shì pú tí shù xīn rú míng jìng tái
身是菩提樹，心如明鏡臺，
shí shí qín fú shì wù shǐ rě chén āi
時時勤拂拭，勿使惹塵埃。

xiù shū jì liǎo biànquè guī fáng rén zǒng bù zhī xiù fù
「秀書偈了，便却歸房，人總不知。秀復
sī wéi wǔ zǔ míng rì jiàn jì huān xǐ jí wǒ yǔ fǎ yǒuyuán ruò
思惟：『五祖明日見偈歡喜，即我與法有緣；若
yán bù kān zì shì wǒ mí sù yè zhàngzhòng bù hé dé fǎ
言不堪，自是我迷，宿業障重，不合得法。』
shèng yì nán cè fángzhōng sī xiǎng zuò wò bù ān zhí zhì wǔ gēng
聖意難測，房中思想，坐臥不安，直至五更。

zǔ yǐ zhī shén xiù rù mén wèi dé bú jiàn zì xìng
祖已知神秀入門未得，不見自性。

tiānmíng zǔ huàn lú gòngfèng lái xiàng nánláng bì jiān huì
「天明，祖喚盧供奉來，向南廊壁間，繪
huà tú xiàng hū jiàn qí jì bào yán gòngfèng què bú yòng huà
畫圖相，忽見其偈，報言：『供奉却不用畫，
láo ěr yuǎn lái jīng yún fán suǒ yǒuxiàng jiē shì xū wàng dàn
勞爾遠來。經云：「凡所有相，皆是虛妄。」但

liú cǐ jì yǔ rén sòng chí yī cǐ jì xiū miǎnduò è dào yī
留此偈，與人誦持。依此偈修，免墮惡道；依
cǐ jì xiū yǒu dà lì yì lìng mén rén zhù xiāng lǐ jìng jìn sòng cǐ
此偈修，有大利益。』令門人炷香禮敬，盡誦此
jì jí dé jiàn xìng mén rén sòng jì jiē tàn shàn zāi
偈，即得見性。門人誦偈，皆歎善哉。

zǔ sāngēnghuàn xiù rù táng wèn yuē jì shì rǔ zuò
「祖，三更喚秀入堂，問曰：『偈是汝作
fǒu xiù yán shí shì xiù zuò bù gǎn wàng qiú zǔ wèi wàng hé
否？』秀言：『實是秀作，不敢妄求祖位，望和
shàng cí bēi kàn dì zǐ yǒu shǎo zhì huì fǒu zǔ yuē rǔ zuò cǐ
尚慈悲，看弟子有少智慧否？』祖曰：『汝作此
jì wèi jiàn běn xìng zhǐ dào mén wài wèi rù mén nèi rú cǐ jiàn jiě
偈，未見本性，只到門外，未入門內。如此見解，
mì wú shàng pú tí liǎo bù kě dé wú shàng pú tí xū dé yán xià
覓無上菩提，了不可得；無上菩提，須得言下
shí zì běn xīn jiàn zì běn xìng bù shēng bú miè yú yī qiè shí zhōng
識自本心，見自本性不生不滅；於一切時中，
niàn niàn zì jiàn wàn fǎ wú zhì yī zhēn yī qiè zhēn wàn jìng zì rú rú
念念自見萬法無滯，一真一切真，萬境自如如。
rú rú zhī xīn jí shì zhēn shí ruò rú shì jiàn jí shì wú shàng pú
如如之心，即是真實。若如是見，即是無上菩
tí zhī zì xìng yě rǔ qiě qù yī liǎng rì sī wéi gèng zuò yī jì
提之自性也。汝且去，一兩日思惟，更作一偈，
jiāng lái wú kàn rǔ jì ruò rù dé mén fù rǔ yī fǎ shén xiù zuò
將來吾看；汝偈若入得門，付汝衣法。』神秀作
lǐ ér chū yòu jīng shù rì zuò jì bù chéng xīn zhōng huāng hū
禮而出。又經數日，作偈不成，心中恍惚，
shén sī bù ān yóu rú mèng zhōng xíng zuò bú lè
神思不安，猶如夢中，行坐不樂。

fù liǎng rì yǒu yī tóng zǐ yú duì fāng guò chàng sòng qí jì
「復兩日，有一童子於碓坊過，唱誦其偈；
huì néng yī wén biàn zhī cǐ jì wèi jiàn běn xìng suī wèi méng jiào shòu
惠能一聞，便知此偈未見本性，雖未蒙教授，
zǎo shí dà yì suì wèn tóng zǐ yuē sòng zhě hé jì tóng zǐ yuē
早識大意。遂問童子曰：『誦者何偈？』童子曰：
ěr zhè gé liáo bù zhī dà shī yán shì rén shēng sǐ shì dà yù
『爾這獗獠不知，大師言：「世人生死事大，欲

dé chuán fù yī fǎ lìng mén rén zuò jié lái kàn ruò wù dà yì jí
得 傳 付衣法，令門人作偈來看。若悟大意，即
fù yī fǎ wéi dì liù zǔ shén xiù shàng zuò yú nán láng bì shàng
付衣法為第六祖。」神秀上座，於南廊壁上，
shū wú xiàng jié dà shī lìng rén jiē sòng yī cǐ jié xiū miǎn duò è
書無相偈，大師令人皆誦，依此偈修，免墮惡
dào yī cǐ jié xiū yǒu dà lì yì huì néng yuē
道；依此偈修，有大利益。」惠能曰：『（一本有我
shàng rén wǒ cǐ tā duì bā gè yú yuè
亦要誦此，結來生緣）上人！我此踏碓，八箇餘月，
wèi céng xíng dào táng qián wàng shàng rén yǐn zhì jì qián lǐ bài tóng
未曾行到堂前。望上人引至偈前禮拜。」童
zǐ yǐn zhì jì qián lǐ bài huì néng yuē huì néng bù shí zì qǐng shàng
子引至偈前禮拜，惠能曰：『惠能不識字，請上
rén wéi dú shí yǒu jiāng zhōu bié jià xìng zhāng míng rì yòng biàn
人為讀。』時，有江州別駕，姓張名日用，便
gāo shēng dú huì néng wén yǐ suì yán yì yǒu yī jié wàng bié
高聲讀。惠能聞已，遂言：『亦有一偈，望別
jià wéi shū bié jià yán rǔ yì zuò jié qí shì xī yǒu huì néng
駕為書。』別駕言：『汝亦作偈？其事希有。』惠能
xiàng bié jià yán yù xué wú shàng pú tí bù dé qīng yú chū xué xià
向別駕言：『欲學無上菩提，不得輕於初學。下
xià rén yǒu shàng shàng zhì shàng shàng rén yǒu mò yì zhì ruò qīng rén
下人有上上智，上上人有沒意智。若輕人，
jí yǒu wú liàng wú biān zuì bié jià yán rǔ dàn sòng jié wú wéi
即有無量無邊罪。』別駕言：『汝但誦偈，吾為
rǔ shū rǔ ruò dé fǎ xiān xū dù wú wù wàng cǐ yán huì néng
汝書。汝若得法，先須度吾。勿忘此言。』惠能
jié yuē
偈曰：

pú tí běn wú shù míng jìng yì fēi tái
菩提本無樹，明鏡亦非臺；

běn lái wú yī wù hé chù rǎo chén āi
本來無一物，何處惹塵埃？

shū cǐ jié yǐ tú zhòng zǒng jīng wú bù jiē yà gè xiāng
「書此偈已，徒眾總驚，無不嗟訝，各相

wèi yán qí zāi bù dé yǐ mào qǔ rén hé dé duō shí shǐ tā
謂言：『奇哉！不得以貌取人，何得多時，使他

ròu shēn pú sà zǔ jiànzhòng rén jīngguài kǒng rén sǔn hài suì jiāng
肉身菩薩。』祖見眾人驚怪，恐人損害，遂將
xié cā liǎo jì yuē yì wèi jiàn xìng zhòng yǐ wéi rán
鞋擦了偈，曰：『亦未見性。』眾以為然。

cì rì zǔ qián zhì duì fāng jiàn néng yāo shí chōng mǐ yǔ
「次日，祖潛至碓坊，見能腰石舂米，語
yuē qiú dào zhī rén wèi fǎ wàng qū dāng rú shì hū nǎi wèn
曰：『求道之人，為法忘軀，當如是乎！』乃問
yuē mǐ shú yě wèi huì néng yuē mǐ shú jiǔ yǐ yóu qiàn shāi
曰：『米熟也未？』惠能曰：『米熟久矣，猶欠篩
zài zǔ yǐ zhàng jī duì sān xià ér qù huì néng jí huì zǔ yì sān
在。』祖以杖擊碓三下而去。惠能即會祖意，三
gǔ rù shì zǔ yǐ jiā shā zhē wéi bú lìng rén jiàn wèi shuō jīn gāng
鼓入室；祖以袈裟遮圍，不令人見，為說《金剛
jīng zhì yīng wú suǒ zhù ér shēng qí xīn huì néng yán xià dà wù
經》。至『應無所住而生其心』，惠能言下大悟，

yī qiè wàn fǎ bù lí zì xìng suì qǐ zǔ yán hé qī zì xìng
一切萬法，不離自性。遂啟祖言：『何期自性，
běn zì qīng jìng hé qī zì xìng běn bù shēng miè hé qī zì xìng
本自清淨；何期自性，本不生滅；何期自性，
běn zì jù zú hé qī zì xìng běn wú dòng yáo hé qī zì xìng néng
本自具足；何期自性，本無動搖；何期自性，能
shēng wàn fǎ zǔ zhī wù běn xìng wèi huì néng yuē bù shí běn xīn
生萬法。』祖知悟本性，謂惠能曰：『不識本心，
xué fǎ wú yì ruò shí zì běn xīn jiàn zì běn xìng jí míng zhàng fū
學法無益；若識自本心，見自本性，即名丈夫、
tiān rén shī fó sāngēng shòu fǎ rén jìn bù zhī biàn chuán dùn
天人師、佛。』三更受法，人盡不知，便傳頓
jiào jí yī bō yún rǔ wéi dì liù dài zǔ shàn zì hù niàn guǎng
教及衣鉢，云：『汝為第六代祖，善自護念，廣
dù yǒu qíng liú bù jiāng lái wú lìng duàn jué tīng wú jì yuē
度有情，流布將來，無令斷絕。聽吾偈曰：

yǒu qíng lái xià zhǒng yīn dì guǒ hái shēng
有情來下種，因地果還生，
wú qíng jì wú zhǒng wú xìng yì wú shēng
無情既無種，無性亦無生。

zǔ fù yuē xī dá mó dà shī chū lái cǐ tǔ rén wèi zhī
「祖復曰：『昔達磨大師，初來此土，人未之

xìn gù chuán cǐ yī yǐ wéi xìn tǐ dài dài xiāng chéng fǎ zé
信，故傳此衣，以為信體，代代相承；法則
yǐ xīn chuán xīn jiē lìng zì wù zì jiě zì gǔ fó fó wéi chuán běn
以心傳心，皆令自悟自解。自古，佛佛惟傳本
tǐ shī shī mì fù běn xīn yī wéi zhēng duān zhǐ rǔ wù chuán
體，師師密付本心；衣為爭端，止汝勿傳。
ruò chuán cǐ yī mìng rú xuán sī rǔ xū sù qù kǒng rén hài rǔ
若傳此衣，命如懸絲。汝須速去，恐人害汝。』
huì néng qǐ yuē xiàng shèn chù qù zǔ yún féng huái zé zhǐ
惠能啟曰：『向甚處去？』祖云：『逢懷則止，
yù huì zé cáng huì néng sāng ēng líng dé yī bō yún néng běn shì
遇會則藏。』惠能三更領得衣鉢，云：『能本是
nán zhōng rén sù bù zhī cǐ shān lù rú hé chū dé jiāng kǒu wǔ
南中人，素不知此山路，如何出得江口？』五
zǔ yán rǔ bù xū yōu wú zì sòng rǔ zǔ xiāng sòng zhí zhì
祖言：『汝不須憂，吾自送汝。』祖相送，直至
jiǔ jiāng yì zǔ lìng shàng chuán wǔ zǔ bǎ lǔ zì yáo huì néng yán
九江驛。祖令上船，五祖把艚自搖。惠能言：
qǐng hé shàng zuò dì zǐ hé yáo lǔ zǔ yún hé shì wú dù
『請和尚坐。弟子合搖艚。』祖云：『合是吾渡
rǔ huì néng yún mí shí shī dù wù liǎo zì dù dù míng suī yī
汝。』惠能云：『迷時師度，悟了自度；度名雖一，
yòng chù bù tóng huì néng shēng zài biān fāng yǔ yīn bú zhèng méng
用處不同。惠能生在邊方，語音不正，蒙
shī chuán fǎ jīn yǐ dé wù zhǐ hé zì xìng zì dù zǔ yún rú
師傳法，今已得悟，只合自性自度。』祖云：『如
shì rú shì yǐ hòu fó fǎ yóu rǔ dà xíng rǔ qù sān nián wú
是，如是！以後佛法，由汝大行。汝去三年，吾
fāng shì shì rǔ jīn hǎo qù nǚ lì xiàng nán bù yí sù shuō fó
方逝世。汝今好去，努力向南。不宜速說，佛
fǎ nán qǐ
法難起。』

huì néng cí wéi zǔ yǐ fā zú nán xíng liǎng yuè zhōng jiān
「惠能辭違祖已，發足南行。兩月中間，
zhì dà yǔ líng
至大庾嶺（五祖歸，數日不上堂。眾疑，詣問曰：『和尚少病

少惱否？』曰：『病即無。衣法已南矣。』問：『誰人傳授？』曰：

zhú hòu shù bǎi rén lái yù duó yī bō
『能者得之。』眾乃知焉。逐後數百人來，欲奪衣鉢。
yī sēng sù xìng chén míng huì míng xiān shì sì pǐn jiāng jūn xìng xíng cū
一僧俗姓陳，名惠明，先是四品將軍，性行麤
zào jí yì cān xún wéi zhòng rén xiān chèn jí huì néng huì néng
慥，極意參尋。為眾人先，趁及惠能。惠能
zhì xià yī bō yú shí shàng yún cǐ yī biǎo xìn kě lì zhēng yé
擲下衣鉢於石上，云：『此衣表信，可力爭耶？』
néng yǐn cǎo mǎng zhōng huì míng zhì tí duō bú dòng nǎi huàn yún
能隱草莽中。惠明至，提掇不動，乃喚云：
xíng zhě xíng zhě wǒ wèi fǎ lái bú wèi yī lái huì néng suì
『行者！行者！我為法來，不為衣來。』惠能遂
chū zuò pán shí shàng huì míng zuò lǐ yún wàng xíng zhě wèi wǒ shuō
出，坐盤石上。惠明作禮云：『望行者為我說
fǎ huì néng yún rǔ jì wèi fǎ ér lái kě bǐng xī zhū yuán
法。』惠能云：『汝既為法而來，可屏息諸緣，
wù shēng yī niàn wú wèi rǔ shuō míng liáng jiǔ huì néng yún bù
勿生一念。吾為汝說。』明良久。惠能云：『不
sī shàn bù sī è zhèng yǔ me shí nà gè shì míng shàng zuò běn
思善，不思惡，正與麼時，那箇是明上座本
lái miàn mù huì míng yán xià dà wù fù wèn yún shàng lái mì
來面目？』惠明言下大悟。復問云：『上來密
yǔ mì yì wài hái gèng yǒu mì yì fǒu huì néng yún yǔ rǔ shuō
語密意外，還更有密意否？』惠能云：『與汝說
zhě jí fēi mì yě rǔ ruò fǎn zhào mì zài rǔ biān míng yuē
者，即非密也。汝若返照，密在汝邊。』明曰：
huì míng suī zài huáng méi shí wèi xǐng zì jǐ miàn mù jīn méng zhǐ
『惠明雖在黃梅，實未省自己面目。今蒙指
shì rú rén yǐn shuǐ lěng nuǎn zì zhī jīn xíng zhě jí huì míng shī yě
示，如人飲水，冷暖自知。今行者即惠明師也。』
huì néng yuē rǔ ruò rú shì wú yǔ rǔ tóng shī huáng méi shàn zì
惠能曰：『汝若如是，吾與汝同師黃梅，善自
hù chí míng yòu wèn huì míng jīn hòu xiàng shèn chù qù huì néng
護持。』明又問：『惠明今後向甚處去？』惠能
yuē féng yuán zé zhǐ yù méng zé jū míng lǐ cí
曰：『逢袁則止，遇蒙則居。』明禮辭（明回至嶺

下，謂趁眾曰：『向陟崔嵬，竟無蹤跡，當別道尋之。』趁眾咸以

為然。惠明後改道明，避師上字)。

huì néng hòu zhì cáo xī yòu bèi è rén xún zhú nǎi yú sì huì
「惠能後至曹溪，又被惡人尋逐。乃於四會，
bì nán liè rén duì zhōng fán jīng yī shí wǔ zǎi shí yǔ liè rén suí yí
避難獵人隊中，凡經一十五載，時與獵人隨宜
shuō fǎ liè rén cháng lìng shǒu wǎng měi jiàn shēng mìng jìn fàng zhī
說法。獵人常令守網，每見生命，盡放之。
měi zhì fàn shí yǐ cài jì zhǔ ròu guō huò wèn zé duì yuē dàn
每至飯時，以菜寄煮肉鍋。或問，則對曰：『但
chī ròu biān cài
喫肉邊菜。』

yī rì sī wéi shí dāng hóng fǎ bù kě zhōng dùn suì
「一日思惟：『時當弘法，不可終遯。』遂
chū zhì guǎng zhōu fǎ xìng sì zhí yìn zōng fǎ shī jiǎng niè pán jīng
出至廣州法性寺，值印宗法師講《涅槃經》。
shí yǒu fēng chuī fān dòng yī sēng yuē fēng dòng yī sēng yuē
時有風吹幡動，一僧曰：『風動。』一僧曰：
fān dòng yì lùn bù yǐ huì néng jìn yuē bú shì fēng dòng
『幡動。』議論不已。惠能進曰：『不是風動，
bú shì fān dòng rén zhě xīn dòng yī zhòng hài rán yìn zōng yán zhì
不是幡動，仁者心動。』一眾駭然。印宗延至
shàng xí zhēng jié ào yì jiàn huì néng yán jiǎn lǐ dāng bù yóu wén
上席，徵詰奧義。見惠能言簡理當，不由文
zì zōng yún xíng zhě dìng fēi cháng rén jiǔ wén huáng méi yī fǎ nán
字，宗云：『行者定非常人。久聞黃梅衣法南
lái mò shì xíng zhě fǒu huì néng yuē bù gǎn zōng yú shì zuò
來，莫是行者否？』惠能曰：『不敢。』宗於是作
lǐ gào qǐng chuán lái yī bō chū shì dà zhòng zōng fù wèn yuē huáng
禮，告請傳來衣鉢出示大眾。宗復問曰：『黃
méi fù zhǔ rú hé zhǐ shòu huì néng yuē zhǐ shòu jí wú wéi
梅付囑，如何指授？』惠能曰：『指授即無；惟
lùn jiàn xìng bú lùn chán dìng jiě tuō zōng yuē hé bú lùn chán dìng
論見性，不論禪定解脫。』宗曰：『何不論禪定
jiě tuō néng yuē wèi shì èr fǎ bú shì fó fǎ fó fǎ shì
解脫？』能曰：『為是二法，不是佛法。佛法是
bú èr zhī fǎ zōng yòu wèn rú hé shì fó fǎ bú èr zhī fǎ
不二之法。』宗又問：『如何是佛法不二之法？』

huì néng yuē fǎ shī jiǎng niè pán jīng míng fó xìng shì fó fǎ
惠能曰：『法師講《涅槃經》，明佛性，是佛法
bú èr zhī fǎ rú gāo guì dé wáng pú sà bó fó yán fàn sì zhòng jìn
不二之法。如高貴德王菩薩白佛言：「犯四重禁、
zuò wǔ nì zuì jí yī chǎn tí děng dāng duàn shàn gēn fó xìng fǒu
作五逆罪，及一闡提等，當斷善根佛性否？」
fó yán shàn gēn yǒu èr yī zhě cháng èr zhě wú cháng fó xìng
佛言：「善根有二：一者常，二者無常，佛性
fēi cháng fēi wú cháng shì gù bù duàn míng wéi bù èr yī zhě shàn
非常非無常，是故不斷，名為不二。一者善，
èr zhě bù shàn fó xìng fēi shàn fēi bù shàn shì míng bù èr yùn zhī
二者不善，佛性非善非不善，是名不二。蘊之
yǔ jiè fán fū jiàn èr zhì zhě liǎo dá qí xìng wú èr wú èr zhī xìng
與界，凡夫見二，智者了達其性無二，無二之性
jí shì fó xìng yìn zōng wén shuō huān xǐ hé zhǎng yán mǒu
即是佛性。』印宗聞說，歡喜合掌，言：『某
jiǎ jiǎng jīng yóu rú wǎ lì rén zhě lùn yì yóu rú zhēn jīn yú
甲講經，猶如瓦礫；仁者論義，猶如真金。』於
shì wéi huì néng tì fà yuàn shì wéi shī huì néng suì yú pú tí shù xià
是為惠能剃髮，願事為師。惠能遂於菩提樹下，
kāi dōng shān fǎ mén
開東山法門。

huì néng yú dōng shān dé fǎ xīn kǔ shòu jìn mìng sì xuán
「惠能於東山得法，辛苦受盡，命似懸
sī jīn rì dé yǔ shǐ jūn guān liáo sēng ní dào sú tóng cǐ yī
絲。今日得與使君、官僚、僧尼、道俗同此一
huì mò fēi lěi jié zhī yuán yì shì guò qù shēng zhōng gòng yǎng zhū fó
會，莫非累劫之緣，亦是過去生中供養諸佛，
tóng zhòng shàn gēn fāng shǐ dé wén rú shàng dùn jiào dé fǎ zhī yīn jiào
同種善根，方始得聞如上頓教得法之因。教
shì xiān shèng suǒ chuán bú shì huì néng zì zhì yuàn wén xiān shèng jiào
是先聖所傳，不是惠能自智。願聞先聖教
zhě gè lìng jìng xīn wén liǎo gè zì chú yí rú xiān dài shèng rén wú
者，各令淨心，聞了各自除疑，如先代聖人無
bié
別。」

yī zhòng wén fǎ huān xǐ zuò lǐ ér tuì
一眾聞法，歡喜作禮而退。

bō rě dì èr

般若第二

cì rì wéi shǐ jūn qǐng yì shī shēngzuò gào dà zhòngyue
次日，韋使君請益。師陞座，告大眾曰：

zǒngjìng xīn niànmó hē bō rě bō luó mì duō fù yún shàn zhī
「總淨心念摩訶般若波羅蜜多。」復云：「善知

shí pú tí bō rě zhī zhì shì rén běn zì yǒu zhī zhǐ yuán xīn mí
識！菩提般若之智，世人本自有之；只緣心迷，

bù néng zì wù xū jiǎ dà shàn zhī shí shì dǎojiàn xìng dāng zhī yú
不能自悟，須假大善知識，示導見性。當知愚

rén zhì rén fó xìngběn wú chābié zhǐ yuán mí wù bù tóng suǒ yǐ
人智人，佛性本無差別，只緣迷悟不同，所以

yǒu yú yǒu zhì wú jīn wèishuō mó hē bō rě bō luó mì fǎ shǐ rǔ děng
有愚有智。吾今為說摩訶般若波羅蜜法，使汝等

gè dé zhì huì zhì xīn dì tīng wú wèi rǔ shuō shàn zhī shí shì rén
各得智慧。志心諦聽！吾為汝說。善知識！世人

zhōng rì kǒuniàn bō rě bù shí zì xìng bō rě yóu rú shuō shí bù bǎo
終日口念般若，不識自性般若，猶如說食不飽。

kǒudànshuō kōng wàn jié bù dé jiàn xìng zhōng wú yǒu yì shàn zhī shí
口但說空，萬劫不得見性，終無有益。善知識！

mó hē bō rě bō luó mì shì fàn yǔ cǐ yán dà zhì huì dào bǐ àn cǐ
摩訶般若波羅蜜是梵語，此言大智慧到彼岸。此

xū xīn xíng bú zài kǒuniàn kǒuniàn xīn bù xíng rú huàn rú huà
須心行，不在口念。口念心不行，如幻、如化、

rú lù rú diàn kǒuniàn xīn xíng zé xīn kǒuxiāngyìng běn xìng shì
如露、如電；口念心行，則心口相應，本性是

fó lí xìng wú bié fó hé míng mó hē mó hē shì dà xīn liàng
佛，離性無別佛。何名摩訶？摩訶是大。心量

guǎng dà yóu rú xū kōng wú yǒubiānpàn yì wú fāngyuán dà xiǎo
廣大，猶如虛空，無有邊畔，亦無方圓大小，

yì fēi qīnghuáng chì bái yì wú shàng xià chángduǎn yì wú chēn wú
亦非青黃赤白，亦無上下長短，亦無瞋無

xǐ wú shì wú fēi wú shàn wú è wú yǒutóu wěi zhū fó chà tǔ
喜，無是無非，無善無惡，無有頭尾。諸佛刹土，

jìn tóng xū kōng shì rén miào xìng běn kōng wú yǒu yī fǎ kě dé zì
盡同虛空。世人妙性本空，無有一法可得。自

xìngzhēnkōng yì fù rú shì shàn zhī shí mò wén wú shuōkōng biàn
性真空，亦復如是。善知識！莫聞吾說空，便
jí zhuókōng dì yī mò zhuókōng ruòkōng xīn jìng zuò jí zhuó wú jì
即著空。第一莫著空，若空心靜坐，即著無記
kōng shàn zhī shí shì jiè xū kōng néng hán wàn wù sè xiàng rì
空。善知識！世界虛空，能含萬物色像，日
yuè xīng xiù shān hé dà dì quán yuán xī jiàn cǎo mù cóng lín è
月星宿，山河大地，泉源谿澗，草木叢林，惡
rén shàn rén è fǎ shàn fǎ tiān táng dì yù yī qiè dà hǎi xū
人善人，惡法善法，天堂地獄，一切大海，須
mí zhū shān zǒng zài kōng zhōng shì rén xìng kōng yì fù rú shì shàn
彌諸山，總在空中。世人性空，亦復如是。善
zhī shí zì xìng néng hán wàn fǎ shì dà wàn fǎ zài zhū rén xìng zhōng
知識！自性能含萬法是大，萬法在諸人性中。
ruò jiàn yī qiè rén è zhī yǔ shàn jìn jiē bù qǔ bù shě yì bù rǎn zhuó
若見一切人惡之與善，盡皆不取不捨亦不染著，
xīn rú xū kōng míng zhī wéi dà gù yuē mó hē shàn zhī shí mí
心如虛空，名之為大，故曰摩訶。善知識！迷
rén kǒu shuō zhì zhě xīn xíng yòu yǒu mí rén kōng xīn jìng zuò bǎi wú
人口說，智者心行。又有迷人，空心靜坐，百無
suǒ sī zì chēng wéi dà cǐ yī bèi rén bù kě yǔ yǔ wéi xié
所思，自稱為大。此一輩人，不可與語，為邪
jiàn gù shàn zhī shí xīn liàng guǎng dà biàn zhōu fǎ jiè yòng jí
見故。善知識！心量廣大，遍周法界，用即
liǎo liǎo fēn míng yìng yòng biàn zhī yī qiè yī qiè jí yī yī jí yī
了了分明，應用便知一切。一切即一，一即一
qiè qù lái zì yóu xīn tǐ wú zhì jí shì bō rě shàn zhī shí
切。去來自由，心體無滯，即是般若。善知識！
yī qiè bō rě zhì jiē cóng zì xìng ér shēng bù cóng wài rù mò cuò
一切般若智，皆從自性而生，不從外入。莫錯
yòng yì míng wéi zhēn xìng zì yòng yī zhēn yī qiè zhēn xīn liàng dà
用意，名為真性自用，一真一切真。心量大
shì bù xíng xiǎo dào kǒu mò zhōng rì shuō kōng xīn zhōng bù xiū cǐ
事，不行小道。口莫終日說空，心中不修此
xíng qià sì fán rén zì chēng guó wáng zhōng bù kě dé fēi wú dì
行，恰似凡人自稱國王，終不可得，非吾弟
zǐ
子。

shàn zhī shí hé míng bō rě bō rě zhě tángyán zhì huì
「善知識！何名般若？般若者，唐言智慧
yě yī qiè chù suǒ yī qiè shí zhōng niànniàn bù yú cháng xíng
也。一切處所，一切時中，念念不愚，常行
zhì huì jí shì bō rě xíng yī niàn yú jí bō rě jué yī niàn zhì jí
智慧，即是般若行。一念愚即般若絕，一念智即
bō rě shēng shì rén yú mí bú jiàn bō rě kǒushuō bō rě xīn
般若生。世人愚迷，不見般若，口說般若，心
zhōngcháng yú cháng zì yán wǒ xiū bō rě niànniànshuō kōng
中常愚。常自言：『我修般若。』念念說空，
bù shí zhēnkōng bō rě wú xíngxiàng zhì huì xīn jí shì ruò zuò rú
不識真空。般若無形相，智慧心即是。若作如
shì jiě jí míng bō rě zhì hé míng bō luó mì cǐ shì xī guó yǔ
是解，即名般若智。何名波羅蜜？此是西國語，
tángyándào bǐ àn jiě yì lí shēngmiè zhuó jìng shēngmiè qǐ rú shuǐ
唐言到彼岸，解義離生滅。著境生滅起，如水
yǒu bō làng jí míng wéi cǐ àn lí jìng wú shēngmiè rú shuǐ cháng tōng
有波浪，即名為此岸；離境無生滅，如水常通
liú jí míng wéi bǐ àn gù hào bō luó mì shàn zhī shí mí rén kǒu
流，即名為彼岸，故號波羅蜜。善知識！迷人口
niàn dāng niàn zhī shí yǒu wàng yǒu fēi niànniàn ruò xíng shì míng
念，當念之時，有妄有非。念念若行，是名
zhēn xìng wù cǐ fǎ zhě shì bō rě fǎ xiū cǐ xíng zhě shì bō rě
真性。悟此法者，是般若法；修此行者，是般若
xíng bù xiū jí fán yī niàn xiū xíng zì shēn děng fó shàn zhī shí
行。不修即凡；一念修行，自身等佛。善知識！
fán fū jí fó fán nǎo jí pú tí qián niàn mí jí fán fū hòu niàn wù
凡夫即佛，煩惱即菩提。前念迷即凡夫，後念悟
jí fó qián niàn zhuó jìng jí fán nǎo hòu niàn lí jìng jí pú tí
即佛。前念著境即煩惱，後念離境即菩提。

shàn zhī shí mó hē bō rě bō luó mì zuì zūn zuì shàng zuì
「善知識！摩訶般若波羅蜜，最尊最上最
dì yī wú zhù wú wǎng yì wú lái sān shì zhū fó cóng zhōng chū dāng
第一，無住無往亦無來，三世諸佛從中出。當
yòng dà zhì huì dǎ pò wǔ yùn fán nǎo chén láo rú cǐ xiū xíng dìng
用大智慧，打破五蘊煩惱塵勞。如此修行，定
chéng fó dào biàn sān dú wéi jiè dìng huì shàn zhī shí wǒ cǐ fǎ mén
成佛道，變三毒為戒定慧。善知識！我此法門，

cóng yī bō rě shēng bā wàn sì qiān zhì huì hé yǐ gù wèi shì rén
從一般若生八萬四千智慧。何以故？為世人
yǒu bā wàn sì qiān chén láo ruò wú chén láo zhì huì cháng xiàn bù
有八萬四千塵勞。若無塵勞，智慧常現，不
lí zì xìng wù cǐ fǎ zhě jí shì wú niàn wú yì wú zhuó bù qǐ
離自性。悟此法者，即是無念，無憶無著，不起
kuáng wàng yòng zì zhēn rú xìng yǐ zhì huì guān zhào yú yī qiè fǎ
誑妄。用自真如性，以智慧觀照，於一切法
bù qǔ bù shě jí shì jiàn xìng chéng fó dào shàn zhī shí ruò yù rù
不取不捨，即是見性成佛道。善知識！若欲入
shēn shēn fǎ jiè jí bō rě sān mèi zhě xū xiū bō rě xíng chí sòng jīn
甚深法界及般若三昧者，須修般若行，持誦《金
gāng bō rě jīng jí dé jiàn xìng dāng zhī cǐ jīng gōng dé wú liàng wú
剛般若經》，即得見性。當知此經功德無量無
biān jīng zhōng fēn míng zàn tàn mò néng jù shuō cǐ fǎ mén shì zuì
邊，經中分明讚歎，莫能具說。此法門是最
shàng shèng wèi dà zhì rén shuō wèi shàng gēn rén shuō xiǎo gēn xiǎo zhì
上乘，為大智人說，為上根人說。小根小智
rén wén xīn shēng bú xìn hé yǐ gù pì rú dà lóng xià yǔ yú yán
人聞，心生不信。何以故？譬如大龍下雨於閭
fú tí chéng yì jù luò xī jiē piāo liú rú piāo zǎo yè ruò yù dà
浮提，城邑聚落，悉皆漂流如漂棗葉。若雨大
hǎi bù zēng bù jiǎn ruò dà shèng rén ruò zuì shàng shèng rén wén
海，不增不減。若大乘人，若最上乘人，聞
shuō jīn gāng jīng xīn kāi wù jiě gù zhī běn xìng zì yǒu bō rě zhī
說《金剛經》，心開悟解。故知本性自有般若之
zhì zì yòng zhì huì cháng guān zhào gù bù jiǎ wén zì pì rú
智，自用智慧，常觀照故，不假文字。譬如
yǔ shuǐ bù cóng tiān yǒu yuán shì lóng néng xīng zhì lìng yī qiè zhòng
雨水，不從天有，元是龍能興致，令一切眾
shēng yī qiè cǎo mù yǒu qíng wú qíng xī jiē méng rùn bǎi chuān
生、一切草木、有情無情，悉皆蒙潤。百川
zhòng liú què rù dà hǎi hé wéi yī tǐ zhòng shēng běn xìng bō rě
眾流，却入大海，合為一體。眾生本性般若
zhī zhì yì fù rú shì shàn zhī shí xiǎo gēn zhī rén wén cǐ dùn jiào
之智，亦復如是。善知識！小根之人，聞此頓教，
yóu rú cǎo mù gēn xìng xiǎo zhě ruò bèi dà yǔ xī jiē zì dǎo bù néng
猶如草木根性小者，若被大雨，悉皆自倒，不能

zēngzhǎng xiǎogēn zhī rén yì fù rú shì yuányǒu bō rě zhī zhì
增長。小根之人，亦復如是。元有般若之智，
yǔ dà zhì rén gèng wú chā bié yīn hé wén fǎ bú zì kāi wù yuán xié
與大智人更無差別，因何聞法不自開悟？緣邪
jiànzhàngzhòng fán nǎo gēn shēn yóu rú dà yún fù gài yú rì bù dé
見障重、煩惱根深。猶如大雲覆蓋於日，不得
fēng chuī rì guāng bú xiàn bō rě zhī zhì yì wú dà xiǎo wèi yī qiè
風吹，日光不現。般若之智亦無大小，為一切
zhòngshēng zì xīn mí wù bù tóng mí xīn wài jiàn xiū xíng mì fó wèi
眾生自心迷悟不同，迷心外見，修行覓佛；未
wù zì xìng jí shì xiǎogēn ruò kāi wù dùn jiào bù néng wài xiū dàn
悟自性，即是小根。若開悟頓教，不能外修，但
yú zì xīn cháng qǐ zhèng jiàn fán nǎo chén láo cháng bù néng rǎn jí
於自心常起正見，煩惱塵勞常不能染，即
shì jiàn xìng shàn zhī shí nèi wài bú zhù qù lái zì yóu néng chú zhí
是見性。善知識！內外不住，去來自由，能除執
xīn tōng dá wú ài néng xiū cǐ xíng yǔ bō rě jīng běn wú chā bié
心，通達無礙。能修此行，與般若經本無差別。

shàn zhī shí yī qiè xiū duō luó jí zhū wén zì dà xiǎo èr
「善知識！一切修多羅及諸文字，大小二
shèng shí èr bù jīng jiē yīn rén zhì yīn zhì huì xìng fāng néng jiàn
乘，十二部經，皆因人置。因智慧性，方能建
lì ruò wú shì rén yī qiè wàn fǎ běn zì bù yǒu gù zhī wàn fǎ běn
立。若無世人，一切萬法本自不有，故知萬法本
zì rén xìng yī qiè jīng shū yīn rén shuō yǒu yuán qí rén zhōng yǒu yú
自人興。一切經書，因人說有。緣其人中有愚
yǒu zhì yú wéi xiǎo rén zhì wéi dà rén yú zhě wèn yú zhì rén zhì
有智，愚為小人，智為大人。愚者問於智人，智
zhě yǔ yú rén shuō fǎ yú rén hū rán wù jiě xīn kāi jí yǔ zhì rén wú
者與愚人說法。愚人忽然悟解心開，即與智人無
bié shàn zhī shí bú wù jí fó shì zhòngshēng yī niàn wù shí zhòng
別。善知識！不悟即佛是眾生，一念悟時眾
shēng shì fó gù zhī wàn fǎ jìn zài zì xīn hé bù cóng zì xīn zhōng
生是佛，故知萬法盡在自心。何不從自心中，
dùn jiàn zhēn rú běn xìng pú sà jiè jīng yún wǒ běn yuán zì xìng
頓見真如本性？《菩薩戒經》云：『我本元自性
qīng jìng ruò shí zì xīn jiàn xìng jiē chéng fó dào jìng míng jīng
清淨，若識自心見性，皆成佛道。』《淨名經》

yún jí shí huò rán huán dé běn xīn shàn zhī shí wǒ yú rěn
云：『即時豁然，還得本心。』善知識！我於忍
hé shàng chù yī wén yán xià biàn wù dùn jiàn zhēn rú běn xìng shì yǐ
和尚處，一聞言下便悟，頓見真如本性。是以
jiāng cǐ jiào fǎ liú xíng lìng xué dào zhě dùn wù pú tí gè zì guān xīn
將此教法流行，令學道者頓悟菩提。各自觀心，
zì jiàn běn xìng ruò zì bú wù xū mì dà shàn zhī shí jiě zuì shàng
自見本性。若自不悟，須覓大善知識，解最上
shèng fǎ zhě zhí shì zhèng lù shì shàn zhī shí yǒu dà yīn yuán suǒ
乘法者，直示正路。是善知識有大因緣，所
wèi huà dǎo lìng dé jiàn xìng yī qiè shàn fǎ yīn shàn zhī shí néng fā qǐ
謂化導令得見性。一切善法，因善知識能發起
gù sān shì zhū fó shí èr bù jīng zài rén xìng zhōng běn zì jù yǒu
故。三世諸佛、十二部經，在人性中本自具有。
bù néng zì wù xū qiú shàn zhī shí zhǐ shì fāng jiàn ruò zì wù zhě
不能自悟，須求善知識指示方見；若自悟者，
bù jiǎ wài qiú ruò yī xiàng zhí wèi xū tā shàn zhī shí fāng dé jiě tuō zhě
不假外求。若一向執謂須他善知識方得解脫者，
wú yǒu shì chù hé yǐ gù zì xīn nèi yǒu zhī shí zì wù ruò qǐ xié
無有是處。何以故？自心內有知識自悟。若起邪
mí wàng niàn diān dǎo wài shàn zhī shí suī yǒu jiào shòu jiù bù kě dé
迷、妄念顛倒，外善知識雖有教授，救不可得。
ruò qǐ zhèng zhēn bō rě guān zhào yī chà nà jiān wàng niàn jù miè
若起正真般若觀照，一剎那間，妄念俱滅。
ruò shí zì xìng yī wù jí zhì fó dì shàn zhī shí zhì huì guān zhào
若識自性，一悟即至佛地。善知識！智慧觀照，
nèi wài míng chè shí zì běn xīn ruò shí běn xīn jí běn jiě tuō ruò
內外明徹，識自本心。若識本心，即本解脫。若
dé jiě tuō jí shì bō rě sān mèi jí shì wú niàn hé míng wú niàn
得解脫，即是般若三昧，即是無念。何名無念？
ruò jiàn yī qiè fǎ xīn bù rǎn zhuó shì wéi wú niàn yòng jí biàn yī
若見一切法，心不染著，是為無念。用即遍一
qiè chù yì bù zhuó yī qiè chù dàn jìng běn xīn shǐ liù shí chū liù mén
切處，亦不著一切處。但淨本心，使六識出六門，
yú liù chén zhōng wú rǎn wú zá lái qù zì yóu tōng yòng wú zhì jí
於六塵中無染無雜，來去自由，通用無滯，即
shì bō rě sān mèi zì zài jiě tuō míng wú niàn xíng ruò bǎi wù bù sī
是般若三昧、自在解脫，名無念行。若百物不思，

dānglǐngniànjué jí shì fǎ fù jí míngbiānjiàn shàn zhī shí wù
當令念絕，即是法縛，即名邊見。善知識！悟
wú niàn fǎ zhě wàn fǎ jìn tōng wù wú niàn fǎ zhě jiàn zhū fó jìng
無念法者，萬法盡通；悟無念法者，見諸佛境
jiè wù wú niàn fǎ zhě zhì fó dì wèi
界；悟無念法者，至佛地位。

shàn zhī shí hòu dài dé wú fǎ zhě jiāng cǐ dùnjiào fǎ mén
「善知識！後代得吾法者，將此頓教法門，
yú tóngjiàntóngxíng fā yuànshòu chí rú shì fó gù zhōngshēn ér
於同見同行，發願受持。如事佛故，終身而
bú tuì zhě dìng rù shèngwèi rán xū chuánshòucóngshàng yǐ lái mò
不退者，定入聖位。然須傳授從上以來默
chuánfēn fù bù dé nì qí zhèng fǎ ruò bù tóngjiàntóngxíng zài
傳分付，不得匿其正法。若不同見同行，在
bié fǎ zhōng bù dé chuán fù sǔn bǐ qián rén jiū jìng wú yì kǒng
別法中，不得傳付。損彼前人，究竟無益。恐
yú rén bù jiě bàng cǐ fǎ mén bǎi jié qiānshēng duàn fó zhǒngxìng
愚人不解，謗此法門，百劫千生，斷佛種性。
shàn zhī shí wú yǒu yī wú xiàngsòng gè xū sòng qǔ zài jiā chū jiā
善知識！吾有一無相頌，各須誦取，在家出家，
dàn yī cǐ xiū ruò bú zì xiū wéi jì wú yán yì wú yǒu yì tīng
但依此修。若不自修，惟記吾言，亦無有益。聽

wú sòngyuē
吾頌曰：

shuō tōng jí xīn tōng 說通及心通，	rú rì chǔ xū kōng 如日處虛空，
wéi chuán jiàn xìng fǎ 唯傳見性法，	chū shì pò xié zōng 出世破邪宗。
fǎ jí wú dùn jiàn 法即無頓漸，	mí wù yǒu chí jí 迷悟有遲疾，
zhǐ cǐ jiàn xìng mén 只此見性門，	yú rén bù kě xī 愚人不可悉。
shuō jí suī wàn bān 說即雖萬般，	hé lǐ hái guī yī 合理還歸一，
fán nǎo àn zhái zhōng 煩惱闇宅中，	cháng xū shēng huì rì 常須生慧日。
xié lái fán nǎo zhì 邪來煩惱至，	zhèng lái fán nǎo chú 正來煩惱除，

xié zhèng jù bú yòng 邪正俱不用，	qīng jìng zhì wú yú 清淨至無餘。
pú tí běn zì xìng 菩提本自性，	qǐ xīn jí shì wàng 起心即是妄，
jìng xīn zài wàngzhōng 淨心在妄中，	dànzhèng wú sānzhàng 但正無三障。
shì rén ruò xiū dào 世人若修道，	yī qiè jìn bù fáng 一切盡不妨，
cháng zì jiàn jǐ guò 常自見己過，	yǔ dào jí xiāng dāng 與道即相當。
sè lèi zì yǒu dào 色類自有道，	gè bù xiāng fáng nǎo 各不相妨惱，
lí dào bié mì dào 離道別覓道，	zhōngshēn bú jiàn dào 終身不見道。
bō bō dù yī shēng 波波度一生，	dào tóu hái zì ào 到頭還自懊，
yù dé jiàn zhēn dào 欲得見真道，	xíng zhèng jí shì dào 行正即是道。
zì ruò wú dào xīn 自若無道心，	àn xíng bú jiàn dào 闇行不見道，
ruò zhēn xiū dào rén 若真修道人，	bú jiàn shì jiān guò 不見世間過。
ruò jiàn tā rén fēi 若見他人非，	zì fēi què shì zuǒ 自非却是左，
tā fēi wǒ bù fēi 他非我不非，	wǒ fēi zì yǒu guò 我非自有過。
dàn zì què fēi xīn 但自却非心，	dǎ chú fán nǎo pò 打除煩惱破，
zēng ài bù guān xīn 憎愛不關心，	chángshēnliǎngjiǎo wò 長伸兩脚臥。
yù nǐ huà tā rén 欲擬化他人，	zì xū yǒu fāng biàn 自須有方便，
wù lìng bǐ yǒu yí 勿令彼有疑，	jí shì zì xìng xiàn 即是自性現。
fó fǎ zài shì jiān 佛法在世間，	bù lí shì jiān jué 不離世間覺，
lí shì mì pú tí 離世覓菩提，	qià rú qiú tù jiǎo 恰如求兔角。

zhèng jiàn míng chū shì

正見名出世，

xié jiàn shì shì jiān

邪見是世間，

xié zhèng jìn dǎ què

邪正盡打却，

pú tí xìng wǎn rán

菩提性宛然。

cǐ sòng shì dùn jiào

此頌是頓教，

yì míng dà fǎ chuán

亦名大法船，

mí wén jīng lěi jié

迷聞經累劫，

wù zé chà nà jiān

悟則剎那間。

shī fù yuē

師復曰：

jīn yú dà fàn sì shuō cǐ dùn jiào

「今於大梵寺說此頓教，

pǔ yuàn fǎ jiè

普願法界

zhòngshēng

眾生，

yán xià jiàn xìng chéng fó

言下見性成佛。」

shí wéi shǐ jūn yǔ guān liáo dào sú

時韋使君與官僚道俗，

wén shī suǒ shuō

聞師所說，

wú bù xǐng

無不省

wù yī shí zuò lǐ jiē tàn shàn zāi hé qī lǐng nán yǒu fó chū

悟。一時作禮，皆歎：「善哉！何期嶺南有佛出

shì

世！」

yí wèn dì sān
疑問第三

yī rì wéi cì shǐ wèi shī shè dà huì zhāi zhāi qì cì shǐ qǐng
一日，韋刺史為師設大會齋。齋訖，刺史請
shī shēngzuò tóngguānliáo shì shù sù róng zài bài wènyuē dì zǐ
師陞座，同官僚士庶肅容再拜，問曰：「弟子
wén hé shàngshuō fǎ shí bù kě sī yì jīn yǒushǎo yí yuàn dà cí
聞和尚說法，實不可思議。今有少疑，願大慈
bēi tè wèi jiě shuō
悲，特為解說。」

shī yuē yǒu yí jí wèn wú dāng wèishuō
師曰：「有疑即問，吾當為說。」

wéigōngyuē hé shàngsuǒshuō kě bú shì dá mó dà shī zōng
韋公曰：「和尚所說，可不是達磨大師宗
zhǐ hū
旨乎？」

shī yuē shì
師曰：「是。」

gōngyuē dì zǐ wén dá mó chūhuàliáng wǔ dì dì wènyún
公曰：「弟子聞：達磨初化梁武帝，帝問云：
zhèn yī shēngzào sì dù sēng bù shī shèzhāi yǒu hé gōng dé
『朕一生造寺度僧，布施設齋，有何功德？』
dá mó yán shí wú gōng dé dì zǐ wèi dá cǐ lǐ yuàn hé shàng
達磨言：『實無功德。』弟子未達此理，願和尚
wèishuō
為說。」

shī yuē shí wú gōng dé wù yí xiānshèng zhī yán wǔ dì xīn
師曰：「實無功德，勿疑先聖之言。武帝心
xié bù zhī zhèng fǎ zào sì dù sēng bù shī shèzhāi míngwéi qiú
邪，不知正法。造寺度僧，布施設齋，名為求
fú bù kě jiāng fú biàn wéigōng dé gōng dé zài fǎ shēnzhōng bú
福，不可將福便為功德。功德在法身中，不
zài xiū fú shī yòuyuē jiàn xìng shì gōng píngděng shì dé niàn
在修福。」師又曰：「見性是功，平等是德。念
niàn wú zhì chángjiàn běnxìng zhēn shí miào yòng míngwéigōng dé
念無滯，常見本性，真實妙用，名為功德。」

nèi xīn qiān xià shì gōng wàixíng yú lǐ shì dé zì xìngjiàn lì wàn fǎ
內心謙下是功，外行於禮是德。自性建立萬法
shì gōng xīn tǐ lí niàn shì dé bù lí zì xìng shì gōng yìngyòng wú
是功，心體離念是德。不離自性是功，應用無
rǎn shì dé ruò mì gōng dé fǎ shēn dàn yī cǐ zuò shì zhēngōng dé
染是德。若覓功德法身，但依此作，是真功德。
ruò xiū gōng dé zhī rén xīn jí bù qīng cháng xíng pǔ jìng xīn cháng
若修功德之人，心即不輕，常行普敬。心常
qīng rén wú wǒ bú duàn jí zì wú gōng zì xìng xū wàng bù shí
輕人，吾我不斷，即自無功；自性虛妄不實，
jí zì wú dé wéi wú wǒ zì dà cháng qīng yī qiè gù shàn zhī shí
即自無德。為吾我自大，常輕一切故。善知識！
niàn niàn wú jiàn shì gōng xīn xíng píng zhí shì dé zì xiū xìng shì gōng
念念無間是功，心行平直是德。自修性是功，
zì xiū shēn shì dé shàn zhī shí gōng dé xū zì xìng nèi jiàn bú shì
自修身是德。善知識！功德須自性內見，不是
bù shī gòngyǎng zhī suǒ qiú yě shì yǐ fú dé yǔ gōng dé bié wǔ dì
布施供養之所求也。是以福德與功德別。武帝
bù shí zhēn lǐ fēi wǒ zǔ shī yǒuguò
不識真理，非我祖師有過。」

cì shǐ yòu wèn yuē dì zǐ cháng jiàn sēng sú niàn ā mí tuó fó
刺史又問曰：「弟子常見僧俗念阿彌陀佛，
yuàn shēng xī fāng qǐng hé shàng shuō dé shēng bǐ fǒu yuàn wèi pò
願生西方。請和尚說，得生彼否？願為破
yí
疑。」

shī yán shǐ jūn shàn tīng huì néng yǔ shuō shì zūn zài shè wèi
師言：「使君善聽，惠能與說。世尊在舍衛
chéng zhōng shuō xī fāng yǐn huà jīng wén fēn míng qù cǐ bù yuǎn
城中，說西方引化。經文分明，去此不遠。
ruò lùn xiàng shuō lǐ shù yǒu shí wàn bā qiān jí shēn zhōng shí è bā
若論相說，里數有十萬八千，即身中十惡八
xié biàn shì shuō yuǎn shuō yuǎn wéi qí xià gēn shuō jìn wéi qí shàng
邪，便是說遠。說遠為其下根，說近為其上
zhì rén yǒu liǎng zhǒng fǎ wú liǎng bān mí wù yǒu shū jiàn yǒu chí
智。人有兩種，法無兩般。迷悟有殊，見有遲
jí mí rén niàn fó qiú shēng yú bǐ wù rén zì jìng qí xīn suǒ yǐ
疾。迷人念佛求生於彼，悟人自淨其心。所以

fó yán suí qí xīn jìng jí fó tǔ jìng shǐ jūn dōngfāng rén dàn xīn
佛言：『隨其心淨即佛土淨。』使君東方人，但心
jìng jí wú zuì suī xī fāng rén xīn bú jìng yì yǒu qiān dōngfāng rén
淨即無罪。雖西方人，心不淨亦有愆。東方人
zào zuì niàn fó qiú shēng xī fāng xī fāng rén zào zuì niàn fó qiú shēng
造罪，念佛求生西方。西方人造罪，念佛求生
hé guó fán yú bù liǎo zì xìng bù shí shēnzhōng jìng tǔ yuàn dōng
何國？凡愚不了自性，不識身中淨土，願東
yuàn xī wù rén zài chù yī bān suǒ yǐ fó yán suī suǒ zhù chù héng
願西。悟人在處一般，所以佛言：『隨所住處恒
ān lè shǐ jūn xīn dì dàn wú bú shàn xī fāng qù cǐ bù yáo ruò
安樂。』使君心地但無不善，西方去此不遙。若
huái bú shàn zhī xīn niàn fó wǎngshēng nán dào jīn quàn shàn zhī shí
懷不善之心，念佛往生難到。今勸善知識，
xiān chú shí è jí xíng shí wàn hòu chú bā xié nǎi guò bā qiān niàn niàn
先除十惡即行十萬，後除八邪乃過八千。念念
jiàn xìng cháng xíng píng zhí dào rú tán zhǐ biàn dǔ mí tuó shǐ jūn
見性，常行平直，到如彈指，便覩彌陀。使君
dàn xíng shí shàn hé xū gèng yuàn wǎngshēng bú duàn shí è zhī xīn
但行十善，何須更願往生？不斷十惡之心，
hé fó jí lái yíng qǐng ruò wù wú shēng dùn fǎ jiàn xī fāng zhǐ zài chà
何佛即來迎請？若悟無生頓法，見西方只在剎
nà bú wù niàn fó qiú shēng lù yáo rú hé dé dá huì néng yǔ zhū
那。不悟念佛求生，路遙如何得達。惠能與諸
rén yí xī fāng yú chà nà jiān mù qián biàn jiàn gè yuàn jiàn fǒu
人，移西方於剎那間，目前便見。各願見否？」

zhòng jiē dǐng lǐ yún ruò cǐ chù jiàn hé xū gèng yuàn wǎng
眾皆頂禮云：「若此處見，何須更願往
shēng yuàn hé shàng cí bēi biàn xiàn xī fāng pǔ lìng dé jiàn
生？願和尚慈悲，便現西方，普令得見。」

shī yán dà zhòng shì rén zì sè shēn shì chéng yǎn ěr bí
師言：「大眾！世人白色身是城，眼耳鼻
shé shì mén wài yǒu wǔ mén nèi yǒu yì mén xīn shì dì xìng shì wáng
舌是門，外有五門，內有意門。心是地，性是王。
wáng jū xīn dì shàng xìng zài wáng zài xìng qù wáng wú xìng zài shēn
王居心地上，性在王在，性去王無。性在身
xīn cún xìng qù shēn huài fó xiàng xìng zhōng zuò mò xiàng shēn wài qiú
心存，性去身壞。佛向性中作，莫向身外求。

zì xìng mí jí shì zhòngshēng zì xìng jué jí shì fó cí bēi jí shì guān
自性迷即是眾生，自性覺即是佛。慈悲即是觀
yīn xǐ shě míng wéi shì zhì néng jìng jí shì jiā píng zhí jí mí tuó
音，喜捨名為勢至，能淨即釋迦，平直即彌陀；
rén wǒ shì xū mí tān yù shì hǎi shuǐ fán nǎo shì bō làng dú hài shì
人我是須彌，貪欲是海水，煩惱是波浪，毒害是
è lóng xū wàng shì guǐ shén chén láo shì yú biē tān chēn shì dì yù
惡龍，虛妄是鬼神，塵勞是魚鱉。貪瞋是地獄，
yú chī shì chù shēng shàn zhī shí cháng xíng shí shàn tiān táng biàn zhì
愚癡是畜生。善知識！常行十善，天堂便至。
chú rén wǒ xū mí dǎo qù tān yù hǎi shuǐ jié fán nǎo wú bō
除人我，須彌倒；去貪欲，海水竭；煩惱無，波
làng miè dú hài chú yú lóng jué zì xīn dì shàng jué xìng rú lái
浪滅；毒害除，魚龍絕。自心地上覺性，如來
fàng dà guāng míng wài zhào liù mén qīng jìng néng pò liù yù zhū tiān
放大光明；外照六門清淨，能破六欲諸天；
zì xìng nèi zhào sān dú jí chú dì yù děng zuì yī shí xiāo miè nèi
自性內照，三毒即除；地獄等罪一時銷滅，內
wài míng chè bú yì xī fāng bú zuò cǐ xiū rú hé dào bǐ
外明徹不異西方。不作此修，如何到彼？」

dà zhòng wén shuō liǎo rán jiàn xìng xī jiē lǐ bài jù tàn shàn
大眾聞說，了然見性，悉皆禮拜，俱歎善
zāi chàng yán pǔ yuàn fǎ jiè zhòngshēng wén zhě yī shí wù jiě
哉。唱言：「普願法界眾生，聞者一時悟解。」

shī yán shàn zhī shí ruò yù xiū xíng zài jiā yì dé bù
師言：「善知識！若欲修行，在家亦得，不
yóu zài sì zài jiā néng xíng rú dōng fāng rén xīn shàn zài sì bù xiū
由在寺。在家能行，如東方人心善；在寺不修，
rú xī fāng rén xīn è dàn xīn qīng jìng jí shì zì xìng xī fāng
如西方人心惡。但心清淨，即是自性西方。」

wéi gōng yòu wèn zài jiā rú hé xiū xíng yuàn wéi jiào shòu
韋公又問：「在家如何修行？願為教授。」

shī yán wú yǔ dà zhòng shuō wú xiàng sòng dàn yī cǐ xiū
師言：「吾與大眾說無相頌。但依此修，
cháng yǔ wú tóng chǔ wú bié ruò bù yī cǐ xiū tì fà chū jiā yú dào
常與吾同處無別；若不依此修，剃髮出家於道
hé yì sòng yuē
何益？頌曰：

xīn píng hé láo chí jiè
心平何勞持戒，

xíng zhí hé yòng xiū chán
行直何用修禪！

ēn zé xiào yǎng fù mǔ
恩則孝養父母，

yì zé shàng xià xiāng lián
義則上下相憐，

ràng zé zūn bēi hé mù
讓則尊卑和睦，

rěn zé zhòng è wú xuān
忍則眾惡無諠，

ruò néng zuàn mù chū huǒ
若能鑽木出火，

yū ní dìng shēng hóng lián
淤泥定生紅蓮。

kǔ kǒu de shì liáng yào
苦口的是良藥，

nì ěr bì shì zhōng yán
逆耳必是忠言，

gǎi guò bì shēng zhì huì
改過必生智慧，

hù duǎn xīn nèi fēi xián
護短心內非賢。

rì yòng cháng xíng ráo yì
日用常行饒益，

chéng dào fēi yóu shī qián
成道非由施錢，

pú tí zhǐ xiàng xīn mì
菩提只向心覓，

hé láo xiàng wài qiú xuán
何勞向外求玄。

tīng shuō yī cǐ xiū xíng
聽說依此修行，

xī fāng zhǐ zài mù qián
西方只在目前。

shī fù yuē shàn zhī shí zǒng xū yī jì xiū xíng jiàn qǔ zì
師復曰：「善知識！總須依偈修行，見取自

xìng zhí chéng fó dào shí bù xiāng dài zhòng rén qiě sàn wú guī
性，直成佛道。時不相待，眾人且散，吾歸

cáo xī zhòng ruò yǒu yí què lái xiāng wèn
曹溪。眾若有疑，却來相問。」

shí cì shǐ guān liáo zài huì shàn nán xìn nǚ gè dé kāi wù
時，刺史官僚、在會善男信女，各得開悟，

xìn shòu fèng xíng
信受奉行。

dìng huì dì sì
定慧第四

shī shì zhòngyún shàn zhī shí wǒ cǐ fǎ mén yǐ dìng huì wéi
師示眾云：「善知識！我此法門，以定慧為
běn dà zhòng wù mí yándìng huì bié dìng huì yī tǐ bú shì
本。大眾！勿迷，言定慧別。定慧一體，不是
èr dìng shì huì tǐ huì shì dìng yòng jí huì zhī shí dìng zài huì
二。定是慧體，慧是定用。即慧之時定在慧，
jí dìng zhī shí huì zài dìng ruò shí cǐ yì jí shì dìng huì děng xué
即定之時慧在定。若識此義，即是定慧等學。
zhū xué dào rén mò yán xiān dìng fā huì xiān huì fā dìng gè bié zuò cǐ
諸學道人，莫言先定發慧、先慧發定各別。作此
jiàn zhě fǎ yǒu èr xiàng kǒu shuō shàn yǔ xīn zhōng bú shàn kōng
見者，法有二相。口說善語，心中不善。空
yǒu dìng huì dìng huì bù děng ruò xīn kǒu jù shàn nèi wài yī rú
有定慧，定慧不等。若心口俱善、內外一如，
dìng huì jí děng zì wù xiū xíng bú zài yú zhèng ruò zhèng xiān hòu
定慧即等。自悟修行，不在於諍。若諍先後，
jí tóng mí rén bú duàn shèng fù què zēng wǒ fǎ bù lí sì xiàng
即同迷人，不斷勝負，却增我法，不離四相。
shàn zhī shí dìng huì yóu rú hé děng yóu rú dēng guāng yǒu dēng jí
善知識！定慧猶如何等？猶如燈光。有燈即
guāng wú dēng jí àn dēng shì guāng zhī tǐ guāng shì dēng zhī yòng
光，無燈即闇。燈是光之體，光是燈之用；
míng suī yǒu èr tǐ běn tóng yī cǐ dìng huì fǎ yì fù rú shì
名雖有二，體本同一。此定慧法，亦復如是。」

shī shì zhòngyún shàn zhī shí yī xíng sān mèi zhě yú yī qiè
師示眾云：「善知識！一行三昧者，於一切
chù xíng zhù zuò wò cháng xíng yī zhí xīn shì yě jìng míng yún
處行住坐臥，常行一直心是也。《淨名》云：
『zhí xīn shì dào chǎng zhí xīn shì jìng tǔ mò xīn xíng chǎn qū
直心是道場，直心是淨土。』莫心行諂曲，
kǒu dàn shuō zhí kǒu shuō yī xíng sān mèi bù xíng zhí xīn dàn xíng zhí
口但說直；口說一行三昧，不行直心。但行直
xīn yú yī qiè fǎ wù yǒu zhí zhuó mí rén zhuó fǎ xiàng zhí yī xíng
心，於一切法勿有執著。迷人著法相、執一行

sānmèi zhí yán chángzuò bú dòng wàng bù qǐ xīn jí shì yī
三昧，直言：『常坐不動，妄不起心，即是一
xíng sānmèi zuò cǐ jiě zhě jí tóng wú qíng què shì zhàng dào yīn yuán
行三昧。』作此解者，即同無情，却是障道因緣。
shàn zhī shí dào xū tōng liú hé yǐ què zhì xīn bú zhù fǎ dào
善知識！道須通流，何以却滯？心不住法，道
jí tōng liú xīn ruò zhù fǎ míng wéi zì fù ruò yán chángzuò bú dòng
即通流；心若住法；名為自縛。若言常坐不動
shì zhǐ rú shè lì fú yàn zuò lín zhōng què bèi wéi mó jié hē shàn
是，只如舍利弗宴坐林中，却被維摩詰訶。善
zhī shí yòu yǒu rén jiāo zuò kàn xīn guān jìng bú dòng bù qǐ cóng
知識！又有人教坐，看心觀靜，不動不起，從
cǐ zhì gōng mí rén bú huì biàn zhí chéng diān rú cǐ zhě zhòng
此置功。迷人不會，便執成顛。如此者眾，
rú shì xiāng jiào gù zhī dà cuò
如是相教，故知大錯。」

shī shì zhòng yún shàn zhī shí běn lái zhèng jiào wú yǒu dùn
師示眾云：「善知識！本來正教，無有頓
jiàn rén xìng zì yǒu lì dùn mí rén jiàn xiū wù rén dùn qì zì shí
漸，人性自有利鈍。迷人漸修，悟人頓契。自識
běn xīn zì jiàn běn xìng jí wú chā bié suǒ yǐ lì dùn jiàn zhī jiǎ míng
本心，自見本性，即無差別，所以立頓漸之假名。
shàn zhī shí wǒ cǐ fǎ mén cóng shàng yǐ lái xiān lì wú niàn wéi zōng
善知識！我此法門，從上以來，先立無念為宗，
wú xiàng wéi tǐ wú zhù wéi běn wú xiàng zhě yú xiàng ér lí xiàng
無相為體，無住為本。無相者，於相而離相。
wú niàn zhě yú niàn ér wú niàn wú zhù zhě rén zhī běn xìng yú shì
無念者，於念而無念。無住者，人之本性。於世
jiān shàn è hào chǒu nǎi zhì yuān zhī yǔ qīn yán yǔ chù cì qī zhēng zhī
間善惡好醜，乃至冤之與親，言語觸刺欺爭之
shí bìng jiāng wéi kōng bù sī chóu hài niàn niàn zhī zhōng bù sī qián
時，並將為空，不思酬害，念念之中不思前
jìng ruò qián niàn jīn niàn hòu niàn niàn niàn xiāng xù bú duàn míng wéi
境。若前念今念後念，念念相續不斷，名為
xì fù yú zhū fǎ shàng niàn niàn bú zhù jí wú fù yě cǐ shì yǐ
繫縛。於諸法上念念不住，即無縛也。此是以
wú zhù wéi běn shàn zhī shí wài lí yī qiè xiàng míng wéi wú xiàng
無住為本。善知識！外離一切相，名為無相。

néng lí yú xiàng jí fǎ tǐ qīng jìng cǐ shì yǐ wú xiàng wéi tǐ shàn
能離於相，即法體清淨。此是以無相為體。善
zhī shí yú zhū jìng shàng xīn bù rǎn yuē wú niàn yú zì niàn shàng
知識！於諸境上，心不染，曰無念。於自念上，
cháng lí zhū jìng bù yú jìng shàng shēng xīn ruò zhǐ bǎi wù bù sī
常離諸境，不於境上生心。若只百物不思，
niàn jìn chú què yī niàn jué jí sǐ bié chù shòu shēng shì wéi dà cuò
念盡除却，一念絕即死，別處受生，是為大錯。
xué dào zhě sī zhī ruò bù shí fǎ yì zì cuò yóu kě gèng wù tā rén
學道者思之。若不識法意，自錯猶可，更誤他人；
zì mí bú jiàn yòu bàng fó jīng suǒ yǐ lì wú niàn wéi zōng shàn zhī
自迷不見，又謗佛經，所以立無念為宗。善知
shí yún hé lì wú niàn wéi zōng zhǐ yuán kǒu shuō jiàn xìng mí rén yú
識！云何立無念為宗？只緣口說見性，迷人於
jìng shàng yǒu niàn niàn shàng biàn qǐ xié jiàn yī qiè chén láo wàng xiǎng
境上有念，念上便起邪見，一切塵勞妄想
cóng cǐ ér shēng zì xìng běn wú yī fǎ kě dé ruò yǒu suǒ dé wàng
從此而生。自性本無一法可得，若有所得，妄
shuō huò fú jí shì chén láo xié jiàn gù cǐ fǎ mén lì wú niàn wéi zōng
說禍福，即是塵勞邪見，故此法門立無念為宗。
shàn zhī shí wú zhě wú hé shì niàn zhě niàn hé wù wú zhě wú èr
善知識！無者無何事？念者念何物？無者無二
xiàng wú zhū chén láo zhī xīn niàn zhě niàn zhēn rú běn xìng zhēn rú jí
相，無諸塵勞之心。念者念真如本性。真如即
shì niàn zhī tǐ niàn jí shì zhēn rú zhī yòng zhēn rú zì xìng qǐ niàn
是念之體，念即是真如之用。真如自性起念，
fēi yǎn ěr bí shé néng niàn zhēn rú yǒu xìng suǒ yǐ qǐ niàn zhēn rú
非眼耳鼻舌能念。真如有性，所以起念；真如
ruò wú yǎn ěr sè shēng dāng shí jí huài shàn zhī shí zhēn rú zì xìng
若無，眼耳鼻色聲當時即壞。善知識！真如自性
qǐ niàn liù gēn suī yǒu jiàn wén jué zhī bù rǎn wàn jìng ér zhēn xìng
起念，六根雖有見聞覺知，不染萬境，而真性
cháng zì zài gù jīng yún néng shàn fēn bié zhū fǎ xiàng yú dì yī
常自在。故經云：『能善分別諸法相，於第一
yì ér bú dòng
義而不動。』

zuò chán dì wǔ
坐禪第五

shī shì zhòngyún cǐ mén zuò chán yuán bù zhuó xīn yì bù
師示眾云：「此門坐禪，元不著心，亦不
zhuó jìng yì bú shì bú dòng ruò yán zhuó xīn xīn yuán shì wàng
著淨，亦不是不動。若言著心，心元是妄，
zhī xīn rú huàn gù wú suǒ zhuó yě ruò yán zhuó jìng rén xìng běn jìng
知心如幻，故無所著也。若言著淨，人性本淨，
yóu wàng niàn gù gài fù zhēn rú dàn wú wàng xiǎng xìng zì qīng jìng
由妄念故，蓋覆真如。但無妄想，性自清淨；
qǐ xīn zhuó jìng què shēng jìng wàng wàng wú chù suǒ zhuó zhě shì wàng
起心著淨，却生淨妄。妄無處所，著者是妄。
jìng wú xíng xiàng què lì jìng xiàng yán shì gōng fū zuò cǐ jiàn zhě
淨無形相，却立淨相，言是工夫。作此見者，
zhàng zì běn xìng què bèi jìng fù shàn zhī shí ruò xiū bú dòng zhě
障自本性，却被淨縛。善知識！若修不動者，
dàn jiàn yī qiè rén shí bú jiàn rén zhī shì fēi shàn è guò huàn jí shì
但見一切人時，不見人之是非善惡過患，即是
zì xìng bú dòng shàn zhī shí mí rén shēn suī bú dòng kāi kǒu biàn shuō
自性不動。善知識！迷人身雖不動！開口便說
tā rén shì fēi cháng duǎn hǎo è yǔ dào wéi bèi ruò zhuó xīn zhuó jìng
他人是非長短好惡，與道違背。若著心著淨，
jí zhàng dào yě
即障道也。」

shī shì zhòngyún shàn zhī shí hé míng zuò chán cǐ fǎ mén
師示眾云：「善知識！何名坐禪？此法門
zhōng wú zhàng wú ài wài yú yī qiè shàn è jìng jiè xīn niàn bù qǐ
中，無障無礙，外於一切善惡境界，心念不起，
míng wéi zuò nèi jiàn zì xìng bú dòng míng wéi chán shàn zhī shí hé
名為坐；內見自性不動，名為禪。善知識！何
míng chán dìng wài lí xiàng wéi chán nèi bú luàn wéi dìng wài ruò zhuó
名禪定？外離相為禪，內不亂為定。外若著
xiàng nèi xīn jí luàn wài ruò lí xiàng xīn jí bú luàn běn xìng zì
相，內心即亂；外若離相，心即不亂。本性自
jìng zì dìng zhǐ wèi jiàn jìng sī jìng jí luàn ruò jiàn zhū jìng xīn bú luàn
淨自定，只為見境，思境即亂。若見諸境心不亂

zhě shì zhēndìng yě shàn zhī shí wài lí xiàng jí chán nèi bú luàn
者，是真定也。善知識！外離相即禪，內不亂

jí dìng wàichán nèi dìng shì wéichándìng pú sà jiè jīng yún
即定。外禪內定，是為禪定。《菩薩戒經》云：

wǒ běnyuán zì xìngqīngjìng shàn zhī shí yú niànniànzōng zì
『我本元自性清淨。』善知識！於念念中，自

jiàn běnxìngqīngjìng zì xiū zì xíng zì chéng fó dào
見本性清淨，自修自行，自成佛道。」

chàn huǐ dì liù

懺悔第六

shí dà shī jiànguǎngsháo jì sì fāng shì shù pián jí shānzhōng
時，大師見廣韶泊四方士庶，駢集山中

tīng fǎ yú shì shēngzuò gào zhòng yuē lái zhū shàn zhī shí
聽法，於是陞座，告眾曰：「來，諸善知識！
cǐ shì xū cóng zì shì zhōng qǐ yú yī qiè shí niànniàn zì jìng qí xīn
此事須從自事中起，於一切時，念念自淨其心。
zì xiū zì xíng jiàn zì jǐ fǎ shēn jiàn zì xīn fó zì dù zì jiè
自修自行，見自己法身，見自心佛，自度自戒，
shǐ dé bù jiǎ dào cǐ jì cóng yuǎn lái yī huì yú cǐ jiē gòng yǒu
始得不假到此。既從遠來，一會于此，皆共有
yuán jīn kě gè gè hú guì xiānwèi chuán zì xìng wǔ fēn fǎ shēn xiāng
緣。今可各各胡跪，先為傳自性五分法身香，
cì shòu wú xiàng chàn huǐ zhòng hú guì shī yuē yī jiè xiāng
次授無相懺悔。」眾胡跪。師曰：「一，戒香。
jí zì xīn zhōng wú fēi wú è wú jí dù wú tān chén wú jié hài
即自心中無非無惡、無嫉妬、無貪瞋、無劫害，
míng jiè xiāng èr dìng xiāng jí dū zhū shàn è jìng xiàng zì xīn
名戒香。二，定香。即覩諸善惡境相，自心
bú luàn míng dìng xiāng sān huì xiāng zì xīn wú ài cháng yǐ
不亂，名定香。三，慧香。自心無礙，常以
zhì huì guān zhào zì xìng bú zào zhū è suī xiū zhòng shàn xīn bù zhí
智慧觀照自性，不造諸惡；雖修眾善，心不執
zhuó jìng shàng niàn xià jīn xù gū pín míng huì xiāng sì jiě tuō
著，敬上念下，矜恤孤貧，名慧香。四，解脫
xiāng jí zì xīn wú suǒ pān yuán bù sī shàn bù sī è zì zài
香。即自心無所攀緣，不思善、不思惡，自在
wú ài míng jiě tuō xiāng wǔ jiě tuō zhī jiàn xiāng zì xīn jì wú
無礙，名解脫香。五，解脫知見香。自心既無
suǒ pān yuán shàn è bù kě chén kōng shǒu jì jí xū guǎng xué duō wén
所攀緣善惡，不可沈空守寂，即須廣學多聞，
shí zì běn xīn dá zhū fó lǐ hé guāng jiē wù wú wǒ wú rén
識自本心，達諸佛理，和光接物，無我無人，
zhí zhì pú tí zhēn xìng bú yì míng jiě tuō zhī jiàn xiāng shàn zhī shí
直至菩提，真性不易，名解脫知見香。善知識！

cǐ xiāng gè zì nèi xūn mò xiàng wài miàn
此 香 各 自 內 熏， 莫 向 外 覓。

jīn yǔ rǔ děng shòu wú xiàng chàn huǐ miè sān shì zuì lìng dé
「 今 與 汝 等 授 無 相 懺 悔， 滅 三 世 罪， 令 得
sān yè qīng jìng shàn zhī shí gè suí wǒ yǔ yī shí dào dì zǐ
三 業 清 淨。 善 知 識！ 各 隨 我 語， 一 時 道：『 弟 子
děng cóng qián niàn jīn niàn jí hòu niàn niàn niàn bú bèi yú mí rǎn
等， 從 前 念 今 念 及 後 念， 念 念 不 被 愚 迷 染。
cóng qián suǒ yǒu è yè yú mí děng zuì xī jiē chàn huǐ yuàn yī shí
從 前 所 有 惡 業 愚 迷 等 罪， 悉 皆 懺 悔， 願 一 時
xiāo miè yǒng bú fù qǐ dì zǐ děng cóng qián niàn jīn niàn jí hòu niàn
銷 滅， 永 不 復 起。 弟 子 等， 從 前 念 今 念 及 後 念，
niàn niàn bú bèi jiāo kuáng rǎn cóng qián suǒ yǒu è yè jiāo kuáng děng zuì
念 念 不 被 嬌 誑 染。 從 前 所 有 惡 業 嬌 誑 等 罪，
xī jiē chàn huǐ yuàn yī shí xiāo miè yǒng bú fù qǐ dì zǐ děng
悉 皆 懺 悔， 願 一 時 銷 滅， 永 不 復 起。 弟 子 等，
cóng qián niàn jīn niàn jí hòu niàn niàn niàn bú bèi jí dù rǎn cóng qián
從 前 念 今 念 及 後 念， 念 念 不 被 嫉 妬 染。 從 前
suǒ yǒu è yè jí dù děng zuì xī jiē chàn huǐ yuàn yī shí xiāo miè
所 有 惡 業 嫉 妬 等 罪， 悉 皆 懺 悔， 願 一 時 銷 滅，
yǒng bú fù qǐ shàn zhī shí yǐ shàng shì wéi wú xiàng chàn huǐ yún
永 不 復 起。』 善 知 識！ 已 上 是 為 無 相 懺 悔。 云
hé míng chàn yún hé míng huǐ chàn zhě chàn qí qián qiān cóng qián
何 名 懺？ 云 何 名 悔？ 懺 者， 懺 其 前 愆， 從 前
suǒ yǒu è yè yú mí jiāo kuáng jí dù děng zuì xī jiē jìn chàn yǒng
所 有 惡 業， 愚 迷 嬌 誑 嫉 妬 等 罪， 悉 皆 盡 懺， 永
bú fù qǐ shì míng wéi chàn huǐ zhě huǐ qí hòu guò cóng jīn yǐ
不 復 起， 是 名 為 懺。 悔 者， 悔 其 後 過， 從 今 以
hòu suǒ yǒu è yè yú mí jiāo kuáng jí dù děng zuì jīn yǐ jué wù
後， 所 有 惡 業， 愚 迷 嬌 誑 嫉 妬 等 罪， 今 已 覺 悟，
xī jiē yǒng duàn gèng bú fù zuò shì míng wéi huǐ gù chēng chàn huǐ
悉 皆 永 斷， 更 不 復 作， 是 名 為 悔。 故 稱 懺 悔。
fán fū yú mí zhī zhī chàn qí qián qiān bù zhī huǐ qí hòu guò yǐ
凡 夫 愚 迷， 只 知 懺 其 前 愆， 不 知 悔 其 後 過。 以
bù huǐ gù qián qiān bú miè hòu guò yòu shēng qián qiān jì bú miè
不 悔 故， 前 愆 不 滅， 後 過 又 生。 前 愆 既 不 滅，
hòu guò fù yòu shēng hé míng chàn huǐ
後 過 復 又 生， 何 名 懺 悔？

shàn zhī shí jì chàn huǐ yǐ yǔ shàn zhī shí fā sì hóng shì
「善知識！既懺悔已，與善知識發四弘誓
yuàn gè xū yòng xīn zhèng tīng zì xīn zhòngshēng wú biān shì yuàn dù
願，各須用心正聽。自心眾生無邊誓願度，
zì xīn fán nǎo wú biān shì yuàn duàn zì xìng fǎ mén wú jìn shì yuàn xué
自心煩惱無邊誓願斷，自性法門無盡誓願學，
zì xìng wú shàng fó dào shì yuàn chéng shàn zhī shí dà jiā qǐ bú dào
自性無上佛道誓願成。善知識！大家豈不道，
zhòngshēng wú biān shì yuàn dù nèn me dào qiě bú shì huì néng dù
眾生無邊誓願度。怎麼道，且不是惠能度。
shàn zhī shí xīn zhōng zhòngshēng suǒ wèi xié mí xīn kuáng wàng xīn
善知識！心中眾生，所謂邪迷心、誑妄心、
bú shàn xīn jí dù xīn è dú xīn rú shì děng xīn jìn shì zhòng
不善心、嫉妬心、惡毒心，如是等心，盡是眾
shēng gè xū zì xìng zì dù shì míng zhēn dù hé míng zì xìng zì dù
生。各須自性自度，是名真度。何名自性自度？
jí zì xīn zhōng xié jiàn fán nǎo yú chī zhòngshēng jiāng zhèng jiàn dù jì
即自心中邪見煩惱愚癡眾生，將正見度。既
yǒu zhèng jiàn shǐ bō rě zhì dǎ pò yú chī mí wàng zhòngshēng gè gè
有正見，使般若智打破愚癡迷妄眾生，各各
zì dù xié lái zhèng dù mí lái wù dù yú lái zhì dù è lái shàn
自度。邪來正度，迷來悟度，愚來智度，惡來善
dù rú shì dù zhě míng wéi zhēn dù yòu fán nǎo wú biān shì yuàn duàn
度；如是度者，名為真度。又煩惱無邊誓願斷，
jiāng zì xìng bō rě zhì chú què xū wàng sī xiǎng xīn shì yě yòu fǎ mén
將自性般若智，除却虛妄思想心是也。又法門
wú jìn shì yuàn xué xū zì jiàn xìng cháng xíng zhèng fǎ shì míng zhēn
無盡誓願學，須自見性，常行正法，是名真
xué yòu wú shàng fó dào shì yuàn chéng jì cháng néng xià xīn xíng
學。又無上佛道誓願成，既常能下心，行
yú zhēn zhèng lí mí lí jué chángshēng bō rě chú zhēn chú wàng
於真正，離迷離覺，常生般若。除真除妄，
jí jiàn fó xìng jí yán xià fó dào chéng cháng niàn xiū xíng shì yuàn
即見佛性，即言下佛道成。常念修行，是願
lì fǎ
力法。

shàn zhī shí jīn fā sì hóng yuàn liǎo gèng yǔ shàn zhī shí
「善知識！今發四弘願了，更與善知識

shòu wú xiàngsān guī yī jiè shàn zhī shí guī yī jué liǎng zú zūn
授無相三歸依戒。善知識！歸依覺，兩足尊。
guī yī zhèng lí yù zūn guī yī jìng zhòngzhōngzūn cóng jīn rì
歸依正，離欲尊。歸依淨，眾中尊。從今日
qù chēngjué wéi shī gèng bù guī yī xié mó wàidào yǐ zì xìngsān
去，稱覺為師，更不歸依邪魔外道，以自性三
bǎocháng zì zhèngmíng quànshàn zhī shí guī yī zì xìngsānbǎo fó zhě
寶常自證明，勸善知識歸依自性三寶。佛者，
jué yě fǎ zhě zhèng yě sēngzhě jìng yě zì xīn guī yī jué
覺也。法者，正也。僧者，淨也。自心歸依覺，
xié mí bù shēng shǎo yù zhī zú néng lí cái sè míngliǎng zú zūn
邪迷不生，少欲知足，能離財色，名兩足尊。
zì xīn guī yī zhèng niànniàn wú xié jiàn yǐ wú xié jiàn gù jí wú
自心歸依正，念念無邪見，以無邪見故，即無
rén wǒ gònggāo tān ài zhí zhuó míng lí yù zūn zì xīn guī yī jìng
人我貢高，貪愛執著，名離欲尊。自心歸依淨，
yī qiè chénláo ài yù jìng jiè zì xìng jiē bù rǎnzhuó míngzhòngzhōng
一切塵勞愛欲境界，自性皆不染著，名眾中
zūn ruò xiū cǐ xíng shì zì guī yī fán fū bú huì cóng rì zhì yè
尊。若修此行，是自歸依。凡夫不會，從日至夜
shòusān guī jiè ruò yán guī yī fó fó zài hé chù ruò bú jiàn fó
受三歸戒。若言歸依佛，佛在何處？若不見佛，
píng hé suǒ guī yánquèchéngwàng shàn zhī shí gè zì guānchá
憑何所歸，言却成妄。善知識！各自觀察，
mò cuòyòng xīn jīngwén fēnmíngyán zì guī yī fó bù yán guī yī tā
莫錯用心。經文分明言自歸依佛，不言歸依他
fó zì fó bù guī wú suǒ yī chù jīn jì zì wù gè xū guī yī
佛。自佛不歸，無所依處。今既自悟，各須歸依
zì xīn sānbǎo nèi tiáo xīn xìng wàijìng tā rén shì zì guī yī yě
自心三寶，內調心性，外敬他人，是自歸依也。

shàn zhī shí jì guī yī zì sānbǎojìng gè gè zhì xīn wú
「善知識！既歸依自三寶竟，各各志心，吾
yǔ shuō yī tǐ sānshēn zì xìng fó lìng rǔ děngjiàn sānshēnliǎorán zì
與說一體三身自性佛，令汝等見三身了然，自
wù zì xìng zǒng suí wǒ dào yú zì sè shēn guī yī qīngjìng fǎ shēn
悟自性。總隨我道：『於自色身，歸依清淨法身
fó yú zì sè shēn guī yī yuánmǎnbàoshēn fó yú zì sè shēn
佛。於自色身，歸依圓滿報身佛。於自色身，

guī yī qiānbǎi yì huàshēn fó shàn zhī shí sè shēn shì shèzhái bù
歸依千百億化身佛。』善知識！色身是舍宅，不
kě yán guī xiàngzhě sānshēn fó zài zì xìngzhōng shì rén zǒngyǒu
可言歸。向者三身佛，在自性中，世人總有；
wèi zì xīn mí bú jiàn nèixìng wài mì sānshēn rú lái bú jiàn zì shēn
為自心迷，不見內性。外覓三身如來，不見自身
zhōngyǒu sānshēn fó rǔ děngtīngshuō lìng rǔ děng yú zì shēnzhōng
中有三身佛。汝等聽說，令汝等於自身中，
jiàn zì xìngyǒu sānshēn fó cǐ sānshēn fó cóng zì xìngshēng bù cóng
見自性有三身佛。此三身佛，從自性生，不從
wài dé hé míngqīngjìng fǎ shēn fó shì rén xìngběnqīngjìng wàn fǎ
外得。何名清淨法身佛？世人性本清淨，萬法
cóng zì xìngshēng sī liáng yī qiè è shì jí shēng è xíng sī liáng
從自性生。思量一切惡事，即生惡行；思量
yī qiè shàn shì jí shēngshàn xíng rú shì zhū fǎ zài zì xìngzhōng
一切善事，即生善行。如是諸法在自性中，
rú tiānchángqīng rì yuèchángmíng wéi fú yún gài fù shàngmíng xià
如天常清，日月常明，為浮雲蓋覆，上明下
àn hū yù fēngchuīyún sǎn shàng xià jù míng wànxiàng jiē xiàn
暗。忽遇風吹雲散，上下俱明，萬象皆現。
shì rén xìngcháng fú yóu rú bǐ tiānyún shàn zhī shí zhì rú rì
世人性常浮游，如彼天雲。善知識！智如日，
huì rú yuè zhì huì chángmíng yú wàizhuó jìng bèi wàngniàn fú yún
慧如月，智慧常明。於外著境，被妄念浮雲
gài fù zì xìng bù dé mínglǎng ruò yù shàn zhī shí wén zhēnzhèng fǎ
蓋覆自性，不得明朗。若遇善知識，聞真正法，
zì chú mí wàng nèi wàimíngchè yú zì xìngzhōng wàn fǎ jiē xiàn jiàn
自除迷妄，內外明徹，於自性中萬法皆現。見
xìng zhī rén yì fù rú shì cǐ míngqīngjìng fǎ shēn fó shàn zhī shí
性之人，亦復如是。此名清淨法身佛。善知識！
zì xīn guī yī zì xìng shì guī yī zhēn fó zì guī yī zhě chú què zì
自心歸依自性，是歸依真佛。自歸依者，除却自
xìngzhōng bú shàn xīn jí dù xīn chǎn qū xīn wú wǒ xīn kuáng
性中不善心、嫉妬心、諂曲心、吾我心、誑
wàng xīn qīng rén xīn màn tā xīn xié jiàn xīn gòng gāo xīn jí
妄心、輕人心、慢他心、邪見心、貢高心，及
yī qiè shí zhōng bú shàn zhī xíng cháng zì jiàn jǐ guò bù shuō tā rén
一切時中不善之行，常自見己過，不說他人

hǎo è shì zì guī yī cháng xū xià xīn pǔ xíng gōng jìng jí shì
好惡，是自歸依。常須下心，普行恭敬，即是
jiàn xìng tōng dá gèng wú zhì ài shì zì guī yī hé míng yuán mǎn bào
見性通達，更無滯礙，是自歸依。何名圓滿報
shēn pì rú yī dēng néng chú qiān nián àn yī zhì néng miè wàn nián yú
身？譬如一燈能除千年闇，一智能滅萬年愚。
mò sī xiàng qián yǐ guò bù kě dé cháng sī yú hòu niàn niàn yuán
莫思向前，已過不可得；常思於後，念念圓
míng zì jiàn běn xìng shàn è suī shū běn xìng wú èr wú èr zhī
明，自見本性。善惡雖殊，本性無二，無二之
xìng míng wéi shí xìng yú shí xìng zhōng bù rǎn shàn è cǐ míng yuán
性，名為實性。於實性中，不染善惡，此名圓
mǎn bào shēn fó zì xìng qǐ yī niàn è miè wàn jié shàn yīn zì xìng
滿報身佛。自性起一念惡，滅萬劫善因；自性
qǐ yī niàn shàn dé héng shā è jìn zhí zhì wú shàng pú tí niàn niàn
起一念善，得恒沙惡盡。直至無上菩提，念念
zì jiàn bù shī běn niàn míng wéi bào shēn hé míng qiān bǎi yì huà shēn
自見，不失本念，名為報身。何名千百億化身？
ruò bù sī wàn fǎ xìng běn rú kōng yī niàn sī liáng míng wéi biàn huà
若不思萬法，性本如空，一念思量，名為變化。
sī liáng è shì huà wéi dì yù sī liáng shàn shì huà wéi tiān táng
思量惡事，化為地獄；思量善事，化為天堂。
dú hài huà wéi lóng shé cí bēi huà wéi pú sà zhì huì huà wéi shàng jiè
毒害化為龍蛇，慈悲化為菩薩，智慧化為上界，
yú chī huà wéi xià fāng zì xìng biàn huà shèng duō mí rén bù néng xǐng jué
愚癡化為下方。自性變化甚多，迷人不能省覺，
niàn niàn qǐ è cháng xíng è dào huí yī niàn shàn zhì huì jí shēng
念念起惡，常行惡道。迴一念善，智慧即生，
cǐ míng zì xìng huà shēn fó shàn zhī shí fǎ shēn běn jù niàn niàn zì
此名自性化身佛。善知識！法身本具，念念自
xìng zì jiàn jí shì bào shēn fó cóng bào shēn sī liáng jí shì huà shēn
性自見，即是報身佛。從報身思量，即是化身
fó zì wù zì xiū zì xìng gōng dé shì zhēn guī yī pí ròu shì sè shēn
佛。自悟自修自性功德，是真歸依。皮肉是色身，
sè shēn shì shè zhái bù yán guī yī yě dàn wù zì xìng sān shēn jí shí
色身是舍宅，不言歸依也。但悟自性三身，即識
zì xìng fó wú yǒu yī wú xiàng sòng ruò néng shī chí yán xià lìng rǔ
自性佛。吾有一無相頌，若能師持，言下令汝

jī jié mí zuì yī shí xiāomiè sòngyuē
積劫迷罪一時銷滅。頌曰：

mí rén xiū fú bù xiū dào zhǐ yán xiū fú biàn shì dào
迷人修福不修道，只言修福便是道，

bù shī gòngyǎng fú wú biān xīn zhōng sān è yuán lái zào
布施供養福無邊，心中三惡元來造。

nǐ jiāng xiū fú yù miè zuì hòu shì dé fú zuì hái zài
擬將修福欲滅罪，後世得福罪還在，

dànxiàng xīn zhōngchú zuì yuán míng zì xìngzhōngzhēnchàn huǐ
但向心中除罪緣，名自性中真懺悔。

hū wù dà shèngzhēnchàn huǐ chú xié xíng zhèng jí wú zuì
忽悟大乘真懺悔，除邪行正即無罪，

xuédào cháng yú zì xìngguān jí yǔ zhū fó tóng yī lèi
學道常於自性觀，即與諸佛同一類。

wú zǔ wéi chuán cǐ dùn fǎ pǔ yuàn jiàn xìng tóng yī tǐ
吾祖惟傳此頓法，普願見性同一體，

ruò yù dāng lái mì fǎ shēn lí zhū fǎ xiàng xīn zhōng xǐ
若欲當來覓法身，離諸法相心中洗。

nǔ lì zì jiàn mò yōu yōu hòu niàn hū jué yī shì xiū
努力自見莫悠悠，後念忽絕一世休，

ruò wù dà shèng dé jiàn xìng qiángōng hé zhǎng zhì xīn qiú
若悟大乘得見性，虔恭合掌至心求。

shī yán shàn zhī shí zǒng xū sòng qǔ yī cǐ xiū xíng yán
師言：「善知識！總須誦取，依此修行，言

xià jiàn xìng suī qù wú qiān lǐ rú cháng zài wú biān yú cǐ yán xià
下見性。雖去吾千里，如常在吾邊。於此言下

bú wù jí duì miàn qiān lǐ hé qín yuǎn lái zhēn zhòng hǎo qù
不悟，即對面千里，何勤遠來。珍重！好去。」

yī zhòngwén fǎ mǐ bù kāi wù huān xǐ fèng xíng
一眾聞法，靡不開悟，歡喜奉行。

jī yuán dì qī
機緣第七

shī zì huángméi dé fǎ huí zhì sháozhōucáohóucūn rén wú zhī
師自黃梅得法，回至韶州曹侯村，人無知

zhě
者（他本云，師去時，至曹侯村，住九月餘。然師自言：「不經

三十餘日便至黃梅。」此求道之切，豈有逗留？作去時者非是）。

yǒu rú shì liú zhì lüè lǐ yù shènhòu zhì lüè yǒu gū wéi ní míng wú
有儒士劉志略，禮遇甚厚。志略有姑為尼，名無

jìn zàng cháng sòng dà niè pán jīng shī zàn tīng jí zhī miào yì
盡藏，常誦《大涅槃經》。師暫聽，即知妙義，

suì wèi jiě shuō ní nǎi zhí juàn wèn zì shī yuē zì jí bù shí
遂為解說。尼乃執卷問字，師曰：「字即不識，

yì jí qǐng wèn ní yuē zì shàng bù shí yānnéng huì yì
義即請問。」尼曰：「字尚不識，焉能會義？」

shī yuē zhū fó miào lǐ fēi guān wén zì ní jīng yì zhī biàn
師曰：「諸佛妙理，非關文字。」尼驚異之，遍

gào lǐ zhōng qí dé yún cǐ shì yǒu dào zhī shì yí qǐng gòng yǎng
告里中耆德云：「此是有道之士，宜請供養。」

yǒu wèi wǔ hóu xuán sūn cáo shū liáng jí jū mín jìng lái zhān
有魏（魏一作晉）武侯玄孫曹叔良及居民，競來瞻

lǐ shí bǎo lín gǔ sì zì suí mò bīng huǒ yǐ fèi suì yú gù jī
禮。時，寶林古寺，自隋末兵火已廢，遂於故基

chóng jiàn fàn yǔ yán shī jū zhī é chéng bǎo fāng shī zhù jiǔ yuè
重建梵宇，延師居之。俄成寶坊，師住九月

yú rì yòu wéi è dǎng xún zhú shī nǎi dùn yú qián shān bèi qí zòng
餘日，又為惡黨尋逐，師乃遯于前山。被其縱

huǒ fén cǎo mù shī yǐn shēn āi rù shí zhōng dé miǎn shí jīn yǒu shī fū
火焚草木，師隱身挨入石中得免。石今有師跌

zuò xī hén jí yī bù zhī wén yīn míng bì nàn shí shī yì wǔ zǔ huái
坐膝痕，及衣布之紋，因名避難石。師憶五祖懷

huì zhǐ cáng zhī zhǔ suì xíng yǐn yú èr yì yān
會止藏之囑，遂行隱于二邑焉。

sēng fǎ hǎi sháozhōu qū jiāng rén yě chūcān zǔ shī wènyuē
僧法海，韶州曲江人也。初參祖師，問曰：

jí xīn jí fó yuànchuí zhǐ yù shī yuē qiánniàn bù shēng jí
「即心即佛，願垂指諭。」師曰：「前念不生即
xīn hòuniàn bú miè jí fó chéng yī qièxiàng jí xīn lí yī qièxiàng
心，後念不滅即佛；成一切相即心，離一切相
jí fó wú ruò jù shuō qióng jié bú jìn tīng wú jì yuē
即佛。吾若具說，窮劫不盡。聽吾偈曰：

jí xīn míng huì jí fó nǎi dìng
即心名慧，即佛乃定，
dìng huì děng chí yì zhōng qīng jìng
定慧等持，意中清淨。
wù cǐ fǎ mén yóu rǔ xí xìng
悟此法門，由汝習性，
yòngběn wú shēng shuān xiū shì zhèng
用本無生，雙修是正。

fǎ hǎi yán xià dà wù yǐ jì zànyuē
法海言下大悟，以偈讚曰：

jí xīn yuán shì fó bú wù ér zì qū
即心元是佛，不悟而自屈，
wǒ zhī dìng huì yīn shuān xiū lí zhū wù
我知定慧因，雙修離諸物。

sēng fǎ dá hóngzhōurén qī suì chū jiā chángsòng fǎ
僧法達，洪州人，七歲出家，常誦《法
huá jīng lái lǐ zǔ shī tóu bú zhì dì shī hē yuē lǐ bù tóu
華經》。來禮祖師，頭不至地。師訶曰：「禮不投
dì hé rú bù lǐ rǔ xīn zhōng bì yǒu yī wù yùn xí hé shì yé
地，何如不禮？汝心中必有一物。蘊習何事耶？」
yuē niàn fǎ huá jīng yǐ jí sānqiān bù shī yuē rǔ ruò
曰：「念《法華經》已及三千部。」師曰：「汝若
niàn zhì wàn bù dé qí jīng yì bù yǐ wéishèng zé yǔ wú xié xíng
念至萬部，得其經意，不以為勝，則與吾偕行。

rǔ jīn fù cǐ shì yè dōu bù zhī guò tīng wú jì yuē
汝今負此事業，都不知過。聽吾偈曰：

lǐ běnzhémànchuáng tóu xī bú zhì dì
禮本折慢幢，頭奚不至地？
yǒu wǒ zuì jí shēng wánggōng fú wú bǐ
有我罪即生，亡功福無比。

shī yòuyuē rǔ míngshén me yuē fǎ dá shī yuē
師又曰：「汝名什麼？」曰：「法達。」師曰：

rǔ míng fǎ dá hé céng dá fǎ fù shuō jì yuē
「汝名法達，何曾達法？」復說偈曰：

rǔ jīn míng fǎ dá qín sòng wèi xiū xiē
汝今名法達，勤誦未休歇，

kōng sòng dàn xún shēng míng xīn hào pú sà
空誦但循聲，明心號菩薩。

rǔ jīn yǒu yuán gù wú jīn wèi rǔ shuō
汝今有緣故，吾今為汝說，

dàn xìn fó wú yán lián huā cóng kǒu fā
但信佛無言，蓮華從口發。

dá wén jì huǐ xiè yuē ér jīn ér hòu dāng qiāngōng yī qiè
達聞偈，悔謝曰：「而今而後，當謙恭一切。」

dì zǐ sòng fǎ huá jīng wèi jiě jīng yì xīn cháng yǒu yí hé shàng
弟子誦《法華經》，未解經義，心常有疑。和尚

zhì huì guǎng dà yuàn lüè shuō jīng zhōng yì lǐ shī yuē fǎ dá
智慧廣大，願略說經中義理。」師曰：「法達！

fǎ jí shèn dá rǔ xīn bù dá jīng běn wú yí rǔ xīn zì yí rǔ
法即甚達，汝心不達。經本無疑，汝心自疑。汝

niàn cǐ jīng yǐ hé wéi zōng dá yuē xué rén gēn xìng àn dùn
念此經，以何為宗？」達曰：「學人根性闇鈍，

cóng lái dàn yī wén sòng niàn qǐ zhī zōng qù shī yuē wú bù
從來但依文誦念，豈知宗趣？」師曰：「吾不

shí wén zì rǔ shì qǔ jīng sòng yī biàn wú dāng wèi rǔ jiě shuō
識文字，汝試取經誦一遍，吾當為汝解說。」

fǎ dá jí gāo shēng niàn jīng zhì pì yù pǐn shī yuē zhǐ cǐ jīng
法達即高聲念經，至譬喻品，師曰：「止！此經

yuán lái yī yīn yuán chū shì wéi zōng zòng shuō duō zhǒng pì yù yì wú
元來以因緣出世為宗，縱說多種譬喻，亦無

yuè yú cǐ hé zhě yīn yuán jīng yún zhū fó shì zūn wéi yī yī
越於此。何者因緣？經云：『諸佛世尊，唯以一

dà shì yīn yuán chū xiàn yú shì yī dà shì zhě fó zhī zhī jiàn yě
大事因緣出現於世。』一大事者，佛之知見也。

shì rén wài mí zhuó xiàng nèi mí zhuó kōng ruò néng yú xiàng lí xiàng
世人外迷著相，內迷著空；若能於相離相、

yú kōng lí kōng jí shì nèi wài bù mí ruò wù cǐ fǎ yī niàn xīn
於空離空，即是內外不迷。若悟此法，一念心

kāi shì wéi kāi fó zhī jiàn fó yóu jué yě fēn wéi sì mén kāi
開，是為開佛知見。佛，猶覺也。分為四門，開

jué zhī jiàn shì jué zhī jiàn wù jué zhī jiàn rù jué zhī jiàn ruò wén
覺知見、示覺知見、悟覺知見、入覺知見。若聞
kāi shì biànnéng wù rù jí jué zhī jiàn běn lái zhēnxìng ér dé chū
開示，便能悟入，即覺知見，本來真性而得出
xiàn rǔ shèn wù cuò jiě jīng yì jiàn tā dào kāi shì wù rù zì
現。汝慎勿錯解經意，見他道：『開示悟入，自
shì fó zhī zhī jiàn wǒ bèi wú fēn ruò zuò cǐ jiě nǎi shì bàng jīng
是佛之知見。我輩無分。』若作此解，乃是謗經
huǐ fó yě bǐ jì shì fó yǐ jù zhī jiàn hé yòng gèng kāi rǔ
毀佛也。彼既是佛，已具知見，何用更開？汝
jīn dāng xìn fó zhī jiàn zhě zhǐ rǔ zì xīn gèng wú bié fó gài
今當信，佛知見者，只汝自心，更無別佛。蓋
wéi yī qiè zhòng shēng zì bì guāng míng tān ài chén jìng wài yuán
為一切眾生，自蔽光明，貪愛塵境，外緣
nèi rǎo gān shòu qū chí biàn lǎo tā shì zūn cóng sān mèi qǐ zhǒng
內擾，甘受驅馳。便勞他世尊，從三昧起，種
zhǒng kǔ kǒu quàn lìng qīn xī mò xiàng wài qiú yǔ fó wú èr gù
種苦口，勸令寢息，莫向外求，與佛無二。故
yún kāi fó zhī jiàn wú yì quàn yī qiè rén yú zì xīn zhōng
云：『開佛知見。』吾亦勸一切人，於自心中，
cháng kāi fó zhī zhī jiàn shì rén xīn xié yú mí zào zuì kǒu shàn xīn
常開佛之知見。世人心邪，愚迷造罪，口善心
è tān chén jí dù chǎn nìng wǒ màn qīn rén hài wù zì kāi zhòng
惡，貪瞋嫉妬，諂佞我慢，侵人害物，自開眾
shēng zhī jiàn ruò néng zhèng xīn cháng shēng zhì huì guān zhào zì xīn
生知見。若能正心，常生智慧，觀照自心，
zhǐ è xíng shàn shì zì kāi fó zhī zhī jiàn rǔ xū niàn niàn kāi fó zhī jiàn
止惡行善，是自開佛之知見。汝須念念開佛知見，
wù kāi zhòng shēng zhī jiàn kāi fó zhī jiàn jí shì chū shì kāi zhòng
勿開眾生知見。開佛知見，即是出世；開眾
shēng zhī jiàn jí shì shì jiān rǔ ruò dàn láo láo zhí niàn yǐ wéi gōng
生知見，即是世間。汝若但勞勞執念，以為功
kè zhě hé yì máo niú ài wěi dá yuē ruò rán zhě dàn dé jiě
課者，何異犛牛愛尾。」達曰：「若然者，但得解
yì bù láo sòng jīng yé shī yuē jīng yǒu hé guò qǐ zhàng rǔ
義，不勞誦經耶？」師曰：「經有何過，豈障汝
niàn zhǐ wéi mí wù zài rén sǔn yì yóu jǐ kǒu sòng xīn xíng jí shì
念？只為迷悟在人，損益由己。口誦心行，即是

zhuǎnjīng kǒusòng xīn bù xíng jí shì bèi jīng zhuǎn tīng wú jì yuē
轉經；口誦心不行，即是被經轉。聽吾偈曰：

xīn mí fǎ huázhuǎn xīn wù zhuǎn fǎ huá
心迷法華轉，心悟轉法華，

sòng jīng jiǔ bù míng yǔ yì zuò chóu jiā
誦經久不明，與義作讎家。

wú niànniàn jí zhèng yǒuniànniànchéng xié
無念念即正，有念念成邪，

yǒu wú jù bú jì cháng yù bái niú chē
有無俱不計，長御白牛車。

dá wén jì bù jué bēi qì yán xià dà wù ér gào shī yuē
達聞偈，不覺悲泣，言下大悟，而告師曰：

fǎ dá cóng xī yǐ lái shí wèicéngzhuǎn fǎ huá nǎi bèi fǎ huá
「法達從昔已來，實未曾轉法華，乃被法華

zhuǎn zài qǐ yuē jīng yún zhū dà shēng wén nǎi zhì pú sà
轉。」再啟曰：「經云：『諸大聲聞乃至菩薩，

jiē jìn sī gòngduóliáng bù néng cè fó zhì jīn lìng fán fū dàn wù zì
皆盡思共度量，不能測佛智。』今令凡夫但悟自

xīn biànmíng fó zhī zhī jiàn zì fēi shànggēn wèimiǎn yí bàng
心，便名佛之知見。自非上根，未免疑謗。

yòu jīng shuō sān chē yáng lù niú chē yǔ bái niú zhī chē rú hé qū bié
又經說三車，羊鹿牛車與白牛之車，如何區別？

yuàn hé shàng zài chuí kāi shì shī yuē jīng yì fēn míng rǔ zì mí
願和尚再垂開示。」師曰：「經意分明，汝自迷

bèi zhū sānshèngrén bù néng cè fó zhì zhě huàn zài duóliáng yě
背。諸三乘人，不能測佛智者，患在度量也。

ráo yī jìn sī gòng tuī zhuǎn jiā xuányuǎn fó běnwèi fán fū shuō
饒伊盡思共推，轉加懸遠。佛本為凡夫說，

bú wèi fó shuō cǐ lǐ ruò bù kěn xìn zhě cóng tā tuì xí shū bù zhī
不為佛說。此理若不肯信者，從他退席。殊不知，

zuò què bái niú chē gèng yú mén wài mì sān chē kuàng jīng wén míng xiàng
坐却白牛車，更於門外覓三車。況經文明向

rǔ dào wéi yī fó shèng wú yǒu yú shèng ruò èr ruò sān nǎi zhì
汝道：『唯一佛乘，無有餘乘若二若三。』乃至

wú shù fāng biàn zhǒng zhǒng yīn yuán pì yù yán cí shì fǎ jiē wéi yī
無數方便，種種因緣譬喻言詞，是法皆為一

fó shèng gù rǔ hé bù xīng sān chē shì jiǎ wèi xī shí gù yī
佛乘故。汝何不省，三車是假，為昔時故；一

shèng shì shí wèi jīn shí gù zhǐ jiào rǔ qù jiǎ guī shí guī shí zhī hòu
乘是實，為今時故。只教汝去假歸實，歸實之後，
shí yì wú míng yīng zhī suǒ yǒu zhēn cái jìn shǔ yú rǔ yóu rǔ shòu
實亦無名。應知所有珍財，盡屬於汝，由汝受
yòng gèng bú zuò fù xiǎng yì bú zuò zǐ xiǎng yì wú yòng xiǎng
用，更不作父想，亦不作子想，亦無用想。
shì míng chí fǎ huá jīng cóng jié zhì jié shǒu bú shì juàn cóng zhòu zhì
是名持法華經，從劫至劫，手不釋卷，從晝至
yè wú bú niàn shí yě
夜，無不念時也。」

dá méng qǐ fā yǒng yuè huān xǐ yǐ jì zàn yuē
達蒙啟發，踊躍歡喜，以偈讚曰：

jīng sòng sān qiān bù cáo xī yī jù wáng
經誦三千部，曹溪一句亡，

wèi míng chū shì zhǐ nìng xiē lěi shēng kuáng
未明出世旨，寧歇累生狂。

yáng lù niú quán shè chū zhōng hòu shàn yáng
羊鹿牛權設，初中後善揚，

shéi zhī huǒ zhái nèi yuán shì fǎ zhōng wáng
誰知火宅內，元是法中王。

shī yuē rǔ jīn hòu fāng kě míng niàn jīng sēng yě dá cóng cǐ
師曰：「汝今後方可名念經僧也。」達從此

lǐng xuán zhǐ yì bú chuò sòng jīng
領玄旨，亦不輟誦經。

sēng zhì tōng shòu zhōu ān fēng rén chū kàn léng qié jīng
僧智通，壽州安豐人。初看《楞伽經》。

yuē qiān yú biàn ér bú huì sān shēn sì zhì lǐ shī qiú jiě qí yì shī
約千餘遍，而不會三身四智。禮師求解其義，師

yuē sān shēn zhě qīng jìng fǎ shēn rǔ zhī xìng yě yuán mǎn bào
曰：「三身者，清淨法身，汝之性也；圓滿報

shēn rǔ zhī zhì yě qiān bǎi yì huà shēn rǔ zhī xíng yě ruò lí
身，汝之智也；千百億化身，汝之行也。若離

běn xìng bié shuō sān shēn jí míng yǒu shēn wú zhì ruò wù sān shēn wú
本性，別說三身，即名有身無智；若悟三身無

yǒu zì xìng jí míng sì zhì pú tí tīng wú jì yuē
有自性，即明四智菩提。聽吾偈曰：

zì xìng jù sān shēn fā míng chéng sì zhì
自性具三身，發明成四智，

bù lí jiàn wén yuán chāo rán dēng fó dì
不離見聞緣，超然登佛地。

wú jīn wèi rǔ shuō dì xìn yǒng wú mí
吾今為汝說，諦信永無迷，

mò xué chí qiú zhě zhōng rì shuō pú tí
莫學馳求者，終日說菩提。

tōng zài qǐ yuē sì zhì zhī yì kě dé wén hū shī yuē
通再啟曰：「四智之義，可得聞乎？」師曰：

jì huì sān shēn biàn míng sì zhì hé gèng wèn yé ruò lí sān shēn
「既會三身，便明四智。何更問耶？若離三身，
bié tán sì zhì cǐ míng yǒu zhì wú shēn jí cǐ yǒu zhì huán chéng wú
別談四智，此名有智無身。即此有智，還成無
zhì fù shuō jì yuē
智。」復說偈曰：

dà yuán jìng zhì xìng qīng jìng píng děng xìng zhì xīn wú bìng
大圓鏡智性清淨，平等性智心無病，

miào guān chá zhì jiàn fēi gōng chéng suǒ zuò zhì tóng yuán jìng
妙觀察智見非功，成所作智同圓鏡。

wǔ bā liù qī guǒ yīn zhuǎn dàn yòng míng yán wú shí xìng
五八六七果因轉，但用名言無實性，

ruò yú zhuǎn chù bù liú qíng fán xìng yǒng chǔ nà qié dìng
若於轉處不留情，繁興永處那伽定。

（如上轉識為智也。教中云，轉前五識為成所作智，轉第六識為妙觀察智，轉第七識為平等性智，轉第八識為大圓鏡智。雖六七因中轉，五八果上轉，但轉其名而不轉其體也）。

tōng dùn wù xìng zhì suì chéng jì yuē
通頓悟性智，遂呈偈曰：

sān shēn yuán wǒ tǐ sì zhì běn xīn míng
三身元我體，四智本心明，

shēn zhì róng wú ài yìng wù rèn suí xíng
身智融無礙，應物任隨形。

qǐ xiū jiē wàng dòng shǒu zhù fēi zhēn jīng
起修皆妄動，守住匪真精，

miào zhǐ yīn shī xiǎo zhōng wáng rǎn yú míng
妙旨因師曉，終亡染污名。

sēng zhì cháng xìn zhōu guì xī rén tiáo nián chū jiā zhì qiú jiàn
僧智常，信州貴溪人，髫年出家，志求見

xìng yī rì cān lǐ shī wènyuē rǔ cóng hé lái yù qiú hé shì
性。一日參禮，師問曰：「汝從何來？欲求何事？」
yuē xuérén jìn wǎnghóngzhōu bái fēng shān lǐ dà tōng hé shàng méng
曰：「學人近往洪州白峯山禮大通和尚，蒙
shì jiàn xìng chéng fó zhī yì wèi jué hú yí yuǎn lái tóu lǐ fú wàng
示見性成佛之義。未決狐疑，遠來投禮，伏望
hé shàng cí bēi zhǐ shì shī yuē bǐ yǒu hé yán jù rǔ shì jǔ
和尚慈悲指示。」師曰：「彼有何言句？汝試舉
kàn yuē zhì cháng dào bǐ fán jīng sān yuè wèi méng shì huì
看。」曰：「智常到彼，凡經三月，未蒙示誨。
wèi fǎ qiè gù yī xī dú rù zhàng shì qǐng wèn rú hé shì mǒu jiǎ
為法切故，一夕獨入丈室，請問：『如何是某甲
běn xīn běn xìng dà tōng nǎi yuē rǔ jiàn xū kōng fǒu duì yuē
本心本性？』大通乃曰：『汝見虛空否？』對曰：
jiàn bǐ yuē rǔ jiàn xū kōng yǒu xiàng mào fǒu duì yuē
『見。』彼曰：『汝見虛空有相貌否？』對曰：
xū kōng wú xíng yǒu hé xiàng mào bǐ yuē rǔ zhī běn xìng
『虛空無形，有何相貌？』彼曰：『汝之本性，
yóu rú xū kōng liǎo wú yī wù kě jiàn shì míng zhèng jiàn wú yī wù
猶如虛空，了無一物可見，是名正見；無一物
kě zhī shì míng zhēn zhī wú yǒu qīng huáng cháng duǎn dàn jiàn běn yuán
可知，是名真知。無有青黃長短，但見本源
qīng jìng jué tǐ yuán míng jí míng jiàn xìng chéng fó yì míng rú lái
清淨，覺體圓明，即名見性成佛，亦名如來
zhī jiàn xuérén suī wén cǐ shuō yóu wèi jué liǎo qǐ hé shàng kāi shì
知見。』學人雖聞此說，猶未決了，乞和尚開示。」
shī yuē bǐ shī suǒ shuō yóu cún jiàn zhī gù lìng rǔ wèi liǎo wú
師曰：「彼師所說，猶存見知，故令汝未了。吾
jīn shì rǔ yī jì
今示汝一偈：

bú jiàn yī fǎ cún wú jiàn 不見一法存無見，	dà sì fú yún zhē rì miàn 大似浮雲遮日面，
bù zhī yī fǎ shǒu kōng zhī 不知一法守空知，	huán rú tài xū shēng shǎn diàn 還如太虛生閃電。
cǐ zhī zhī jiàn piē rán xìng 此之知見瞥然興，	cuò rèn hé céng jiě fāng biàn 錯認何曾解方便，
rǔ dāng yī niàn zì zhī fēi 汝當一念自知非，	zì jǐ líng guāng cháng xiǎn xiàn 自己靈光常顯現。

chángwén jì yǐ xīn yì huòrán nǎi shù jì yuē
常聞偈已，心意豁然。乃述偈曰：

wú duān qǐ zhī jiàn zhuóxiàng qiú pú tí
無端起知見，著相求菩提，

qíngcún yī niàn wù nìng yuè xī shí mí
情存一念悟，寧越昔時迷。

zì xìng jué yuán tǐ suí zhào wǎngqiān liú
自性覺源體，隨照枉遷流，

bú rù zǔ shī shì máng rán qù liǎng tóu
不入祖師室，茫然趣兩頭。

zhì cháng yī rì wèn shī yuē fó shuō sān shèng fǎ yòu yán zuì
智常一日問師曰：「佛說三乘法，又言最

shàngshèng dì zǐ wèi jiě yuàn wèi jiào shòu shī yuē rǔ guān
上乘。弟子未解，願為教授。」師曰：「汝觀

zì běn xīn mò zhuó wài fǎ xiàng fǎ wú sì shèng rén xīn zì yǒu děng
自本心，莫著外法相。法無四乘，人心自有等

chā jiàn wén zhuǎn sòng shì xiǎo shèng wù fǎ jiě yì shì zhōng shèng
差。見聞轉誦是小乘；悟法解義是中乘；

yī fǎ xiū xíng shì dà shèng wàn fǎ jìn tōng wàn fǎ jù bèi yī qiè
依法修行是大乘；萬法盡通，萬法俱備，一切

bù rǎn lí zhū fǎ xiàng yī wú suǒ dé míng zuì shàngshèng shèng
不染，離諸法相，一無所得，名最上乘。乘

shì xíng yì bú zài kǒu zhēng rǔ xū zì xiū mò wèn wú yě yī
是行義，不在口爭。汝須自修，莫問吾也。一

qiè shí zhōng zì xìng zì rú cháng lǐ xiè zhí shì zhōng shī zhī shì
切時中，自性自如。」常禮謝執侍，終師之世。

sēng zhì dào guǎng zhōu nán hǎi rén yě qǐng yì yuē xué rén
僧志道，廣州南海人也。請益曰：「學人

zì chū jiā lǎn niè pán jīng shí zǎi yǒu yú wèi míng dà yì yuàn
自出家，覽《涅槃經》十載有餘，未明大意，願

hé shàng chuī huì shī yuē rǔ hé chù wèi míng yuē zhū xíng
和尚垂誨。」師曰：「汝何處未明？」曰：「諸行

wú cháng shì shēng miè fǎ shēng miè miè yǐ jì miè wéi lè yú
無常，是生滅法；生滅滅已，寂滅為樂。於

cǐ yí huò shī yuē rǔ zuò mē shēng yí yuē yī qiè zhòng
此疑惑。」師曰：「汝作麼生疑？」曰：「一切眾

shēng jiē yǒu èr shēn wèi sè shēn fǎ shēn yě sè shēn wú cháng
生皆有二身，謂色身、法身也。色身無常，

yǒushēngyǒumiè fǎ shēnyǒucháng wú zhī wú jué jīng yún shēng
有生有滅；法身有常，無知無覺。經云：『生
mièmiè yǐ jì mièwéi lè zhě bù shěn hé shēn jì miè hé shēn
滅滅已，寂滅為樂』者，不審何身寂滅？何身
shòu lè ruò sè shēnzhě sè shēnmiè shí sì dà fēn sǎn quán rán
受樂？若色身者，色身滅時，四大分散，全然
shì kǔ kǔ bù kě yán lè ruò fǎ shēn jì miè jí tóng cǎo mù wǎ shí
是苦，苦不可言樂。若法身寂滅，即同草木瓦石，
shéi dāng shòu lè yòu fǎ xìng shì shēngmiè zhī tǐ wǔ yùn shì shēngmiè
誰當受樂？又法性是生滅之體，五蘊是生滅
zhī yòng yī tǐ wǔ yòng shēngmiè shì cháng shēng zé cóng tǐ qǐ
之用，一體五用，生滅是常。生則從體起
yòng miè zé shè yòng guī tǐ ruò tīng gèng shēng jí yǒu qíng zhī lèi
用，滅則攝用歸體。若聽更生，即有情之類，
bú duàn bú miè ruò bù tīng gèng shēng zé yǒng guī jì miè tóng yú
不斷不滅；若不聽更生，則永歸寂滅，同於
wú qíng zhī wù rú shì zé yī qiè zhū fǎ bèi niè pán zhī suǒ jìn fú
無情之物。如是，則一切諸法被涅槃之所禁伏，
shàng bù dé shēng hé lè zhī yǒu shī yuē rǔ shì shì zǐ hé
尚不得生，何樂之有？」師曰：「汝是釋子，何
xí wài dào duàn cháng xié jiàn ér yì zuì shàng shèng fǎ jù rǔ suǒ
習外道斷常邪見，而議最上乘法？據汝所
shuō jí sè shēn wài bié yǒu fǎ shēn lí shēngmiè qiú yú jì miè yòu
說，即色身外別有法身，離生滅求於寂滅。又
tuī niè pán cháng lè yán yǒu shēn shòu yòng sī nǎi zhí lìng shēng sǐ
推涅槃常樂，言有身受用。斯乃執悞生死，
dān zhuó shì lè rǔ jīn dāng zhī fó wèi yī qiè mí rén rèn wǔ yùn
耽著世樂。汝今當知，佛為一切迷人，認五蘊
hé hé wéi zì tǐ xiàng fēn bié yī qiè fǎ wéi wài chén xiàng hào shēng
和合為自體相，分別一切法為外塵相，好生
wù sǐ niàn niàn qiān liú bù zhī mèng huàn xū jiǎ wǎng shòu lún huí
惡死，念念遷流，不知夢幻虛假，枉受輪迴。
yǐ cháng lè niè pán fān wéi kǔ xiàng zhōng rì chí qiú fó mǐn cǐ gù
以常樂涅槃翻為苦相，終日馳求。佛愍此故，
nǎi shì niè pán zhēn lè chà nà wú yǒu shēng xiàng chà nà wú yǒu miè
乃示涅槃真樂。剎那無有生相，剎那無有滅
xiàng gèng wú shēngmiè kě miè shì zé jì miè xiàn qián dāng xiàn qián
相，更無生滅可滅，是則寂滅現前。當現前

shí yì wú xiànrán zhī liàng nǎi wèi cháng lè cǐ lè wú yǒu shòu zhě
時，亦無現前之量，乃謂常樂。此樂無有受者，
yì wú bú shòu zhě qǐ yǒu yī tǐ wǔ yòng zhī míng hé kuàng gèng yán
亦無不受者，豈有一體五用之名？何況更言
niè pán jìn fú zhū fǎ lìng yǒng bù shēng sī nǎi bàng fó huǐ fǎ tīng
涅槃禁伏諸法，令永不生。斯乃謗佛毀法。聽

wú jì yuē
吾偈曰：

wú shàng dà niè pán 無上大涅槃，	yuán míng cháng jì zhào 圓明常寂照，
fán yú wèi zhī sǐ 凡愚謂之死，	wài dào zhí wéi duàn 外道執為斷，
zhū qiú èr shèng rén 諸求二乘人，	mù yǐ wéi wú zuò 目以為無作，
jìn shǔ qíng suǒ jì 盡屬情所計，	liù shí èr jiàn běn 六十二見本。
wàng lì xū jiǎ míng 妄立虛假名，	hé wéi zhēn shí yì 何為真實義，
wéi yǒu guò liàng rén 惟有過量人，	tōng dá wú qǔ shě 通達無取捨。
yǐ zhī wǔ yùn fǎ 以知五蘊法，	jí yǐ yùn zhōng wǒ 及以蘊中我，
wài xiàn zhòng sè xiàng 外現眾色象，	yī yī yīn shēng xiàng 一一音聲相，
píngděng rú mèng huàn 平等如夢幻，	bù qǐ fán shèng jiàn 不起凡聖見，
bú zuò niè pán jiě 不作涅槃解，	èr biān sān jì duàn 二邊三際斷。
cháng yīng zhū gēn yòng 常應諸根用，	ér bù qǐ yòng xiǎng 而不起用想，
fēn bié yī qiè fǎ 分別一切法，	bù qǐ fēn bié xiǎng 不起分別想。
jié huǒ shāo hǎi dǐ 劫火燒海底，	fēng gǔ shān xiāng jī 風鼓山相擊，
zhēn cháng jì miè lè 真常寂滅樂，	niè pán xiàng rú shì 涅槃相如是。
wú jīn qiáng yán shuō 吾今彊言說，	lìng rǔ shě xié jiàn 令汝捨邪見，

rǔ wù suí yán jiě xǔ rǔ zhī shǎo fèn
汝勿隨言解，許汝知少分。

zhì dào wén jià dà wù yǒng yuè zuò lǐ ér tuì
志道聞偈大悟，踊躍作禮而退。

xíng sī chán shī shēng jí zhōu ān chéng liú shì wén cáo xī fǎ
行思禪師，生吉州安城劉氏。聞曹溪法

xí shèng huà jìng lái cān lǐ suì wèn yuē dāng hé suǒ wù jí
席盛化，徑來參禮，遂問曰：「當何所務，即

bú luò jiē jí shī yuē rǔ céng zuò shén me lái yuē shèng
不落階級？」師曰：「汝曾作什麼來？」曰：「聖

dì yì bù wéi shī yuē luò hé jiē jí yuē shèng dì shàng
諦亦不為。」師曰：「落何階級？」曰：「聖諦尚

bù wéi hé jiē jí zhī yǒu shī shēn qì zhī lìng sī shǒu zhòng
不為，何階級之有？」師深器之，令思首眾。

yī rì shī wèi yuē rǔ dāng fēn huà yī fāng wú lìng duàn jué
一日，師謂曰：「汝當分化一方，無令斷絕。」

sī jì dé fǎ suì huí jí zhōu qīng yuán shān hóng fǎ shào huà
思既得法，遂回吉州青原山，弘法紹化（諡弘

濟禪師）。

huái ràng chán shī jīn zhōu dù shì zǐ yě chū yè sōng shān ān guó
懷讓禪師，金州杜氏子也。初謁嵩山安國

shī ān fā zhī cáo xī cān kòu ràng zhì lǐ bài shī yuē shèn chù
師，安發之曹溪參扣。讓至禮拜，師曰：「甚處

lái yuē sōng shān shī yuē shén me wù nèn me lái
來？」曰：「嵩山。」師曰：「什麼物？恁麼來？」

yuē shuō sì yī wù jí bú zhòng shī yuē hái kě xiū zhèng fǒu
曰：「說似一物即不中。」師曰：「還可修證否？」

yuē xiū zhèng jí bù wú yú rǎn jí bù dé shī yuē zhǐ cǐ
曰：「修證即不無，污染即不得。」師曰：「只此

bù yú rǎn zhū fó zhī suǒ hù niàn rǔ jì rú shì wú yì rú shì
不污染，諸佛之所護念。汝既如是，吾亦如是。

xī tiān bō rě duō luó chén rǔ zú xià chū yī mǎ jū tā shā tiān xià rén
西天般若多羅識，汝足下一馬駒，踏殺天下人。

yīng zài rǔ xīn bù xū sù shuō
應在汝心，不須速說（一本無西天以下二十七字）。」讓

huò rán qì huì suì zhí shì zuǒ yòu yī shí wǔ zǎi rì zhēn xuán ào hòu
豁然契會，遂執侍左右一十五載，日臻玄奧。後

wǎngnányuè dà chǎnchánzōng

往南嶽，大闡禪宗（勅諡大慧禪師）。

yǒng jiā xuán jué chán shī wēnzhōu dài shì zǐ shào xí jīng lùn

永嘉玄覺禪師，溫州戴氏子。少習經論，

jīng tiān tái zhǐ guān fǎ mén yīn kàn wéi mó jīng fā míng xīn dì

精天台止觀法門。因看《維摩經》發明心地。

ǒu shī dì zǐ xuán cè xiāng fǎng yǔ qí jù tán chūyán àn hé zhū zǔ

偶師弟子玄策相訪，與其劇談，出言暗合諸祖。

cè yún rén zhě dé fǎ shī shéi yuē wǒ tīng fāng děng jīng lùn

策云：「仁者得法師誰？」曰：「我聽方等經論，

gè yǒu shī chéng hòu yú wéi mó jīng wù fó xīn zōng wèi yǒu zhèng

各有師承。後於《維摩經》悟佛心宗，未有證

míng zhě cè yún wēi yīn wáng yǐ qián jí dé wēi yīn wáng yǐ hòu

明者。」策云：「威音王已前即得，威音王已後，

wú shī zì wù jìn shì tiānrán wàidào yuē yuàn rén zhě wèi wǒ zhèng

無師自悟，盡是天然外道。」曰：「願仁者為我證

jù cè yún wǒ yán qīng cáo xī yǒu liù zǔ dà shī sì fāng yún

據。」策云：「我言輕。曹溪有六祖大師，四方雲

jī bìng shì shòu fǎ zhě ruò qù zé yǔ xié xíng jué suì tóng cè

集，並是受法者。若去，則與偕行。」覺遂同策

lái cān rào shī sān zā zhèn tì ér lì shī yuē fū shā mén zhě

來參，繞師三匝，振錫而立。師曰：「夫沙門者，

jù sānqiānwēi yí bā wàn xì xíng dà dé zì hé fāng ér lái shēng

具三千威儀、八萬細行。大德自何方而來，生

dà wǒ màn jué yuē shēng sǐ shì dà wú cháng xùn sù shī

大我慢？」覺曰：「生死事大，無常迅速。」師

yuē hé bù tǐ qǔ wú shēng liǎo wú sù hū yuē tǐ jí wú

曰：「何不體取無生，了無速乎？」曰：「體即無

shēng liǎo běn wú sù shī yuē rú shì rú shì xuán jué fāng

生，了本無速。」師曰：「如是，如是！」玄覺方

jù wēi yí lǐ bài xū yú gào cí shī yuē fǎn tài sù hū yuē

具威儀禮拜，須臾告辭。師曰：「返太速乎？」曰：

běn zì fēi dòng qǐ yǒu sù yé shī yuē shéi zhī fēi dòng

「本自非動，豈有速耶？」師曰：「誰知非動？」

yuē rén zhě zì shēng fēn bié shī yuē rǔ shèn dé wú shēng zhī

曰：「仁者自生分別。」師曰：「汝甚得無生之

yì yuē wú shēng qǐ yǒu yì yé shī yuē wú yì shéi

意。」曰：「無生豈有意耶？」師曰：「無意，誰

dāng fēn bié yuē fēn bié yì fēi yì shī yuē shàn zāi
當分別？」曰：「分別亦非意。」師曰：「善哉！

shǎo liú yī xiǔ shí wèi yī xiǔ jué hòuzhuó zhèngdào gē shèng
少留一宿。」時謂一宿覺。後著《證道歌》，盛

xíng yú shì
行于世（諡曰無相大師，時稱為真覺焉）。

chánzhě zhì huáng chūcān wǔ zǔ zì wèi yǐ dé zhèngshòu
禪者智隍，初參五祖，自謂已得正受。

ān jū chángzuò jī èr shí nián shī dì zǐ xuán cè yóufāng zhì hé
菴居長坐，積二十年。師弟子玄策，游方至河

shuò wénhuáng zhī míng zào ān wènyún rǔ zài cǐ zuòshénme
朔，聞隍之名，造菴問云：「汝在此作什麼？」

huángyuē rù dìng cè yún rǔ yún rù dìng wéiyǒu xīn rù yé
隍曰：「入定。」策云：「汝云入定，為有心入耶？」

wú xīn rù yé ruò wú xīn rù zhě yī qiè wú qíngcǎo mù wǎ shí yīng
無心入耶？若無心入者，一切無情草木瓦石，應

hé dé dìng ruò yǒu xīn rù zhě yī qiè yǒuqíng hán shí zhī liú yì yīng
合得定；若有心入者，一切有情含識之流，亦應

dé dìng huángyuē wǒ zhèng rù dìng shí bú jiànyǒuyǒu wú zhī xīn
得定。」隍曰：「我正入定時，不見有有無之心。」

cè yún bú jiànyǒuyǒu wú zhī xīn jí shì chángdìng hé yǒuchū rù
策云：「不見有有無之心，即是常定。何有出入？」

ruò yǒuchū rù jí fēi dà dìng huáng wú duì liáng jiǔ wènyuē
若有出入，即非大定。」隍無對，良久，問曰：

shī sì shéi yé cè yún wǒ shī cáo xī liù zǔ huáng yún
「師嗣誰耶？」策云：「我師曹溪六祖。」隍云：

liù zǔ yǐ hé wéichándìng cè yún wǒ shī suǒshuō miào zhàn
「六祖以何為禪定？」策云：「我師所說，妙湛

yuán jì tǐ yòng rú rú wǔ yīn běnkōng liù chén fēi yǒu bù chū
圓寂，體用如如。五陰本空，六塵非有，不出

bú rù bú dìng bú luàn chán xìng wú zhù lí zhù chán jì chán xìng
不入，不定不亂。禪性無住，離住禪寂；禪性

wú shēng lí shēng chán xiǎng xīn rú xū kōng yì wú xū kōng zhī
無生，離生禪想。心如虛空，亦無虛空之

liàng huáng wén shì shuō jìng lái yè shī shī wènyún rén zhě hé
量。」隍聞是說，徑來謁師。師問云：「仁者何

lái huáng jù shù qiányuán shī yún chéng rú suǒ yán rǔ dàn
來？」隍具述前緣。師云：「誠如所言。汝但

xīn rú xū kōng bù zhuókōngjiàn yìngyòng wú ài dòngjìng wú xīn
心如虛空，不著空見，應用無礙，動靜無心，
fánshèngqíngwàng néngsuǒ jù mǐn xìngxiàng rú rú wú bú dìng shí
凡聖情忘，能所俱泯，性相如如，無不定時
yě
也(一本無汝但以下三十五字。止云：師憫其遠來，遂垂開決)。」

huáng yú shì dà wù èr shí niánsuǒ dé xīn dōu wú yǐngxiǎng qí yè
隍 於是大悟，二十年所得心，都無影響。其夜
hé běi shì shù wénkōngzhōngyǒushēngyún huángchán shī jīn rì dé
河北士庶，聞空中有聲云：「隍 禪師今日得
dào huánghòu lǐ cí fù guī hé běi kāihuà sì zhòng yī sēng
道。」隍 後禮辭，復歸河北，開化四眾。一僧
wèn shī yún huángméi yì zhǐ shènme rén dé shī yún huì
問師云：「黃梅意旨，甚麼人得？」師云：「會
fó fǎ rén dé sēngyún hé shàng hái dé fǒu shī yún wǒ
佛法人得。」僧云：「和尚還得否？」師云：「我
bú huì fó fǎ
不會佛法。」

shī yī rì yù zhuósuǒshòu zhī yī ér wú měiquán yīn zhì sì hòu
師一日欲濯所授之衣而無美泉，因至寺後
wǔ lǐ xǔ jiànshān lín yù mào ruì qì pánxuán shī zhèn tì zhuó dì
五里許，見山林鬱茂，瑞氣盤旋。師振錫卓地，
quányìngshǒu ér chū jī yǐ wéi chí nǎi guì xī huàn yī shí shàng hū
泉應手而出，積以為池，乃跪膝浣衣石上。忽
yǒu yī sēng lái lǐ bài yún fāngbiàn shì xī shǔ rén zuó yú nántiān
有一僧來禮拜，云：「方辯是西蜀人，昨於南天
zhúguó jiàn dá mó dà shī zhǔfāngbiàn sù wǎngtáng tǔ wú chuán
竺國，見達磨大師，囑方辯速往唐土。吾傳
dà jiā shèzhèng fǎ yǎnzàng jí sēngqié lí jiànchuán liù dài yú sháo
大迦葉正法眼藏及僧伽梨，見傳六代，於韶
zhōucáo xī rǔ qù zhān lǐ fāngbiànyuǎn lái yuànjiàn wǒ shī chuán
州曹溪，汝去瞻禮。方辯遠來，願見我師傳
lái yī bō shī nǎi chū shì cì wèn shàngréngōng hé shì yè
來衣鉢。」師乃出示，次問：「上人攻何事業？」
yuē shàn sù shī zhèng sè yuē rǔ shì sù kàn biànwǎngcuò
曰：「善塑。」師正色曰：「汝試塑看。」辯罔措。
guòshù rì sù jiù zhēnxiàng kě gāo qī cùn qū jìn qí miào shī
過數日，塑就真相，可高七寸，曲盡其妙。師

xiàoyuē rǔ zhǐ jiě sù xìng bù jiě fó xìng shī shū shǒu mó fāng biàn
笑曰：「汝只解塑性，不解佛性。」師舒手摩方辯
dǐng yuē yǒng wéi rén tiān fú tián
頂，曰：「永為人天福田。」

（師仍以衣酬之。辯取衣分為三，一披塑像，一自留，一用
椽裹瘞地中。誓曰：「後得此衣，乃吾出世，住持於此，重建殿宇。」
宋嘉祐八年，有僧惟先，修殿掘地，得衣如新。像在高泉寺，祈
禱輒應）。

yǒusēng jǔ wò lún chán shī jì yuē
有僧舉臥輪禪師偈曰：

wò lún yǒu jì liǎ néng duàn bǎi sī xiǎng
臥輪有伎倆，能斷百思想，
duì jìng xīn bù qǐ pú tí rì rì zhǎng
對境心不起，菩提日日長。

shī wén zhī yuē cǐ jì wèi míng xīn dì ruò yī ér xíng zhī
師聞之，曰：「此偈未明心地，若依而行之，

shì jiā xì fù yīn shì yī jì yuē
是加繫縛。」因示一偈曰：

huì néng méi jì liǎ bú duàn bǎi sī xiǎng
惠能沒伎倆，不斷百思想，
duì jìng xīn shù qǐ pú tí zuò me zhǎng
對境心數起，菩提作麼長。

dùnjiàn dì bā

頓漸第八

shí zǔ shī jū cáo xī bǎo lín shén xiù dà shī zài jīng nán yù
時，祖師居曹溪寶林，神秀大師在荊南玉
quán sì yú shí liǎng zōng shèng huà rén jiē chēng nán néng běi xiù gù
泉寺。于時兩宗盛化，人皆稱南能北秀，故
yǒu nán běi èr zōng dùnjiàn zhī fēn ér xué zhě mò zhī zōng qù shī wèi
有南北二宗頓漸之分，而學者莫知宗趣。師謂
zhòng yuē fǎ běn yī zōng rén yǒu nán běi fǎ jí yī zhǒng jiàn
眾曰：「法本一宗，人有南北。法即一種，見
yǒu chí jí hé míng dùnjiàn fǎ wú dùnjiàn rén yǒu lì dùn gù míng
有遲疾。何名頓漸？法無頓漸，人有利鈍，故名
dùnjiàn rán xiù zhī tú zhòng wǎng wǎng jī nán zōng zǔ shī bù shí
頓漸。」然秀之徒眾，往往譏南宗祖師，不識
yī zì yǒu hé suǒ cháng xiù yuē tā dé wú shī zhī zhì shēn wù
一字，有何所長。秀曰：「他得無師之智，深悟
shàng shèng wú bù rú yě qiě wú shī wǔ zǔ qīn chuán yī fǎ
上乘。吾不如也。且吾師五祖，親傳衣法。
qǐ tú rán zāi wú hèn bù néng yuǎn qù qīn jìn xū shòu guó ēn rǔ
豈徒然哉！吾恨不能遠去親近，虛受國恩。汝
děng zhū rén wú zhì yú cǐ kě wǎng cáo xī cān jué yī rì mìng
等諸人，毋滯於此，可往曹溪參決。」一日，命
mén rén zhì chéng yuē rǔ cōng míng duō zhì kě wèi wú dào cáo xī tīng
門人志誠曰：「汝聰明多智，可為吾到曹溪聽
fǎ ruò yǒu suǒ wén jìn xīn jì qǔ huán wèi wú shuō zhì chéng
法。若有所聞，盡心記取，還為吾說。」志誠
bǐng mìng zhì cáo xī suí zhòng cān qǐng bù yán lái chù shí zǔ shī gào
稟命至曹溪，隨眾參請，不言來處。時祖師告
zhòng yuē jīn yǒu dào fǎ zhī rén qián zài cǐ huì zhì chéng jí chū
眾曰：「今有盜法之人，潛在此會。」志誠即出
lǐ bài jù chén qí shì shī yuē rǔ cóng yù quán lái yīng shì
禮拜，具陳其事。師曰：「汝從玉泉來，應是
xì zuò duì yuē bú shì shī yuē hé dé bú shì duì
細作。」對曰：「不是。」師曰：「何得不是？」對
yuē wèi shuō jí shì shuō liǎo bú shì shī yuē rǔ shī ruò wéi
曰：「未說即是，說了不是。」師曰：「汝師若為

shì zhòng duì yuē cháng zhǐ huì dà zhòng zhù xīn guān jìng
示眾？」對曰：「常指誨大眾，住心觀靜，
cháng zuò bú wò shī yuē zhù xīn guān jìng shì bìng fēi chán cháng
長坐不臥。」師曰：「住心觀靜，是病非禪；長
zuò jū shēn yú lǐ hé yì tīng wú jì yuē
坐拘身，於理何益？聽吾偈曰：

shēng lái zuò bú wò sǐ qù wò bú zuò
生來坐不臥，死去臥不坐，
yī jù chòu gǔ tóu hé wéi lì gōng kè
一具臭骨頭，何為立功課？

zhì chéng zài bài yuē dì zǐ zài xiù dà shī chù xué dào jiǔ nián
志誠再拜曰：「弟子在秀大師處學道九年，
bù dé qì wù jīn wén hé shàng yī shuō biàn qì běn xīn dì zǐ shēng
不得契悟。今聞和尚一說，便契本心。弟子生
sǐ shì dà hé shàng dà cí gèng wèi jiào shì shī yún wú wén
死事大，和尚大慈，更為教示。」師云：「吾聞
rǔ shī jiào shì xué rén jiè dìng huì fǎ wèi shěn rǔ shī shuō jiè dìng huì xíng
汝師教示學人戒定慧法，未審汝師說戒定慧行
xiàng rú hé yǔ wú shuō kàn chéng yuē xiù dà shī shuō zhū è
相如何？與吾說看。」誠曰：「秀大師說，諸惡
mò zuò míng wéi jiè zhū shàn fèng xíng míng wéi huì zì jìng qí yì míng wéi
莫作名為戒，諸善奉行名為慧，自淨其意名為
dìng bǐ shuō rú cǐ wèi shěn hé shàng yǐ hé fǎ huì rén shī yuē
定。彼說如此，未審和尚以何法誨人？」師曰：

wú ruò yán yǒu fǎ yǔ rén jí wéi kuáng rǔ dàn qiě suí fāng jiě fù
「吾若言有法與人，即為誑汝。但且隨方解縛，
jiǎ míng sān mèi rú rǔ shī suǒ shuō jiè dìng huì shí bù kě sī yì wú
假名三昧。如汝師所說戒定慧，實不可思議。吾
suǒ jiàn jiè dìng huì yòu bié zhì chéng yuē jiè dìng huì zhǐ hé yī zhǒng
所見戒定慧又別。」志誠曰：「戒定慧只合一種，
rú hé gèng bié shī yuē rǔ shī jiè dìng huì jiē dà shèng rén wú
如何更別？」師曰：「汝師戒定慧接大乘人，吾
jiè dìng huì jiē zuì shàng shèng rén wù jiě bù tóng jiàn yǒu chí jí rǔ
戒定慧接最上乘人。悟解不同，見有遲疾。汝
tīng wú shuō yǔ bǐ tóng fǒu wú suǒ shuō fǎ bù lí zì xìng lí
聽吾說，與彼同否？吾所說法，不離自性。離
tǐ shuō fǎ míng wéi xiàng shuō zì xìng cháng mí xū zhī yī qiè wàn
體說法，名為相說，自性常迷。須知一切萬

fǎ jiē cóng zì xìng qǐ yòng shì zhēn jiè dìng huì fǎ tīng wú jì yuē
法，皆從自性起用，是真戒定慧法。聽吾偈曰：

xīn dì wú fēi zì xìng jiè xīn dì wú chí zì xìng huì
心地無非自性戒，心地無癡自性慧，

xīn dì wú luàn zì xìng dìng bù zēng bù jiǎn zì jīn gāng
心地無亂自性定，不增不減自金剛，

shēn qù shēn lái běn sān mèi
身去身來本三昧。

chéng wén jì huǐ xiè nǎi chéng yī jì yuē
誠聞偈，悔謝，乃呈一偈曰：

wǔ yù huàn shēn huàn hé jiū jìng
五蘊幻身，幻何究竟？

huí qù zhēn rú fǎ hái bù jìng
迴趣真如，法還不淨。

shī rán zhī fù yǔ chéng yuē rǔ shī jiè dìng huì quàn xiǎo
師然之，復語誠曰：「汝師戒定慧，勸小

gēn zhì rén wú jiè dìng huì quàn dà gēn zhì rén ruò wù zì xìng yì
根智人；吾戒定慧，勸大根智人。若悟自性，亦

bú lì pú tí niè pán yì bú lì jiě tuō zhī jiàn wú yī fǎ kě dé
不立菩提涅槃，亦不立解脫知見。無一法可得，

fāng néng jiàn lì wàn fǎ ruò jiě cǐ yì yì míng fó shēn yì míng pú
方能建立萬法。若解此意，亦名佛身，亦名菩

tí niè pán yì míng jiě tuō zhī jiàn jiàn xìng zhī rén lì yì dé bú
提涅槃，亦名解脫知見。見性之人，立亦得、不

lì yì dé qù lái zì yóu wú zhì wú ài yìng yòng suí zuò yìng yǔ
立亦得，去來自由，無滯無礙，應用隨作，應語

suí dá pǔ jiàn huà shēn bú lí zì xìng jí dé zì zài shén tōng yóu
隨答，普見化身，不離自性，即得自在神通游

xì sān mèi shì míng jiàn xìng zhì chéng zài qǐ shī yuē rú hé shì
戲三昧，是名見性。」志誠再啟師曰：「如何是

bú lì yì shī yuē zì xìng wú fēi wú chí wú luàn niàn niàn
不立義？」師曰：「自性無非、無癡無亂，念念

bō rě guān zhào cháng lí fǎ xiàng zì yóu zì zài zòng héng jìn dé
般若觀照，常離法相，自由自在，縱橫盡得，

yǒu hé kě lì zì xìng zì wù dùn wù dùn xiū yì wú jiàn cì suǒ
有何可立？自性自悟，頓悟頓修，亦無漸次，所

yǐ bú lì yī qiè fǎ zhū fǎ jì miè yǒu hé cì dì zhì chéng
以不立一切法。諸法寂滅，有何次第？」志誠

lǐ bài yuàn wéi zhí shì zhāo xī bú xiè
禮拜，願為執侍，朝夕不懈（誠吉州太和人也）。

sēng zhì ché jiāng xī rén běn xìng zhāng míng xíng chāng shào
僧志徹，江西人，本姓張，名行昌，少

rèn xiá zì nán běi fēn huà èr zōng zhǔ suī wáng bǐ wǒ ér tú lǚ
任俠。自南北分化，二宗主雖亡彼我，而徒侶

jìng qǐ ài zēng shí běi zōng mén rén zì lì xiù shī wéi dì liù zǔ
競起愛憎。時北宗門人，自立秀師為第六祖，

ér jì zǔ shī chuán yī wéi tiān xià wén nǎi zhǔ xíng chāng lái cì shī
而忌祖師傳衣為天下聞，乃囑行昌來刺師。

shī xīn tōng yù zhī qí shì jí zhì jīn shí liǎng yú zuò jiān shí yè mù
師心通，預知其事，即置金十兩於座間。時夜暮，

xíng chāng rù zǔ shì jiāng yù jiā hài shī shū jǐng jiù zhī xíng chāng
行昌入祖室，將欲加害。師舒頸就之，行昌

huī rèn zhě sān xī wú suǒ sǔn shī yuē zhèng jiàn bù xié xié jiàn
揮刃者三，悉無所損。師曰：「正劍不邪，邪劍

bú zhèng zhǐ fù rǔ jīn bú fù rǔ mìng xíng chāng jīng pū jiǔ
不正。只負汝金，不負汝命。」行昌驚仆，久

ér fāng sū qiú āi huǐ guò jí yuàn chū jiā shī suì yǔ jīn yán
而方蘇，求哀悔過，即願出家。師遂與金，言：

rǔ qiě qù kǒng tú zhòng fān hài yú rǔ rǔ kě tā rì yì xíng ér
「汝且去，恐徒眾翻害於汝。汝可他日易形而

lái wú dāng shè shòu xíng chāng bǐng zhǐ xiāo dùn hòu tóu sēng chū jiā
來，吾當攝受。」行昌稟旨宵遁。後投僧出家，

jù jiè jīng jìn yī rì yì shī zhī yán yuǎn lái lǐ jìn shī yuē
具戒精進。一日，憶師之言，遠來禮覲。師曰：

wú jiǔ niàn rǔ rǔ lái hé wǎn yuē zuó méng hé shàng shě
「吾久念汝，汝來何晚？」曰：「昨蒙和尚捨

zuì jīn suī chū jiā kǔ xíng zhōng nán bào dé qí wéi chuán fǎ dù shēng
罪，今雖出家苦行，終難報德，其惟傳法度生

hū dì zǐ cháng lǎn niè pán jīng wèi xiǎo cháng wú cháng yì
乎？弟子常覽《涅槃經》，未曉常無常義。

qǐ hé shàng cí bēi lüè wéi jiě shuō shī yuē wú cháng zhě jí
乞和尚慈悲，略為解說。」師曰：「無常者，即

fó xìng yě yǒu cháng zhě jí yī qiè shàn è zhū fǎ fēn bié xīn yě
佛性也。有常者，即一切善惡諸法分別心也。」

yuē hé shàng suǒ shuō dà wéi jīng wén shī yuē wú chuán fó
曰：「和尚所說，大違經文。」師曰：「吾傳佛

xīn yìn ān gǎnwéi yú fó jīng yuē jīngshuō fó xìng shì cháng
心印，安敢違於佛經？」曰：「經說佛性是常；
hé shàngquèyán wú cháng shàn è zhī fǎ nǎi zhì pú tí xīn jiē shì wú
和尚却言無常。善惡之法乃至菩提心，皆是無
cháng hé shàngquèyán shì cháng cǐ jí xiāngwéi lìng xué rén zhuǎn
常；和尚却言是常。此即相違，令學人轉
jiā yí huò shī yuē niè pán jīng wú xī tīng ní wú jìn zàng dú
加疑惑。」師曰：「《涅槃經》吾昔聽尼無盡藏讀
sòng yī biàn biàn wèi jiǎng shuō wú yī zì yī yì bù hé jīng wén nǎi
誦一遍，便為講說，無一字一義不合經文。乃
zhì wèi rǔ zhōng wú èr shuō yuē xué rén shí liàng qiǎn mèi yuàn
至為汝，終無二說。」曰：「學人識量淺昧，願
hé shàng wěi qū kāi shì shī yuē rǔ zhī fǒu fó xìng ruò cháng
和尚委曲開示。」師曰：「汝知否？佛性若常，
gèng shuō shén me shàn è zhū fǎ nǎi zhì qióng jié wú yǒu yī rén fā pú
更說什麼善惡諸法，乃至窮劫無有一人發菩
tí xīn zhě gù wú shuō wú cháng zhèng shì fó shuō zhēn cháng zhī dào
提心者；故吾說無常，正是佛說真常之道
yě yòu yī qiè zhū fǎ ruò wú cháng zhě jí wù wù jiē yǒu zì xìng
也。又，一切諸法若無常者，即物物皆有自性，
róng shòu shēng sǐ ér zhēn cháng xìng yǒu bú biàn zhī chù gù wú shuō
容受生死，而真常性有不遍之處。故吾說
cháng zhě zhèng shì fó shuō zhēn wú cháng yì fó bǐ wèi fán fū wài
常者，正是佛說真無常義。佛比為凡夫、外
dào zhí yú xié cháng zhū èr shèng rén yú cháng jì wú cháng gòng
道執於邪常，諸二乘人於常計無常，共
chéng bā dǎo gù yú niè pán liǎo yì jiào zhōng pò bǐ piān jiàn
成八倒，故於《涅槃》了義教中，破彼偏見，
ér xiǎn shuō zhēn cháng zhēn lè zhēn wǒ zhēn jìng rǔ jīn yī yán
而顯說真常、真樂、真我、真淨。汝今依言
bèi yì yǐ duàn miè wú cháng jí què dìng sǐ cháng ér cuò jiě fó zhī
背義，以斷滅無常及確定死常，而錯解佛之
yuán miào zuì hòu wēi yán zòng lǎn qiān biàn yǒu hé suǒ yì xíng chāng
圓妙最後微言。縱覽千遍，有何所益？」行昌
hū rán dà wù shuō jì yuē
忽然大悟，說偈曰：

yīn shǒu wú cháng xīn fó shuō yǒu cháng xìng
因守無常心，佛說有常性，

bù zhī fāng biàn zhě yóu chūn chí shí lì
不知方便者，猶春池拾礫。

wǒ jīn bù shī gōng fó xìng ér xiàn qián
我今不施功，佛性而現前，

fēi shī xiāngshòu yǔ wǒ yì wú suǒ dé
非師相授與，我亦無所得。

shī yuē rǔ jīn chè yě yí míng zhì chè chè lǐ xiè ér tuì
師曰：「汝今徹也，宜名志徹。」徹禮謝而退。

yǒu yī tóng zǐ míngshén huì xiāngyáng gāo shì zǐ nián shí sān
有一童子，名神會，襄陽高氏子。年十三，

zì yù quán lái cān lǐ shī yuē zhī shí yuǎn lái jiān xīn huán jiāng
自玉泉來參禮。師曰：「知識遠來艱辛，還將

dé běn lái fǒu ruò yǒu běn zé hé shí zhǔ shì shuō kàn huì yuē
得本來否？若有本則合識主。試說看。」會曰：

yǐ wú zhù wéi běn jiàn jí shì zhǔ shī yuē zhè shā mí zhēng hé
「以無住為本，見即是主。」師曰：「這沙彌爭合

qǔ cì yǔ huì nǎi wèn yuē hé shàng zuò chán hái jiàn bú jiàn
取次語？」會乃問曰：「和尚坐禪，還見不見？」

shī yǐ zhù zhàng dǎ sān xià yún wú dǎ rǔ tòng bú tòng duì yuē
師以柱杖打三下，云：「吾打汝痛不痛？」對曰：

yì tòng yì bú tòng shī yuē wú yì jiàn yì bú jiàn shén huì
「亦痛亦不痛。」師曰：「吾亦見亦不見。」神會

wèn rú hé shì yì jiàn yì bú jiàn shī yún wú zhī suǒ jiàn
問：「如何是亦見亦不見？」師云：「吾之所見，

cháng jiàn zì xīn guò qiān bú jiàn tā rén shì fēi hǎo è shì yǐ yì jiàn
常見自心過愆，不見他人是非好惡，是以亦見

yì bú jiàn rǔ yán yì tòng yì bú tòng rú hé rǔ ruò bú tòng
亦不見。汝言：『亦痛亦不痛。』如何？汝若不痛，

tóng qí mù shí ruò tòng zé tóng fán fū jí qǐ huì hèn rǔ xiàng
同其木石；若痛，則同凡夫，即起恚恨。汝向

qián jiàn bú jiàn shì èr biān tòng bú tòng shì shēng miè rǔ zì xìng
前見、不見是二邊，痛、不痛是生滅。汝自性

qiě bú jiàn gǎn ǎr lòng rén shén huì lǐ bài huǐ xiè shī yòu yuē
且不見，敢爾弄人！」神會禮拜悔謝。師又曰：

rǔ ruò xīn mí bú jiàn wèn shàn zhī shí mì lù rǔ ruò xīn wù jí
「汝若心迷不見，問善知識覓路。汝若心悟，即

zì jiàn xìng yī fǎ xiū xíng rǔ zì mí bú jiàn zì xīn què lái wèn wú jiàn
自見性依法修行。汝自迷不見自心，却來問吾見

yǔ bú jiàn wú jiàn zì zhī qǐ dài rǔ mí rǔ ruò zì jiàn yì bú
與不見。吾見自知，豈代汝迷？汝若自見，亦不
dài wú mí hé bú zì zhī zì jiàn nǎi wèn wú jiàn yǔ bú jiàn shén
代吾迷。何不自知自見，乃問吾見與不見？」神
huì zài lǐ bǎi yú bài qiú xiè guò qiān fú qín jǐ shì bù lí zuǒ yòu
會再禮百餘拜，求謝過愆。服勤給侍，不離左右。

yī rì shī gào zhòng yuē wú yǒu yī wù wú tóu wú wěi
一日，師告眾曰：「吾有一物，無頭無尾，
wú míng wú zì wú bèi wú miàn zhū rén hái shí fǒu shén huì chū
無名無字，無背無面。諸人還識否？」神會出
yuē shì zhū fó zhī běn yuán shén huì zhī fó xìng shī yuē xiàng
曰：「是諸佛之本源，神會之佛性。」師曰：「向
rǔ dào wú míng wú zì rǔ biàn huàn zuò běn yuán fó xìng rǔ xiàng
汝道：『無名無字』，汝便喚作本源佛性。汝向
qù yǒu bǎ máo gài tóu yě zhǐ chéng gè zhī jiě zōng tú zǔ shī miè
去有把茆蓋頭，也只成箇知解宗徒。」祖師滅
hòu huì rù jīng luò dà hóng cáo xī dùn jiào zhuó xiǎn zōng jì
後，會入京洛，大弘曹溪頓教，著《顯宗記》，
shèng xíng yú shì
盛行于世（是為荷澤禪師）。

shī jiàn zhū zōng nán wèn xián qǐ è xīn duō jí zuò xià mǐn ér wèi
師見諸宗難問咸起惡心，多集座下愍而謂
yuē xué dào zhī rén yī qiè shàn niàn è niàn yīng dāng jìn chú wú míng
曰：「學道之人，一切善念惡念應當盡除。無名
kě míng míng yú zì xìng wú èr zhī xìng shì míng shí xìng yú shí
可名，名於自性，無二之性，是名實性。於實
xìng shàng jiàn lì yī qiè jiào mén yán xià biàn xū zì jiàn zhū rén wén
性上建立一切教門，言下便須自見。」諸人聞
shuō zǒng jiē zuò lǐ qǐng shì wéi shī
說，總皆作禮，請事為師。

xuānzhào dì jiǔ

宣 詔 第 九

shénlóngyuánniánshàngyuán rì zé tiān zhōngzōngzhàoyún
神 龍 元 年 上 元 日， 則 天、 中 宗 詔 云：

zhènqǐng ān xiù èr shī gōngzhōnggòngyǎng wàn jī zhī xiá měi
「 朕 請 安、 秀 二 師 宮 中 供 養。 萬 機 之 暇， 每
jiū yī shèng èr shī tuī ràngyún nánfāngyǒunéngchán shī mì shòu
究 一 乘。 二 師 推 讓 云：『 南 方 有 能 禪 師， 密 授
rěn dà shī yī fǎ chuán fó xīn yìn kě qǐng bǐ wèn jīn qiǎn nèi
忍 大 師 衣 法， 傳 佛 心 印， 可 請 彼 問。』 今 遣 內
shì xuē jiǎn chí zhào yíng qǐng yuàn shī cí niàn sù fù shàng jīng
侍 薛 簡， 馳 詔 迎 請， 願 師 慈 念， 速 赴 上 京。」

shī shàngbiǎo cí jí yuànzhōng lín lù xuējiǎnyuē jīng chéngchán
師 上 表 辭 疾， 願 終 林 麓。 薛 簡 曰：「 京 城 禪
dé jiē yún yù dé huì dào bì xū zuò chán xí dìng ruò bù yīn chán
德 皆 云：『 欲 得 會 道， 必 須 坐 禪 習 定。 若 不 因 禪
dìng ér dé jiě tuō zhě wèi zhī yǒu yě wèishěn shī suǒ shuō fǎ rú
定 而 得 解 脫 者， 未 之 有 也。』 未 審 師 所 說 法 如
hé shī yuē dào yóu xīn wù qǐ zài zuò yě jīng yún ruò
何？」 師 曰：「 道 由 心 悟， 豈 在 坐 也。 經 云：『 若
yán rú lái ruò zuò ruò wò shì xíng xié dào hé gù wú suǒ cóng lái
言 如 來 若 坐 若 臥， 是 行 邪 道。』 何 故？ 無 所 從 來，
yì wú suǒ qù wú shēng wú miè shì rú lái qīng jìng chán zhū fǎ kōng
亦 無 所 去。 無 生 無 滅， 是 如 來 清 淨 禪。 諸 法 空
jì shì rú lái qīng jìng zuò jiū jìng wú zhèng qǐ kuàng zuò yé
寂， 是 如 來 清 淨 坐。 究 竟 無 證， 豈 況 坐 耶？」

jiǎnyuē dì zǐ huí jīng zhǔshàng bì wèn yuàn shī cí bēi zhǐ shì
簡 曰：「 弟 子 回 京， 主 上 必 問。 願 師 慈 悲， 指 示
xīn yào chuánzòuliǎngōng jí jīng chéng xué dào zhě pì rú yī dēng
心 要， 傳 奏 兩 宮 及 京 城 學 道 者。 譬 如 一 燈，
rán bǎi qiān dēng míng zhě jiē míng míng míng wú jìn shī yún dào
然 百 千 燈， 冥 者 皆 明， 明 明 無 盡。」 師 云：「 道
wú míng àn míng àn shì dài xiè zhī yì míng míng wú jìn yì shì yǒu
無 明 暗， 明 暗 是 代 謝 之 義。 明 明 無 盡， 亦 是 有
jìn xiāng dài lì míng gù jìng míng jīng yún fǎ wú yǒu bǐ
盡， 相 待 立 名 故。 《 淨 名 經 》 云：『 法 無 有 比，

wú xiāng dài gù jiǎn yuē míng yù zhì huì àn yù fán nǎo xiū
無相待故。」簡曰：「明喻智慧，暗喻煩惱。修
dào zhī rén tǎng bù yǐ zhì huì zhào pò fán nǎo wú shǐ shēng sǐ píng hé
道之人，倘不以智慧照破煩惱，無始生死憑何
chū lí shī yuē fán nǎo jí shì pú tí wú èr wú bié ruò yǐ
出離？」師曰：「煩惱即是菩提，無二無別。若以
zhì huì zhào pò fán nǎo zhě cǐ shì èr shèng jiàn jiě yáng lù děng jī
智慧照破煩惱者，此是二乘見解。羊鹿等機，
shàng zhì dà gēn xī bù rú shì jiǎn yuē rú hé shì dà shèng jiàn
上智大根，悉不如是。」簡曰：「如何是大乘見
jiě shī yuē míng yǔ wú míng fán fū jiàn èr zhì zhě liǎo dá
解？」師曰：「明與無明，凡夫見二；智者了達，
qí xìng wú èr wú èr zhī xìng jí shì shí xìng shí xìng zhě chǔ fán
其性無二。無二之性，即是實性。實性者，處凡
yú ér bù jiǎn zài xián shèng ér bù zēng zhù fán nǎo ér bù luàn jū
愚而不減，在賢聖而不增，住煩惱而不亂，居
cháng dìng ér bú jì bú duàn bù cháng bù lái bú qù bú zài zhōng
禪定而不寂。不斷不常，不來不去，不在中
jiān jí qí nèi wài bù shēng bú miè xìng xiāng rú rú cháng zhù bù qiān
間及其內外，不生不滅，性相如如，常住不遷，
míng zhī yuē dào jiǎn yuē shī shuō bù shēng bú miè hé yì wài
名之曰道。」簡曰：「師說不生不滅，何異外
dào shī yuē wài dào suǒ shuō bù shēng bú miè zhě jiāng miè zhǐ
道？」師曰：「外道所說不生不滅者，將滅止
shēng yǐ shēng xiǎn miè miè yóu bú miè shēng shuō bù shēng wǒ shuō
生，以生顯滅，滅猶不滅，生說不生。我說
bù shēng bú miè zhě běn zì wú shēng jīn yì bú miè suǒ yǐ bù tóng
不生不滅者，本自無生，今亦不滅，所以不同
wài dào rǔ ruò yù zhī xīn yào dàn yī qiè shàn è dōu mò sī liáng
外道。汝若欲知心要，但一切善惡都莫思量，
zì rán dé rù qīng jìng xīn tǐ zhàn rán cháng jì miào yòng héng shā
自然得入清淨心體，湛然常寂，妙用恒沙。」
jiǎn méng zhǐ jiào huò rán dà wù lǐ cí guī què biǎo zòu shī yǔ
簡蒙指教，豁然大悟。禮辭歸闕，表奏師語。

qí nián jiǔ yuè sān rì yǒu zhào jiǎng yùn shī yuē shī cí lǎo jí
其年九月三日，有詔獎諭師曰：「師辭老疾，
wèi zhèn xiū dào guó zhī fú tián shī ruò jìng míng tuō jí pí yé chǎn
為朕修道，國之福田。師若淨名托疾毘耶，闡

yáng dà shèng chuánzhū fó xīn tán bú èr fǎ xuējiǎnchuán shī zhǐ
揚大乘，傳諸佛心，談不二法。薛簡傳師指
shòu rú lái zhī jiàn zhèn jī shàn yú qīng sù zhòngshàngēn zhí shī
授如來知見，朕積善餘慶，宿種善根，值師
chū shì dùn wù shàngshèng gǎn hè shī ēn dǐng dài wú yǐ bìng fèng
出世，頓悟上乘。感荷師恩，頂戴無已，并奉
mó nà jiā shā jí shuǐjīng bō chìsháo zhōu cì shǐ xiū shì sì yǔ cì shī
磨納袈裟及水晶鉢，勅韶州刺史修飾寺宇，賜師
jiù jū wéiguó ēn sì
舊居為國恩寺。」

fù zhǔ dì shí
付囑第十

shī yī rì huànménrén fǎ hǎi zhì chéng fǎ dá shén huì
師一日喚門人法海、志誠、法達、神會、

zhì cháng zhì tōng zhì chè zhì dào fǎ zhēn fǎ rú děng
智常、智通、志徹、志道、法珍、法如等，

yuē rǔ děng bù tóng yú rén wú miè dù hòu gè wéi yī fāng shī
曰：「汝等不同餘人，吾滅度後，各為一方師。

wú jīn jiào rǔ shuō fǎ bù shī běnzōng xiān xū jǔ sān kē fǎ mén
吾今教汝說法，不失本宗：先須舉三科法門，

dòngyòngsān shí liù duì chū mò jí lí liǎngbiān shuō yī qiè fǎ mò
動用三十六對，出沒即離兩邊。說一切法，莫

lí zì xìng hū yǒurénwèn rǔ fǎ chū yǔ jìn shuān jiē qǔ duì fǎ
離自性。忽有人問汝法，出語盡雙，皆取對法，

lái qù xiāng yīn jiū jìng èr fǎ jìn chú gèng wú qù chù sān kē fǎ
來去相因。究竟二法盡除，更無去處。三科法

ménzhě yīn jiè rù yě yīn shì wǔ yīn sè shòu xiǎng
門者，陰、界、入也。陰是五陰，色、受、想、

xíng shí shì yě rù shì shí èr rù wài liù chén sè shēng
行、識是也。入是十二入，外六塵：色、聲、

xiāng wèi chù fǎ nèi liù mén yǎn ěr bí shé shēn
香、味、觸、法；內六門：眼、耳、鼻、舌、身、

yì shì yě jiè shì shí bā jiè liù chén liù mén liù shí shì yě
意是也。界是十八界，六塵、六門、六識是也。

zì xìngnénghányàn fǎ mínghányáng shí ruò qǐ sī liáng jí shì zhuǎn
自性能含萬法，名含藏識。若起思量，即是轉

shí shēng liù shí chū liù mén jiàn liù chén rú shì yī shí bā jiè
識。生六識，出六門，見六塵。如是一十八界，

jiē cóng zì xìng qǐ yòng zì xìngruò xié qǐ shí bā xié zì xìngruò
皆從自性起用。自性若邪，起十八邪；自性若

zhèng qǐ shí bā zhèng ruò è yòng jí zhòngshēngyòng shànyòng jí
正，起十八正。若惡用即眾生用，善用即

fó yòng yòngyóu hé děng yóu zì xìngyǒu duì fǎ wài jìng wú qíng
佛用。用由何等？由自性有，對法外境。無情

wǔ duì tiān yǔ dì duì rì yǔ yuè duì míng yǔ àn duì yīn yǔ yáng
五對：天與地對，日與月對，明與暗對，陰與陽

duì shuǐ yǔ huǒ duì cǐ shì wǔ duì yě fǎ xiàng yǔ yán shí èr duì
對，水與火對；此是五對也。法相語言十二對：

yǔ yǔ fǎ duì yǒu yǔ wú duì yǒu sè yǔ wú sè duì yǒuxiàng yǔ wú
語與法對，有與無對，有色與無色對，有相與無

xiàng duì yǒu lòu yǔ wú lòu duì sè yǔ kōng duì dòng yǔ jìng duì
相對，有漏與無漏對，色與空對，動與靜對，

qīng yǔ zhuó duì fán yǔ shèng duì sēng yǔ sú duì lǎo yǔ shào duì
清與濁對，凡與聖對，僧與俗對，老與少對，

dà yǔ xiǎo duì cǐ shì shí èr duì yě zì xìng qǐ yòng shí jiǔ duì cháng
大與小對；此是十二對也。自性起用十九對：長

yǔ duǎn duì xié yǔ zhèng duì chī yǔ huì duì yú yǔ zhì duì luàn
與短對，邪與正對，癡與慧對，愚與智對，亂

yǔ dìng duì cí yǔ dú duì jiè yǔ fēi duì zhí yǔ qū duì shí yǔ
與定對，慈與毒對，戒與非對，直與曲對，實與

xū duì xiǎn yǔ píng duì fán nǎo yǔ pú tí duì cháng yǔ wú cháng
虛對，險與平對，煩惱與菩提對，常與無常

duì bēi yǔ hài duì xǐ yǔ chēn duì shě yǔ qiān duì jìn yǔ tuì duì
對，悲與害對，喜與瞋對，捨與慳對，進與退對，

shēng yǔ miè duì fǎ shēn yǔ sè shēn duì huà shēn yǔ bào shēn duì cǐ
生與滅對，法身與色身對，化身與報身對；此

shì shí jiǔ duì yě shī yán cǐ sān shí liù duì fǎ ruò jiě yòng jí
是十九對也。」師言：「此三十六對法，若解用即

dào guàn yī qiè jīng fǎ chū rù jí lí liǎng biān zì xìng dòng yòng
道，貫一切經法，出入即離兩邊。自性動用，

gòng rén yán yǔ wài yú xiàng lí xiàng nèi yú kōng lí kōng ruò quán
共人言語，外於相離相，內於空離空。若全

zhuó xiàng jí zhǎng xié jiàn ruò quán zhí kōng jí zhǎng wú míng
著相，即長邪見；若全執空，即長無明。

zhí kōng zhī rén yǒu bàng jīng zhí yán bú yòng wén zì jì yún bú yòng wén
執空之人有謗經，直言不用文字。既云不用文

zì rén yì bù hé yǔ yán zhǐ cǐ yǔ yán biàn shì wén zì zhī xiàng
字，人亦不合語言。只此語言，便是文字之相。

yòu yún zhí dào bú lì wén zì jí cǐ bú lì liǎng zì yì shì wén
又云：『直道不立文字。』即此不立兩字，亦是文

zì jiàn rén suǒ shuō biàn jí bàng tā yán zhuó wén zì rǔ děng xū zhī
字。見人所說，便即謗他言著文字。汝等須知，

zì mí yóu kě yòu bàng fó jīng bú yào bàng jīng zuì zhàng wú shù
自迷猶可，又謗佛經。不要謗經，罪障無數。

ruò zhuó xiàng yú wài ér zuò fǎ qiú zhēn huò guǎng lì dào chǎng shuō
若著相於外，而作法求真；或廣立道場，說
yǒu wú zhī guò huàn rú shì zhī rén lěi jié bù dé jiàn xìng dàn tīng yī
有無之過患。如是之人，累劫不得見性。但聽依
fǎ xiū xíng yòu mò bǎi wù bù sī ér yú dào xìng zhì ài ruò tīng shuō
法修行，又莫百物不思，而於道性窒礙。若聽說
bù xiū lìng rén fǎn shēng xié niàn dàn yī fǎ xiū xíng wú zhù xiàng fǎ
不修，令人反生邪念。但依法修行，無住相法
shī rǔ děng ruò wù yī cǐ shuō yī cǐ yòng yī cǐ xíng yī
施。汝等若悟，依此說、依此用、依此行、依
cǐ zuò jí bù shī běn zōng ruò yǒu rén wèn rǔ yì wèn yǒu jiāng wú
此作，即不失本宗。若有人問汝義，問有將無
duì wèn wú jiāng yǒu duì wèn fán yǐ shèng duì wèn shèng yǐ fán duì
對，問無將有對，問凡以聖對，問聖以凡對。
èr dào xiāng yīn shēng zhōng dào yì rú yī wèn yī duì yú wèn yī
二道相因，生中道義。如一問一對，餘問一
yī cǐ zuò jí bù shī lǐ yě shè yǒu rén wèn hé míng wéi àn
依此作，即不失理也。設有人問：『何名為闇？』
dá yún míng shì yīn àn shì yuán míng mò jí àn yǐ míng xiǎn
答云：『明是因，闇是緣，明沒即闇。』以明顯
àn yǐ àn xiǎn míng lái qù xiāng yīn chéng zhōng dào yì yú wèn
闇，以闇顯明，來去相因，成中道義。餘問
xī jiē rú cǐ rǔ děng yú hòu chuán fǎ yī cǐ zhuǎn xiāng jiào shòu
悉皆如此。汝等於後傳法，依此轉相教授，
wù shī zōng zhǐ
勿失宗旨。」

shī yú tài jí yuán nián rén zǐ yán hé qī yuè
師於太極元年壬子，延和七月（是年五月改延

和，八月玄宗即位方改元先天，次年遂改開元。他本作先天者非）

mìng mén rén wǎng xīn zhōu guó ēn sì jiàn tǎ réng lìng cù gōng cì nián
命門人往新州國恩寺建塔，仍令促工，次年
xià mò luò chéng qī yuè yī rì jí tú zhòng yuē wú zhì bā yuè
夏末落成。七月一日，集徒眾曰：「吾至八月，
yù lí shì jiān rǔ děng yǒu yí zǎo xū xiāng wèn wèi rǔ pò yí
欲離世間。汝等有疑，早須相問，為汝破疑，
lìng rǔ mí jìn wú ruò qù hòu wú rén jiào rǔ fǎ hǎi děng wén
令汝迷盡。吾若去後，無人教汝。」法海等聞，

xī jiē tì qì wéiyǒushén huì shénqíng bú dòng yì wú tì qì
悉皆涕泣。惟有神會，神情不動，亦無涕泣。

shī yún shén huì xiǎo shī què dé shàn bú shànděng huǐ yù bú dòng
師云：「神會小師却得善不善等，毀譽不動，

āi lè bù shēng yú zhě bù dé shù nián shān zhōng jìng xiū hé dào rǔ
哀樂不生；餘者不得。數年山中竟修何道？汝

jīn bēi qì wèiyōu ā shéi ruò yōu wú bù zhī qù chù wú zì zhī qù
今悲泣，為憂阿誰？若憂吾不知去處，吾自知去

chù wú ruò bù zhī qù chù zhōng bú yù bào yú rǔ rǔ děng bēi qì
處。吾若不知去處，終不預報於汝。汝等悲泣，

gài wèi bù zhī wú qù chù ruò zhī wú qù chù jí bù hé bēi qì fǎ
蓋為不知吾去處；若知吾去處，即不合悲泣。法

xìngběn wú shēngmiè qù lái rǔ děng jìn zuò wú yǔ rǔ shuō yī ji
性本無生滅去來，汝等盡坐，吾與汝說一偈，

míngyuēzhēn jiǎ dòngjìng jì rǔ děngsòng qǔ cǐ jì yǔ wú yì tóng
名曰真假動靜偈。汝等誦取此偈，與吾意同，

yī cǐ xiū xíng bù shī zōng zhǐ zhòngsēngzuò lǐ qǐng shī shuō jì
依此修行，不失宗旨。」眾僧作禮，請師說偈。

jì yuē
偈曰：

yī qiè wú yǒu zhēn bù yǐ jiàn yú zhēn
一切無有真，不以見於真，

ruò jiàn yú zhēn zhě shì jiàn jìn fēi zhēn
若見於真者，是見盡非真。

ruò néng zì yǒu zhēn lí jiǎ jí xīn zhēn
若能自有真，離假即心真，

zì xīn bù lí jiǎ wú zhēn hé chù zhēn
自心不離假，無真何處真？

yǒu qíng jí jiě dòng wú qíng jí bú dòng
有情即解動，無情即不動，

ruò xiū bú dòng xíng tóng wú qíng bú dòng
若修不動行，同無情不動。

ruò mì zhēn bú dòng dòngshàngyǒu bú dòng
若覓真不動，動上有不動，

bú dòng shì bú dòng wú qíng wú fó zhǒng
不動是不動，無情無佛種。

néngshàn fēn bié xiàng dì yī yì bú dòng
能善分別相，第一義不動，

dàn zuò rú cǐ jiàn jí shì zhēn rú yòng
但作如此見，即是真如用。

bào zhū xué dào rén nǔ lì xū yòng yì
報諸學道人，努力須用意，

mò yú dà shèngmén què zhí shēng sǐ zhì
莫於大乘門，却執生死智。

ruò yán xià xiāng yìng jí gòng lùn fó yì
若言下相應，即共論佛義；

ruò shí bù xiāng yìng hé zhǎng lìng huān xǐ
若實不相應，合掌令歡喜。

cǐ zōngběn wú zhèng zhèng jí shī dào yì
此宗本無諍，諍即失道意，

zhí nì zhèng fǎ mén zì xìng rù shēng sǐ
執逆諍法門，自性入生死。

shí tú zhòngwénshuō jì yǐ pǔ jiē zuò lǐ bìng tǐ shī yì
時，徒眾聞說偈已，普皆作禮，並體師意，

gè gè shè xīn yī fǎ xiū xíng gèng bù gǎnzhèng nǎi zhī dà shī bù
各各攝心，依法修行，更不敢諍，乃知大師不

jiǔ zhù shì fǎ hǎi shàng zuò zài bài wèn yuē hé shàng rù miè zhī
久住世。法海上座，再拜問曰：「和尚入滅之

hòu yī fǎ dāng fù hé rén shī yuē wú yú dà fàn sì shuō fǎ
後，衣法當付何人？」師曰：「吾於大梵寺說法，

yǐ zhì yú jīn chāo lù liú xíng mù yuē fǎ bǎo tán jīng rǔ děng shǒu
以至于今抄錄流行，目曰“法寶壇經”。汝等守

hù dì xiāng chuán shòu dù zhū qún shēng dàn yī cǐ shuō shì míng
護，遞相傳授。度諸群生，但依此說，是名

zhèng fǎ jīn wèi rǔ děng shuō fǎ bú fù qí yī gài wèi rǔ děng xìn
正法。今為汝等說法，不付其衣。蓋為汝等信

gēn chún shú jué dìng wú yí kān rèn dà shì rán jù xiān zǔ dá mó dà
根淳熟，決定無疑，堪任大事。然據先祖達磨大

shī fù shòu jì yì yī bù hé chuán jì yuē
師付授偈意，衣不合傳。偈曰：

wú běn lái zī tǔ chuán fǎ jiù mí qíng
吾本來茲土，傳法救迷情，

yī huā kāi wǔ yè jié guǒ zì rán chéng
一華開五葉，結果自然成。

shī fù yuē zhū shàn zhī shí rǔ děng gè gè jìng xīn tīng wú
師復曰：「諸善知識！汝等各各淨心，聽吾

shuō fǎ ruò yù chéng jiù zhǒng zhì xū dá yī xiàng sān mèi yī xíng
說法。若欲成就種智，須達一相三昧、一行
sān mèi ruò yú yī qiè chù ér bú zhù xiàng yú bǐ xiàng zhōng bù shēng
三昧。若於一切處而不住相，於彼相中不生
zēng ài yì wú qǔ shě bú niàn lì yì chéng huàiděng shì ān xián
憎愛，亦無取捨，不念利益成壞等事，安閒
tián jìng xū róng dàn bó cǐ míng yī xiàng sān mèi ruò yú yī qiè chù
恬靜，虛融澹泊，此名一相三昧。若於一切處
xíng zhù zuò wò chún yī zhí xīn bú dòng dào chǎng zhēn chéng jìng tǔ
行住坐臥，純一直心，不動道場，真成淨土，
cǐ míng yī xíng sān mèi ruò rén jù èr sān mèi rú dì yǒu zhǒng hán
此名一行三昧。若人具二三昧，如地有種，含
cáng zhǎng yǎng chéng shú qí shí yī xiàng yī xíng yì fù rú shì
藏長養，成熟其實。一相一行，亦復如是。

wǒ jīn shuō fǎ yóu rú shí yǔ pǔ rùn dà dì rǔ děng fó xìng pì
我今說法，猶如時雨，普潤大地。汝等佛性，譬
zhū zhǒng zǐ yù zī zhān qià xī dé fā shēng chéng wú zhǐ zhě
諸種子，遇茲霑洽，悉得發生。承吾旨者，
jué huò pú tí yī wú xíng zhě dìng zhèng miào guǒ tīng wú jì yuē
決獲菩提。依吾行者，定證妙果。聽吾偈曰：

xīn dì hán zhū zhǒng pǔ yǔ xī jiē méng
心地含諸種，普雨悉皆萌，
dùn wù huā qíng yǐ pú tí guǒ zì chéng
頓悟華情已，菩提果自成。

shī shuō jì yǐ yuē qí fǎ wú èr qí xīn yì rán qí
師說偈已，曰：「其法無二，其心亦然。其
dào qīng jìng yì wú zhū xiàng rǔ děng shèn wù guān jìng jí kōng qí xīn
道清淨，亦無諸相，汝等慎勿觀靜及空其心。
cǐ xīn běn jìng wú kě qǔ shě gè zì nǔ lì suí yuán hǎo qù
此心本淨，無可取捨。各自努力，隨緣好去。」

ěr shí tú zhòng zuò lǐ ér tuì
爾時徒眾作禮而退。

dà shī qī yuè bā rì hū wèi mén rén yuē wú yù guī xīn zhōu
大師，七月八日忽謂門人曰：「吾欲歸新州，
rǔ děng sù lǐ zhōu jí dà zhòng āi liú shèn jiān shī yuē zhū fó
汝等速理舟楫。」大眾哀留甚堅。師曰：「諸佛
chū xiàn yóu shì niè pán yǒu lái bì qù lǐ yì cháng rán wú cǐ
出現，猶示涅槃。有來必去，理亦常然。吾此

xíng hái guī bì yǒusuǒ zhòngyuē shī cóng cǐ qù zǎowǎn kě
形骸，歸必有所。」眾曰：「師從此去，早晚可
huí shī yuē yè luò guī gēn lái shí wú kǒu yòuwènyuē
回。」師曰：「葉落歸根，來時無口。」又問曰：
zhèng fǎ yǎnzàng chuán fù hé rén shī yuē yǒudàozhě dé
「正法眼藏，傳付何人？」師曰：「有道者得，
wú xīn zhětōng yòuwèn hòumò yǒunàn fǒu shī yuē wú
無心者通。」又問：「後莫有難否？」師曰：「吾
mièhòu wǔ liù nián dāngyǒu yī rén lái qǔ wú shǒu tīng wú jì yuē
滅後五六年，當有一人來取吾首。聽吾記曰：
tóushàngyǎngqīn kǒu lǐ xū cān yù mǎn zhī nán yáng liǔ wéi
『頭上養親，口裏須餐，遇滿之難，楊柳為
guān yòuyún wú qù qī shí nián yǒu èr pú sà cóngdōngfāng
官。』」又云：「吾去七十年，有二菩薩從東方
lái yī chū jiā yī zài jiā tóng shí xīnghuà jiàn lì wú zōng dì
來，一出家、一在家。同時興化，建立吾宗，締
jī qié lán chānglóng fǎ sì wènyuē wèi zhī cóngshàng fó zǔ
緝伽藍，昌隆法嗣。」問曰：「未知從上佛祖
yīngxiàn yǐ lái chuánshòu jǐ dài yuànchuí kāi shì shī yún gǔ
應現已來，傳授幾代？願垂開示。」師云：「古
fó yīng shì yǐ wú shùliàng bù kě jì yě jīn yǐ qī fó wéi shǐ guò
佛應世已無數量，不可計也。今以七佛為始，過
qù zhuānyán jié pí pó shī fó shī qì fó pí shè fú fó jīn xián
去莊嚴劫，毘婆尸佛、尸棄佛、毘舍浮佛；今賢
jié jū liú sūn fó jū nà hánmóu ní fó jiā shè fó shì jiā wén
劫，拘留孫佛、拘那含牟尼佛、迦葉佛、釋迦文
fó shì wéi qī fó
佛。是為七佛。

yǐ shàng qī fó jīn yǐ shì jiā wén fó shǒuchuán
「已上七佛，今以釋迦文佛首傳。

dì yī mó hē jiā shè zūnzhě dì èr ā nánzūnzhě dì sān
「第一摩訶迦葉尊者、第二阿難尊者、第三
shāng nà hé xiū zūnzhě dì sì yōu bō jū duōzūnzhě dì wǔ tí duō
商那和修尊者、第四優波鞠多尊者、第五提多
jiā zūnzhě dì liù mí zhē jiā zūnzhě dì qī pó xū mì duōzūnzhě
迦尊者、第六彌遮迦尊者、第七婆須蜜多尊者、
dì bā fó tuónán tí zūnzhě dì jiǔ fú tuó mì duōzūnzhě dì shí xié
第八佛駄難提尊者、第九伏駄蜜多尊者、第十脇

zūnzhě shí yī fù nà yè shēzūnzhě shí èr mǎmíng dà shì shí sān
尊者、十一富那夜奢尊者、十二馬鳴大士、十三
jiā pí mó luó zūnzhě shí sì lóngshù dà shì shí wǔ jiā nà tí pó zūn
迦毘摩羅尊者、十四龍樹大士、十五迦那提婆尊
zhě shí liù luó hóu luó duōzūnzhě shí qī sēngqié nán tí zūnzhě shí
者、十六羅睺羅多尊者、十七僧伽難提尊者、十
bā qié yē shè duōzūnzhě shí jiǔ jiū mó luó duōzūnzhě èr shí shé yē
八伽耶舍多尊者、十九鳩摩羅多尊者、二十闍耶
duōzūnzhě èr shí yī pó xiū pán tóu zūnzhě èr shí èr mó ná luó zūn
多尊者、二十一婆修盤頭尊者、二十二摩拏羅尊
zhě èr shí sān hè lè nà zūnzhě èr shí sì shī zǐ zūnzhě èr shí
者、二十三鶴勒那尊者、二十四師子尊者、二十
wǔ pó shè sī duōzūnzhě èr shí liù bù rú mì duōzūnzhě èr shí qī
五婆舍斯多尊者、二十六不如蜜多尊者、二十七
bō rě duō luó zūnzhě èr shí bā pú tí dá mó zūnzhě
般若多羅尊者、二十八菩提達磨尊者（此土是為初
èr shí jiǔ huì kě dà shī sān shí sēngcàn dà shī sān shí yī dào
祖）、二十九慧可大師、三十僧璨大師、三十一道
xìn dà shī sān shí èr hóng rěn dà shī
信大師、三十二弘忍大師。

huì néng shì wéi sān shí sān zǔ cóngshàng zhū zǔ gè yǒu bǐng
「惠能是為三十三祖。從上諸祖，各有稟
chéng rǔ děng xiàng hòu dì dài liú chuán wú lìng guāi wù
承。汝等向後，遞代流傳，毋令乖誤。」

dà shī xiāntiān èr nián guī chǒu suì bā yuè chū sān rì
大師，先天二年癸丑歲八月初三日（是年十
yú guó ēn sì zhāi bà wèi zhū tú zhòng yuē rǔ
二月改元開元），於國恩寺齋罷，謂諸徒眾曰：「汝
děng gè yī wèi zuò wú yǔ rǔ bié fǎ hǎi bó yán hé shàng
等各依位坐，吾與汝別。」法海白言：「和尚！
liú hé jiào fǎ lìng hòu dài mí rén dé jiàn fó xìng shī yán rǔ děng
留何教法，令後代迷人得見佛性？」師言：「汝等
dì tīng hòu dài mí rén ruò shí zhòng shēng jí shì fó xìng ruò bù
諦聽！後代迷人，若識眾生，即是佛性；若不
shí zhòng shēng wàn jié mì fó nán féng wú jīn jiào rǔ shí zì xīn zhòng
識眾生，萬劫覓佛難逢。吾今教汝。識自心眾
shēng jiàn zì xīn fó xìng yù qiú jiàn fó dàn shí zhòng shēng zhǐ
生，見自心佛性。欲求見佛，但識眾生。只

wèizhòngshēng mí fó fēi shì fó mí zhòngshēng zì xìngruò wù zhòng
為 眾 生 迷 佛，非 是 佛 迷 眾 生。自 性 若 悟，眾
shēng shì fó zì xìngruò mí fó shì zhòngshēng zì xìngpíngděng
生 是 佛；自 性 若 迷，佛 是 眾 生。自 性 平 等，
zhòngshēng shì fó zì xìng xié xiǎn fó shì zhòngshēng rǔ děng xīn ruò
眾 生 是 佛；自 性 邪 險，佛 是 眾 生。汝 等 心 若
xiǎn qū jí fó zài zhòngshēngzhōng yī niànpíng zhí jí shì zhòngshēng
險 曲，即 佛 在 眾 生 中；一 念 平 直。即 是 眾 生
chéng fó wǒ xīn zì yǒu fó zì fó shì zhēn fó zì ruò wú fó xīn
成 佛。我 心 自 有 佛，自 佛 是 真 佛。自 若 無 佛 心，
hé chù qiú zhēn fó rǔ děng zì xīn shì fó gèng mò hú yí wài wú
何 處 求 真 佛？汝 等 自 心 是 佛，更 莫 狐 疑。外 無
yī wù ér néng jiàn lì jiē shì běn xīn shēng wàn zhǒng fǎ gù jīng yún
一 物 而 能 建 立，皆 是 本 心 生 萬 種 法。故 經 云：

xīn shēngzhǒngzhǒng fǎ shēng xīn mièzhǒngzhǒng fǎ miè wú jīn
『 心 生 種 種 法 生，心 滅 種 種 法 滅。』吾 今
liú yī jì yǔ rǔ děng bié míng zì xìngzhēn fó jì hòu dài zhī rén
留 一 偈 與 汝 等 別，名 自 性 真 佛 偈。後 代 之 人，
shí cǐ jì yì zì jiàn běn xīn zì chéng fó dào jì yuē
識 此 偈 意，自 見 本 心，自 成 佛 道。偈 曰：

zhēn rú zì xìng shì zhēn fó 真 如 自 性 是 真 佛，	xié jiàn sān dú shì mó wáng 邪 見 三 毒 是 魔 王，
xié mí zhī shí mó zài shè 邪 迷 之 時 魔 在 舍，	zhèng jiàn zhī shí fó zài táng 正 見 之 時 佛 在 堂。
xìngzhōng xié jiàn sān dú shēng 性 中 邪 見 三 毒 生，	jí shì mó wáng lái zhù shè 即 是 魔 王 來 住 舍，
zhèng jiàn zì chú sān dú xīn 正 見 自 除 三 毒 心，	mó biàn chéng fó zhēn wú jiǎ 魔 變 成 佛 真 無 假。
fǎ shēn bào shēn jí huà shēn 法 身 報 身 及 化 身，	sān shēn běn lái shì yī shēn 三 身 本 來 是 一 身，
ruò xiàng xìngzhōng néng zì jiàn 若 向 性 中 能 自 見，	jí shì chéng fó pú tí yīn 即 是 成 佛 菩 提 因。
běncóng huà shēn shēng jìng xìng 本 從 化 身 生 淨 性，	jìng xìng cháng zài huà shēn zhōng 淨 性 常 在 化 身 中，
xìng shǐ huà shēn xíng zhèng dào 性 使 化 身 行 正 道，	dāng lái yuán mǎn zhēn wú qióng 當 來 圓 滿 真 無 窮。
yín xìng běn shì jìng xìng yīn 婬 性 本 是 淨 性 因，	chú yín jí shì jìng xìng shēn 除 婬 即 是 淨 性 身，

xìng zhōng gè zì lí wǔ yù jiàn xìng chà nà jí shì zhēn
性 中 各 自 離 五 欲， 見 性 剎 那 即 是 真。

jīn shēng ruò yù dùn jiào mén hū wù zì xìng jiàn shì zūn
今 生 若 遇 頓 教 門， 忽 悟 自 性 見 世 尊，

ruò yù xiū xíng mì zuò fó bù zhī hé chù nǐ qiú zhēn
若 欲 修 行 覓 作 佛， 不 知 何 處 擬 求 真？

ruò néng xīn zhōng zì jiàn zhēn yǒu zhēn jí shì chéng fó yīn
若 能 心 中 自 見 真， 有 真 即 是 成 佛 因，

bú jiàn zì xìng wài mì fó qǐ xīn zǒng shì dà chī rén
不 見 自 性 外 覓 佛， 起 心 總 是 大 癡 人。

dùn jiào fǎ mén jīn yǐ liú jiù dù shì rén xū zì xiū
頓 教 法 門 今 已 留， 救 度 世 人 須 自 修，

bào rǔ dāng lái xué dào zhě bú zuò cǐ jiàn dà yōu yōu
報 汝 當 來 學 道 者， 不 作 此 見 大 悠 悠。

shī shuō jì yǐ gào yuē rǔ děng hǎo zhù wú miè dù hòu
師 說 偈 已， 告 曰：「 汝 等 好 住。 吾 滅 度 後，

mò zuò shì qíng bēi qì yǔ lèi shòu rén diào wèn shēn zhuó xiào fú fēi
莫 作 世 情 悲 泣 雨 淚， 受 人 弔 問、 身 著 孝 服， 非

wú dì zǐ yì fēi zhèng fǎ dàn shí zì běn xīn jiàn zì běn xìng
吾 弟 子， 亦 非 正 法。 但 識 自 本 心， 見 自 本 性，

wú dòng wú jìng wú shēng wú miè wú qù wú lái wú shì wú fēi
無 動 無 靜， 無 生 無 滅， 無 去 無 來， 無 是 無 非，

wú zhù wú wǎng kǒng rǔ děng xīn mí bú huì wú yì jīn zài zhǔ rǔ
無 住 無 往。 恐 汝 等 心 迷， 不 會 吾 意， 今 再 囑 汝，

lǐng rǔ jiàn xìng wú miè dù hòu yī cǐ xiū xíng rú wú zài rì ruò
令 汝 見 性。 吾 滅 度 後， 依 此 修 行， 如 吾 在 日； 若

wéi wú jiào zòng wú zài shì yì wú yǒu yì fù shuō jì yuē
違 吾 教， 縱 吾 在 世， 亦 無 有 益。」 復 說 偈 曰：

wù wù bù xiū shàn téng téng bú zào è
兀 兀 不 修 善， 騰 騰 不 造 惡，

jì jì duàn jiàn wén dàng dàng xīn wú zhuó
寂 寂 斷 見 聞， 蕩 蕩 心 無 著。

shī shuō jì yǐ duān zuò zhì sāngēng hū wèi mén rén yuē wú
師 說 偈 已， 端 坐 至 三 更， 忽 謂 門 人 曰：「 吾

xíng yǐ yǎn rán qiān huà yú shí yì xiāng mǎn shì bái hóng zhǔ dì
行 矣！」 奄 然 遷 化。 于 時 異 香 滿 室， 白 虹 屬 地，

lín mù biàn bái qín shòu āi míng shí yī yuè guǎng shào xīn sān jùn guān
林 木 變 白， 禽 獸 哀 鳴。 十 一 月， 廣 韶 新 三 郡 官

liáo jì mén rén sēng sú zhēng yíng zhēn shēn mò jué suǒ zhī nǎi fén
僚，泊門人僧俗，爭迎真身，莫決所之。乃焚
xiāng dǎo yuē xiāng yān zhǐ chù shī suǒ guī yān shí xiāng yān zhí guàn
香禱曰：「香煙指處，師所歸焉。」時香煙直貫
cáo xī shí yī yuè shí sān rì qiān shén kān bìng suǒ chuán yī bō ér huí
曹溪。十一月十三日，遷神龕併所傳衣鉢而回。
cì nián qī yuè chūkān dì zǐ fāng biàn yǐ xiāng ní shàng zhī mén rén
次年七月出龕，弟子方辯以香泥上之，門人
yì niàn qǔ shǒu zhī jì réng yǐ tiě yè qī bù gù hù shī jǐng rù tǎ hū
憶念取首之記，仍以鐵葉漆布固護師頸入塔。忽
yú tǎ nèi bái guāng chū xiàn zhí shàng chōng tiān sān rì shǐ sàn sháo
於塔內白光出現，直上衝天，三日始散。韶
zhōu zòu wén fèng chī lì bēi jì shī dào xíng
州奏聞，奉勅立碑，紀師道行。

shī chūn qiū qī shí yǒu liù nián èr shí sì chuán yī sān shí jiǔ
師春秋七十有六，年二十四傳衣，三十九
zhù fà shuō fǎ lì shēng sān shí qī zǎi sì fǎ sì shí sān rén wù
祝髮，說法利生三十七載，嗣法四十三人，悟
dào chāo fán zhě mò zhī qí shù dá mó suǒ chuán xìn yī
道超凡者莫知其數。達磨所傳信衣（西域屈眴布
zhōng zōng cì mó nà bǎo bō jí fāng biàn sù shī zhēn xiàng bìng
也），中宗賜磨衲寶鉢，及方辯塑師真相，并
dào jù yǒng zhèn bǎo lín dào chǎng liú chuán tán jīng yǐ xiǎn zōng
道具，永鎮寶林道場。留傳《壇經》以顯宗
zhǐ xīng lóng sān bǎo pǔ lì qún shēng zhě
旨，興隆三寶，普利群生者。

《六祖大師法寶壇經》終

● 附 錄：

六祖大師緣記外記

門人法海等集

大師名惠能，父盧氏，諱行瑫，唐武德三年九月，左官新州。母李氏，先夢庭前白華競發，白鶴雙飛，異香滿室，覺而有娠。遂潔誠齋戒，懷妊六年師乃生焉，唐貞觀十二年戊戌歲二月八日子時也。時毫光騰空，香氣芬馥。黎明有二僧造謁，謂師之父曰：「夜來生兒，專為安名，可上惠下能也。」父曰：「何名惠能？」僧曰：「惠者以法惠濟眾生，能者能作佛事。」言畢而出，不知所之。師不飲母乳，遇夜神人灌以甘露。三歲父喪，葬於宅畔。母守志鞠養，既長鬻薪供母。年二十有四，聞經有省。往黃梅參禮，五祖器之，付衣法，令嗣祖位，時龍朔元年辛酉歲也。

南歸隱遯，至儀鳳元年丙子正月八日，會印宗法師詰論玄奧，印宗悟契師旨。是月十五日，普會四眾為師薙髮。二月八日，集諸名德授具足戒。西京智光律師為授戒師，蘇州慧靜律師為羯磨，荊州通應律師為教授，中天耆多羅律師為說戒，西國蜜多三藏為證戒。其戒壇乃宋朝求那跋

陀羅三藏創建，立碑曰：「後當有肉身菩薩於此授戒。」又梁天監元年，智藥三藏自西竺國航海而來，將彼土菩提樹一株植此壇畔，亦預誌曰：「後一百七十年，有肉身菩薩，於此樹下開演上乘度無量眾，真傳佛心印之法主也。」師至是祝髮受戒，及與四眾開示單傳之旨，一如昔讖（梁天監元年壬午歲，至唐儀鳳元年丙子，得一百七十五年）。

次年春，師辭眾歸寶林，印宗與緇白送者千餘人，直至曹溪。時荊州通應律師，與學者數百人依師而住。師至曹溪寶林，觀堂宇湫隘，不足容眾，欲廣之。遂謁里人陳亞仙曰：「老僧欲就檀越求坐具地，得不？」仙曰：「和尚坐具幾許闊？」祖出坐具示之，亞仙唯然。祖以坐具一展，盡罩曹溪四境，四天王現身坐鎮四方。今寺境有天王嶺，因茲而名。仙曰：「知和尚法力廣大，但吾高祖墳墓並在此地，他日造塔，幸望存留，餘願盡捨永為寶坊。然此地乃生龍白象來脈，只可平天，不可平地。」寺後營建，一依其言。師遊境內山水勝處，輒憩止，遂成蘭若一十三所。今曰華果院，隸籍寺門。其寶林道場，亦先是西國智藥三藏自南海經曹溪口，掬水而飲，香美，異之。謂其徒曰：「此水與西天之水無別，溪源

上必有勝地，堪為蘭若。」隨流至源上，四顧山水回環，峯巒奇秀，歎曰：「宛如西天寶林山也。」乃謂曹侯村居民曰：「可於此山建一梵刹，一百七十年後，當有無上法寶於此演化，得道者如林，宜號寶林。」時韶州牧侯敬中，以其言具表聞奏，上可其請，賜寶林為額，遂成梵宮，落成於梁天監三年。寺殿前有潭一所，龍常出沒其間，觸撓林木。一日現形甚巨，波浪洶湧，雲霧陰翳，徒眾皆懼。師叱之曰：「爾只能現大身，不能現小身，若為神龍，當能變化以小現大、以大現小也。」其龍忽沒，俄頃復現小身躍出潭面，師展鉢試之曰：「爾且不敢入老僧鉢盂裏。」龍乃游揚至前，師以鉢舀之，龍不能動。師持鉢堂上，與龍說法，龍遂蛻骨而去。其骨長可七寸，首尾角足皆具，留傳寺門。師後以土石堙其潭，今殿前左側有鐵塔鎮處是也。

師墜腰石鐫龍朔元年盧居士誌八字，此石今存黃梅東禪。又唐王維右丞，為神會大師作《祖師記》云：「師混勞侶積十六載，會印宗講經，因為削髮。」又柳宗元刺史，作祖師諡號碑云：「師受信具，遯隱南海上十六年。度其可行，乃居曹溪為人師。」又張商英丞相，作《五祖記》

云：「五祖演化於黃梅縣之東禪院，蓋其便於將母。龍朔元年，以衣法付六祖已，散眾入東山結庵。有居人憑茂，以山施師為道場焉。」以此考之，則師至黃梅傳受五祖衣法，實龍朔元年辛酉歲。至儀鳳丙子，得一十六年，師方至法性祝髮。他本或作師咸亨中至黃梅，恐非。

歷朝崇奉事蹟

唐憲宗皇帝，諡大師曰大鑒禪師。

宋太宗皇帝，加諡大鑒真空禪師，詔新師塔曰太平興國之塔。

宋仁宗皇帝，天聖十年迎師真身及衣鉢入大內供養，加諡大鑒真空普覺禪師。

宋神宗皇帝，加諡大鑒真空普覺圓明禪師。具見晏元獻公碑記。

賜諡大鑒禪師碑（柳宗元撰）

扶風公廉，問嶺南三年，以佛氏第六祖，未有稱號，疏聞于上。詔諡大鑒禪師，塔曰靈照之塔。元和十年十月十三日，下尚書祠部符到都府，公命部吏泊州司功掾告于其祠。幢蓋鍾鼓增山盈谷，萬人咸會，若聞鬼神。其時學者千有餘人，

莫不欣踊奮厲，如師復生；則又感悼涕慕，如師始亡。因言曰：

自有生物，則好鬪奪相賊殺，喪其本實，諄乖淫流，莫克返于初。孔子無大位，沒以餘言持世，更楊、墨、黃老益雜，其術分裂。而吾浮圖說後出，推離還源，合所謂生而靜者。梁氏好作有為，師達磨譏之，空術益顯。六傳至大鑒。大鑒始以能勞苦服役，一聽其言，言希以究。師用感動，遂受信具。遯隱南海上，人無聞知，又十六年。度其可行，乃居曹溪為人師。會學者來，嘗數千人。其道以無為為有，以空洞為寔，以廣大不蕩為歸。其教人，始以性善，終以性善，不假耘鋤，本其靜矣。中宗聞名，使幸臣再徵，不能致，取其言以為心術。其說具在。今布天下，凡言禪皆本曹溪。大鑒去世百有六年，凡治廣部，而以名聞者以十數，莫能揭其號。乃今始告天子，得大諡。豐佐吾道，其可無辭？公始立朝，以儒重刺虔州、都護安南，由海中大蠻夷，連身毒之西，浮舶聽命，咸被公德，受旂纛節戟，來蒞南海，屬國如林，不殺不怒，人畏無疆，允克光于有仁，昭列大鑒莫如公，宜其徒之老。乃易石于宇下，使來謁辭。其辭曰：

達摩乾乾，傳佛語心，六承其授，大鑒是臨。勞勤專默，終挹于深，抱其信器，行海之陰。其道爰施，在溪之曹，厖合猥附，不夷其高。傳告咸陳，惟道之褒，生而性善，在物而具。荒流奔軼，乃萬其趣，匪思愈亂，匪覺滋誤。由師內鑒，咸獲于素，不植乎根，不耘乎苗。中一外融，有粹孔昭，在帝中宗，聘言于朝。陰翊王度，俾人逍遙，越百有六祀，號謚不紀。由扶風公，告今天子，尚書既復大行，乃誅光于南土。其法再起，厥徒萬億，同悼齊喜。惟師化所被泊，扶風公所履，咸戴天子。天子休命，嘉公德美，溢于海夷，浮圖是視。師以仁傳，公以仁理，謁辭圖堅，永胤不已。

大鑒禪師碑（并《佛衣銘》，俱劉禹錫撰）

元和十年某月日，詔書追褒曹溪第六祖能公，謚曰大鑒。寔廣州牧馬總以疏聞，繇是可其奏，尚道以尊名，同歸善善，不隔異教。一字之褒，華夷孔懷，得其所故也。馬公敬其事且謹，始以垂後，遂咨於文雄。今柳州刺史河東柳君為前碑，後三年有僧道琳，率其徒由曹溪來，且曰：「願立第二碑，學者志也。」維如來滅後，中五百歲，

而摩騰、竺法蘭，以經來華，人始聞其言，猶夫重昏之見習爽。後五百歲，而達摩以法來華，人始傳其心，猶夫昧旦之覩白日。自達摩六傳至大鑒，如貫意珠，有先後而無同異。世之言真宗者，所謂頓門。初達摩與佛衣俱來，得道傳付以為真印。至大鑒置而不傳，豈以是為筌蹄邪？芻狗邪？將人人之莫已若而不若置之邪？吾不得而知也。

按大鑒生新州，三十出家，四十七年而沒，百有六年而諡。始自蘄之東山，從第五師得授記以歸。中宗使中貴人再徵，不奉詔。第以言為貢，上敬行之。銘曰：

至人之生，無有種類，同人者形，出人者智。蠢蠢南裔，降生傑異，父乾母坤，獨肖元氣。一言頓悟，不踐初地，五師相承，授以寶器。宴坐曹溪，世號南宗，學徒爰來，如水之東。飲以妙藥，差其瘡聾，詔不能致，許為法雄。去佛日遠，群言積億，著空執有，各走其域。我立真筌，揭起南國，無修而修，無得而得。能使學者，還其天識，如黑而迷，仰目斗極。得之自然，竟不可傳，口傳手付，則礙於有。留衣空堂，得者天授。

佛衣銘（并引）

吾既為僧琳撰曹溪第二碑，且思所以辯六祖置衣不傳之旨，作佛衣銘曰：

佛言不行，佛衣乃爭，忽近貴遠，古今常情。尼父之生，土無一里，夢奠之後，履存千祀。惟昔有梁，如象之狂，達摩救世，來為醫王。以言不痊，因物乃遷，如執符節，行乎復關。民不知官，望車而畏，俗不知佛，得衣為貴。壞色之衣，道不在茲，由之信道，所以為寶。六祖未彰，其出也微，既還狼荒，憬俗蚩蚩。不有信器，眾生曷歸，是開便門，非止傳衣。初必有終，傳豈無已，物必歸盡，衣胡久恃。先終知終，用乃不窮。我道不朽，衣於何有，其用已陳，孰非芻狗。

師入塔後，至開元十年壬戌八月三日，夜半忽聞塔中如拽鐵索聲。眾僧驚起，見一孝子從塔中走出，尋見師頸有傷，具以賊事聞于州縣。縣令楊侃、刺史柳無忝，得牒切加擒捉。五日於石角村捕得賊人，送韶州鞠問。云：「姓張名淨滿，汝州梁縣人。於洪州開元寺，受新羅僧金大悲錢二十千，令取六祖大師首，歸海東供養。」柳守聞狀，未即加刑，乃躬至曹溪，問師上足令韜曰：「如何處斷？」韜曰：「若以國法論，理須誅夷。但以佛教慈悲冤親平等，況彼求欲供養，罪可恕

矣。」柳守加歎曰：「始知佛門廣大。」遂赦之。

上元元年，肅宗遣使，就請師衣鉢歸內供養。至永泰元年五月五日，代宗夢六祖大師請衣鉢，七日勅刺史楊絳云：「朕夢感能禪師請傳衣袈裟却歸曹溪，今遣鎮國大將軍劉崇景，頂戴而送。朕謂之國寶，卿可於本寺如法安置，專令僧眾親承宗旨者嚴加守護，勿令遺墜。」後或為人偷竊，皆不遠而獲。如是者數四。憲宗諡大鑒禪師，塔曰元和靈照。其餘事蹟，係載唐尚書王維、刺史柳宗元、刺史劉禹錫等碑。

守塔沙門令韜錄。

跋

六祖大師平昔所說之法。皆大乘圓頓之旨。故目之曰經。其言近指遠。詞坦義明。誦者各有所獲。明教嵩公常讚云。天機利者得其深。天機鈍者得其淺。誠哉言也。余初入道。有感於斯。續見三本不同。互有得失。其板亦已漫滅。因取其本校讎。訛者正之。略者詳之。復增入弟子請益機緣。庶幾學者得盡曹溪之旨。按察使雲公從龍。深造此道。一日過山房睹余所編。謂得壇經之大全。慨然命工鋟梓。顯為流通。使曹溪一派

不至斷絕。或曰。達磨不立文字。直指人心見性成佛。盧祖六葉正傳。又安用是文字哉。余曰。此經非文字也。達磨單傳直指之指也。南嶽青原諸大老。嘗因是指以明其心。復以之明馬祖石頭諸子之心。今之禪宗流布天下。皆本是指。而今而後。豈無因是指。而明心見性者耶。問者唯唯再拜謝曰。予不敏。請併書于經末以詔來者。

至元辛卯夏。南海釋宗寶跋。

附錄（終）

迴向偈

願以此功德 普及於一切
我等與眾生 皆共成佛道